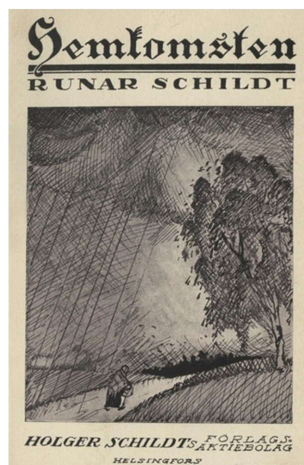

RUNAR SCHILDT

HEMKOMSTEN

OCH ANDRA NOVELLER

HELSINGFORS HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har hämtats från **Nationalbiblioteket i Helsingfors**. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i april 2014 av Bert H.

AAPOHög himmel och rikt solljus bredde sig över Velkkala den julidag då Iantbruks-rådets äldsta pojke fyllde sitt fjortonde år.

Stödd mot sin spade stod Aapo i trädgården och iakttog genom lövens gröna gallerverk hur livet vaknade där inne i det stora vita huset. En lätt rök steg ur köksskorstenen, han hörde slammer av kaffekoppar och brickor och han såg rullgardiner flyga upp som genom trolleri, så hastigt gick det. Fönster öppnades och höggo darrande i sina hakar under morgonbrisens kraftiga tryck. Röster kallade på varann genom de stora, ljusa rummen. Allt detta skedde tidigare i dag än annars; fjortonåringen Magnus var nyfiken på födelsedagsgåvorna, och de yngresyskonen ville vara med från början för att inte gå miste om någon snaskutdelning.

Han kommer att bli bra flat, tänkte Aapo. Ty Aapo var en av de få invigda som kvällen förut fått vara med när lantbruks-rådets märkvärdiga present till Magnus i största hemlighet hämtades från stationen.

Herrarna harunderliga funderingar, tänkte Aapo vidare. Om han så varit sjufallt rikare än lantbruksrådet — aldrig hade det kunnat falla honom in att kasta bort sina pengar på någonting så obegripligt dåraktigt. Men vem förstår sig på herrarnas konster!

Den ena efter den andra av lantbruks-rådets familj visade sig i fönstren eller på verandan. Barnen skrattade och stojade som galningar. Slutligen samlades de alla på stora trappan,”de hade visst fått tillsägelse av föräldrarna. Det var tydligt att de väntade på någonting.

Nu kommer det, tänkte Aapo, och ännu en gång måste han i sitt djupaste inre för-undra sig över den märkvärdiga fantasi som förmått utspekulera en dylik, aldrig skådad födelsedagsgåva. Och för att riktigt kunna urskilja

barnens och jungfrurnas miner makade han sig närmare trappan, utan att dock lämna de skyddande buskarna.

Bredvid barnsköterskan stod Lempi, dagen till ära utstyrd i vit mössa och spetskantat förkläde, alldeles som på de stora sommarbjudningarna för alla socknens herrskapsfamiljer. Hon viskade och fnissade och bar sig åt som om hon varit huvudpersonen. Vad månne det kan vara! hörde Aapo henne säga, och häri måste han se ett utslag av kvinnornas benägenhet för falskhet och teaterspel, eftersom han själv råkat bevittna hurusom kusken förrådde hela hemligheten för henne, genast när de kommit från stationen. Sådan var Volanen, för att ställa sig in hos Lempi bröt han utan betänkande det tysthetslöfte han gett lant-bruksrådet. Nå, Lempi, tänkte Aapo, de där konsterna skall jag nog ta ur dig när deten gång har gått som det måste gå och våra namn hörs bullra tillsammans nedför predikstolens trappa. Och han vände sina blickar åt stallet till.

Mycket riktigt. Där kommo de, kusken och den underliga gåvan.

Klädd i sitt helgdagslivré skred Volanen, den ståtliga, brunögda herrgårdskusken, med avmätta, självmedvetna steg fram mot stora trappan. Bredvid honom trippade, ledd vid tygeln, en lustig liten åsna som drog en korgvagn i dockformat.

Ett ögonblick stodo barnen på trappan tysta och orörliga av häpnad, men så bröt där löst ett jubel utan ända. Kort därpå hade de äntrat vagnen. Småleende lämnade Volanen ifrån sig tyglarna och så bar det av genom alléen. Åsnan höll god fart och lydde villigt den hojtande Magnus. Inne i vagnen sutto de båda flickorna med yngsta pojken i famnen.

Det muntra sällskapet gjorde bara en tur runt trädgården, så återvände de tilltrappan där föräldrarna stodo kvar och väntade på dem. Magnus hoppade av och sprang fram till fadern för att tacka honom; tidigare hade han inte kommit sig för av bara glädje och överraskning. Flickorna sutto kvar och ropade: Mera! Mera! Vi far ett varv till! Vi ska åka ut på landsvägen, ända till Gröna bron!

Glada tycks de ha blivit, tänkte Aapo, men det hade i alla fall varit bra mycket klokare att ge pojken en riktig häst. Det finns ju alldeles för litet hästar på gården sen ryssarna tog de där tolv till sina vallarbeten. Knappt är det om fodret, och den där lilla fulingen äter säkert nästan lika mycket som en verklig häst, utan att göra någon nytta för det.

Nu gnisslade sanden åter under den lilla korgvagnens glänsande röda hjul. Barnen gjorde ett nytt varv kring trädgården, men den här gången kommo de inte tillbaka till trappan. Borta vid orangerierna svängde Magnus av utåt landsvägen, och med ropoch tygelklatschar fick han åsnan att sätta av i galopp. Det var både ynkligt och löjligt att skåda, tyckte Aapo, en häst som inte var någon häst, ett missfoster med kosvans och haröron. Med en stilla fnysning av förakt tog han småningom i tu med det avstannade trädgårdsarbetet.

Landtbruksrådet stod kvar på trappan. Det var som om han ansträngt sig för att fånga och för alltid bevara denna glada bild av sommar och fest, de skrattande barnen i vagnen med de rödlackerade hjulen, som genom lätta moln av landsvägens vita damm rullade bort mot ett sollyst landskap. Han kände sig en smula nedstämd och trött, fastän dagens arbete knappast börjat för honom. Tidningarna hopade dåliga budskap om läget i landet och i grannsocknarna pågick en envis lantarbetarstrejk, som hotade att låta årets gröda föifaras medan människorna i städerna hungrade. Han hade umgåtts med stora planer på förbättringar och utvidgningar; övertygelse och familje-tradition hade av honom gjort en ivrig och optimistisk patriot som drömt stolta drömmar om ett självförsörjande folk i ett oavhängigt land; nu såg han sina förhoppningar i fara att grusas, enskilda lika väl som allmänna. Han stod där på trappan till sina fäders hus och frågade sig om det var sista akten han fått på sin lott att uppbära och — i så fall — huruvida det var ett oundvikligt öde eller om det ännu kunde avvärjas genom viljekraft och uthållighet. Men då skälen och motskälen i dag liksom förr tycktes honom väga tämligen jämnt, skakade han av sig de tyngande tankarna och gick in till kontoböckerna och mejerirapporterna på kontoret.

En stund senare kom lantbruksrådinnan ner i trädgården för att se hur mycket jordgubbar där fanns kvar. Som vanligt hälsade hon vänligt och glatt på Aapo, han var ju uppvuxen här på Velkkala under hennes ögon.

— Nå, vad tyckte Aapo om vår nya dragare?

2 — HtmhonuttMAapo betänkte sig.

— Jaa, vad kan jag just tycka —

— Hade Aapo sett en åsna förut?

— Jag då? Nej, inte hade jag det, inte. Järvensivu påstår nog att det i fjol fanns en positivspelare i stan som hade en åsna spänd för sin kärra, men jag fick aldrig se det med egna ögon, så att man vet inte om det är sant.

— Jaså, sade lantbruksrådinnan småleende, Aapo tror bara vad Aapo själv har sett.

— Det har jag fått lära av mamma. Människorna ljuger så mycket, sa hon, tro aldrig förrän du har dina egna ögon till vittnen och domare.

— Nåja, nu har ju Aapo i alla fall sett en åsna på nära håll. Var det inte lustigt när de lät det gå i galopp ut på landsvägen?

Aapo svarade inte strax.

— Jag tänker bara så där för mig själv, sade han tveksamt, — att en riktig häst —

— En ponny, till exempel? Ja, det varju också det vi helst ville ha, men de är inte så lätta att komma över i en handvändning, och då tog vi åsnan i stället. Den kommer nog att göra samma nytta, tänker jag.

Aapo såg upp vid ordet »nytta», men han sade ingenting. Herrskap och fattigt folk förstår inte varann, det var också en regel som han fått sig inskärpt av sin mor medan hon ännu levde som torparänka på Velkkala.

— Har den något namn, den där — åsnan? frågade Aapo efter en paus.

— Javisst. Jolly Boy.

— Jaså, sade Aapo, och han smålog omärkligt. Det var ju klart att det löjliga kräket måste ha ett löjligt namn, som ingen vanlig tunga kunde uttala.

Men om Aapo snarast kände sin ursprungliga, rent instinktiva ovilja mot åsnan växa genom allt vad han såg och hörde, så var Magnus’ cch hans syskons förtjusning i stället så stor, att föräldrarna under förmiddagens lopp måste vidta stränga åtgärder föratt han inte skulle köra livet ur den stackars Jolly Boy. Det fastslogs en gång för alla att åkturer fingo företagas bara vid vissa klockslag och aldrig utsträckas längre än till Gröna bron. Och aldrig galopp i uppförsbackarl tilläde lantbruksrådet.

Jolly Boy blev dagens stora samtalsämne på Velkkala jämte utgårdar. Under middagsrasten och än mer på kvällen var det en jämn ström av nyfikna som skockade sig kring honom där han stod och svängde sin svans bland korna i ladugården. Ja, Jolly Boy hade verkligen blivit placerad bland korna och inte bland hästarna, dels därför att han bekvämare kunde äta från det låga foderbordet, dels emedan det var meningen att han skulle göra nytta för sig genom att dra mjölkvagnen till mejeriet. Ladugårds-flickorna, som härigenom sluppo ett ansträngande och tråkigt arbete, lade i dagen en vänlig sinnesstämning gentemot den lillaåsnan; i övrigt var stilla undran förhärskande bland åskådarna.

Volanen, den~fina kusken,'hade utnämnt sig själv till något slags beskyddare och tolk för Jolly Boy. Han, som annars i förnäm avskildhet uppehöll sig i det rymliga, moderna stallet och i den glänsande selkam-maren, han stod nu hela aftonen vid Jolly Boys sida, och hans sakkunniga tummar hade längesen prövat var muskel och sena i den lilla grå kroppen. Under flitigt användande av svenska ord, som genom sin obegriplighet starkt imponerade på de närvarande, uttalade han sig om Jolly Boys sannolika ålder och vissa knölar på bakbenen som tycktes honom tyda på spatt. Utan minsta tvekan besvarade han en mängd frågor rörande åsnornas levnadsvanor och ar-betsfoimåga. Hans ändlösa förklaringar hade kunnat inge åhörarna den föreställningen att han knappast gjort annat än skött åsnor i sina dagar; i själva verket var denna den första han någonsin sett. MenVolanen älskade att ge svar på frågor, att låta kunskap och sakkännedom flöda över en häpet lyssnande åhörarskara. Han älskade också den nätta Lempi, som nu stod bland dejorna och höll inne med sitt skratt bara för att inte gå miste om ett

ord av hans utläggningar — måste då icke hans vältalighet i detta ögonblick överträffa sig själv?

Med djup ovilja hörde Aapo hans aldrig sinande tal och såg hur hans blanka, bruna ögon — riktiga ryssögon!— eldigt omvärvde Lempis lilla fylliga gestalt

— Ja, berättade Volanen oberörd av stingen ur Aapos envisa grå ögon, — och så finns det en sort som heter mulåsnor. Man tar en åsnehingst och ett häststo, eller också tar man en riktig hingst och ett åsne-sto, och så får man efter två års förlopp en mulåsna, och den är starkare än någon häst och blir många hundra år gammal. Men naturen har inrättat det så vist att mulåsnan inte får någon avkomma, för vad skulle människan då göra med riktiga hästar?— Voj, voj, den Volanen, allt vet han också, sade Fiina, den gamla hushållerskan i folkets kök.

Aapos läppar kröktes svagt av ett till hälften lössläppt hånlöje. Man borde hänga ett hästtäcke på Volanens axlar så där som en mässhake, och så skulle man kalla honom för åsneprästen, tänkte han bittert. Nej, åsnebiskopen, så som han står där och mässar och gör sig till vid åsnealtaret.

Och när han stått där en god stund och hetsat sig med slika tankar, blev det honom slutligen omöjligt att hålla gallan nere.

— Åsnan är ett avgrundens djur, sade han plötsligt med ljudlig röst och lät en spott-kula flyga mellan Jolly Boys ben. — Så har jag blivit lärd och så lär det nog också vara.

Lempi fnissade till och puffade en av dejorna i sidan.

— Hör på Aapo, sade hon. — Små fåglar tycks kunna ha breda näbbar.

Hushållerskan Fiina kastade en ringaktande blick på Aapo över sin trinda skuldra.— Vem har lärt Aapo sådant? frågade hon.

Aapo ville först inte svara. Han stod där och stirrade med sura ögon på den feta, viktiga gumman som alldeles i onödan angrep honom och försökte sätta honom på det hala. Men när Fiina upprepade sin fråga och flere röster instämde, bekvämade han sig slutligen att öppna munnen:

— Vem som har lärt mig det? Mamma, naturligtvis, och i skolan får man veta detsamma om man har öron och förstår att använda dem.

— Vad är det för en underlig skola du har gått i? sade Fiina med ett skratt. — I min barndom fick man höra från själva predikstolen att Jesus kom ridande till Jerusalem på cn åsna —

— En åsninnas fåle, rättade Tilda, lant-bruksrådets gamla köksa.

— Nåja, det är väl samma sak, sade Fiina något sårad av förbättringen. — Och när Jesus kunde rida på en åsna, så är välåsnan inte något avgrundens djur, utan ett hederligt kräk som borde kunna duga till och med åt en sådan hög herre som Aapo.

— Att rida på, tillfogade Lempi fnittrande.

— Kanske du vill provrida den här medan vi alla ser på? föreslog Volanen livligt. — Ett varv kring trädgården?

— Eller kanske det bär av till kyrkbyn med detsamma, fortfor Lempi uppeldad av bifallet från alla sidor. — Men det beror väl mera på åsnan än på Aapo, de lär ha sitt huvud för sig och stannar när de har lust. Aapo får vara glad om den inte stjälper av honom i ett dike.

Alla skrattade högt. Blotta tanken att se Aapo hopkrupen på Jolly Boys rygg tycktes dem överväldigande lustig.

Så var det alltid. Ständigt vände deras skämt sin udd mot Aapo, som om det inte funnits annat att skratta åt i hela Tavast-land. Han var van vid det, men han borrade händerna så kraftigt mot byxfickornas bot-ten att det knakade i fodret, och hans läppar slötos hårt om ord som kunde ha satt skräck i vem som helst om de blivit uttalade.

Än så länge föredrog han emellertid att tiga. •Några veckor hade Magnus och hans syskon sin huvudsakliga glädje av åkturerna med Jolly Boy och korgvagnen, men så var det ju inte längre nytt och inte fullt så roligt

längre. Utan att de själva egentligen lade märke till det, blevo färderna småningom allt glesare och kortare; föräldrarna behövde snart inte mera varna dem för att överanstränga sin lekkamrat och dragare. Försmådda lekar togos upp igen, bärbuskarna och fruktträna höllo dem allt mera bundna i trädgården, och vid höstens inbrott började läxläsningen för informatorn på nytt. Det visade sig att de som vanligt glömt alldeles ofantligt mycket under sommarferierna; dagen i ända fick Magnus knogamed lektioner och repetitioner för att bota skadorna och armbåga sig fram några fattiga steg mot studentmössan som lyste i ett avlägset fjärran men som måste nås, och det utan onödiga uppskov — det var pappas ord.

Så kom det sig att Jolly Boy allt oftare fick stå sysslolös i ladugården, utom de korta stunder på mornar och kvällar då mjölken kördes till mejeriet.

— Det här stöter egentligen på slöseri, sade lantbruksrådet en vacker dag. — Jolly Boy måste börja göra mera nytta för sig. Man förmanar folket till sparsamhet med mat för både djur och människor, och så mättar man själv en onyttig mun. Det går inte för sig.

När lantbruksrådet yttrade detta, hade det ännu inte kommit till hans öron att man på Föreningen redan riktat våldsamma angrepp mot honom, som satt i överflöd och gödde åsnor och hundar på sitt Velkkala, medan de fattiga i städerna och mången-städes på landsorten stupade av svalt. Vi-ceordföranden Räsänen hade skildrat detta typiska exempel på överklassens råa och hjärtlösa utrotningskrig mot underklassen med en sådan lidelse och så ypperligt åskådligt, att Aapo och drängarna från Velkkala gått hem med en något oklar, men samtidigt oförglömlig bild av Velkkala som ett ställe där det vimlade av borgerliga utsugare och feta åsnor, för att alls inte tala om hund-rackorna som morrande bevakade all den orättfångna egendomen.

Emellertid rådförde sig lantbruksrådet med inspektorn om bästa sättet att tillvarata Jolly Boys arbetskraft, och de voro snart överens. Åsnan skulle ställas till Aa-pos förfogande under de stora höstarbetena i trädgården, som förr om åren tagit en häst i anspråk för långa tider.

Inspektorn gav sina order åt trädgårdsmästaren, och trädgårdsmästaren lät dem gå vidare till Aapo.

— Ni tycks vilja driva skoj med mig,sade Aapo, — men se det går inte. Jag ar er för slug, försök med någon annan, kanske har ni bättre lycka på annat håll där de inte förstår bättre.

— Tror du inte jag har viktigare saker att göra än spektakla med dig, sade trädgårdsmästaren som råkade vara vid dåligt lynne. — Det blir som jag sade. Raska på bara!

Aapo skrattade.

— Nej, låt nu bli med det där, jag ar inte så dum som ni alla tycks tro och som jag kanske ser ut — men rår människan för sitt utseende? Nej, människan rår inte för sitt utseende, det har hon av Gud, som skrivet står, fast ibland måste man nästan tro att djävulen på något finurligt vis hatt sitt finger med i spelet, som till exempel när man ser den där Tallukkas-Kalle. Vad mig beträffar så är väl litet gjort av Gud och litet av djävulen, kanske hälften till mans, men skenet bedrar er allt ganska mycket om ni tror att jag utan vidare stiger med bakbe-nen i den där åsnefällan som ni har lagt ut

för mig.

— Vad fen! skrek trädgårdsmästaren.

— Om du inte tror mig, så kan du fråga in-spektorn.

Ånej, tänkte Aapo, så enfaldig är jag inte. Det där har de kommit överens om i köket för att få grina bakom min rygg, men det sk? de allt få vänta på.

Och han gick till stcllet för att spänna en häst för trädgårdskärran.

— Stopp lite! ropade Volanen från sel-kammareti, där han av idel högfärd höll på med att putsa de obegagnade paradseldonen med vapen och kronor och silverbeslag.

— Här ges inga hästar mer till trädgårdsarbeten, lantbruksrådet har bestämt att du hädanefter får hålla åsnan i svansen, så mycket du vet.

Nå nå, tänkte Aapo, att du var med i den där sammangaddningen mot mig, det borde jag ju ha förstått från första början. Du är väl riktigt själva rotett och första upp-hovet, när allt kommer omkring, du med dina falska ryssögon. Men vänta bara, det skall väl finnas en sax som klipper dina topp-skott också.

Ilskan jäste inom honom, inte därför att han ett ögonblick tog derrs ord på allvar, men emedan själva skämtet syntes honom alldeles otillständigt. För att kunna få ett slut på det fräcka skojet och komma åt den häst han ovillkorligen behövde, såg han emellertid ingen annan utväg än att vända sig till inspektorn.

Han bjöd till att behärska sig så mycket som möjligt, och sanningsenligt redogjorde han för hela förloppet, i det han noga vaktade sig för att utelämna ett enda ord som yttrats av parterna i denna uppröiande sak. Volanens skamlösa rop hade Aapo mycket svårt att få över sina läppar, vreden bemäk-tigade sig hans stämma och gjorde den brist-fäidig.

Inspektorn måste småle åt Aapos uppsyn och besynnerliga tonfall.— Jo jo, Aapo, sade han, — saken föl-håller sig nog såsom trädgårdsmästaren sa. De andra hade rätt, det är du som har misstagit dig. Hädanefter skall du gå till dejoma och fråga om de vill låna ut den där lilla gråa kon, den där som har sin plats närmast kalvkättaina.

Aapo stod där som stöpt i metall. Dunder och blixt! Antingen vai skämtet skickligt anordnat med fördelade roller, liksom när de spelade teater på Föreningen, och själva

inspektorn hade gått med, eller också-------

eller också-----Nej, nej, det var inte möj-

ligt. Att göra honom till en åsnedrivare, ett åtlöje för Gud och människor, det kunde inte vara meningen, den oerhörda skymfen skulle nog ingen djärvas tillfoga honom, inte ens lantbruksrådet, som i sina egna ögon var en sådan allsmäktig kaxe.

— Det här tycks vara ett tarvligt skämt, sade Aapo med värdighet, — hopkokat i köket, och Volanen har hållit i sleven med sin smutsiga hand, det märker jag.Inspektorn blev allvarlig.

— Du misstar dig fullkomligt, Aapo. Lantbruksrådet gav order om det i går, så att det är allt skäl att lyda. Djuret måste ju börja göra mera nytta för sig då vi nu en gång har fått det på halsen, och för dina lätta körslor i trädgården är det alldeles tillräckligt staikt. Hästarna behövs bättre pä annat håll.

Inspektorn såg inte alls ut att skämta, det måste Aapo medge för sig själv. Men, å andra sidan, han hade smålett när det först blev tal om häst eller åsna----Kanske han i alla fall-----------------Hur som helst, nu

hade denna sak tagit en sådan vändning att Aapo måste gå till grunden med den. Här fanns ingen återväg och inga genvägar, han måste tala betydelsefulla ord med lantbruksrådet, och sä fick ödet rådaför resten.

Den här tiden på dagen brukade man kunna träffa lantbruks! ådet på kontoret. Aapo stack sig i alla fall in i köket för att höra åt.Vid ett fönsterbord i det rymliga köket stod Lempi i sin ljusa klänning och torkade diskar; glasen snurrade så flinkt mellan hennes beskäftiga fingrar.

— Nå, Aapo, sade hon helt uppspelt, får man inte snart se dig ridande på en ås-ninnas fåle? Det går ett sådant tal här på gården.

Aapo mörknade.

— Låt bli sådant där gudlöst tal och hånande, sade han strängt.

— Är du en gud, Aapo, eftersom man inte får skämta med dig?

— Du vet mycket väl vem jag är och vad jag kommer att bli, sade Aapo med stark tonvikt.

— Nej, det kan jag ju inte veta. Berätta, berätta, vi är ju ensamma här, det finns ingen som lyssnar. Är det

någonting mycket fint?

Aapo betraktade henne under tystnad.

— Är lantbruksrådet på kontoret? frågade han i annan ton.— Han är visst det, ifall han inte håller pa att spänna för åsnan åt dig.

Aapo log ett bistert leende.

— Innan det sker att jag går bakom asnesvansen, ska ni få se Volanen dra min kärra, eller lantbruksrådet själv, ja just han själv. Jag är inte rädd! De som nu skrattar kan snart komma att gråta. Det här är en livssak —

— Håll mun på dig, snäste Lempi med en blick mot matsalsdörren. Ty om hon också visste att de ofta hotade lantbruksrådet där uppe på Föreningen, så fann hon det dock olämpligt att sådant skedde här i hans eget kök. För övrigt hade Lempi en gång för alla förklarat sig partilös i dagens stora kampfråga, och hon ville under inga omständigheter bli indragen i ledsamma förvecklingar.

Aapo gick. Men~nu var brygden färdig som jäst inom honom under den sista halvtimmen medan han gått som en narr från den ena till den andra, och han kunde intehjälpa att den rann över i samma stund han steg över kontorets tröskel och fick sikte på lantbruksrådets blixtrande glasögon.

— Jag skall ha en riktig häst till mina körslor! skrek han utan hälsning eller annan inledning.

Lantbruksrådet sag upp, en smula förvånad. Detta sätt att ropa ut sitt ärende i dörren förbluffade honom och syntes honom ganska olämpligt.

— Vad är det Aapo önskar? sade han och fingrade som vanligt på glasögonens skal mar.

— Jag fordrar att få en häst i stället för den där förbannade åsnan! skrek Aapo.

— Varför skriker Aapo? sade lantbruksrådet i sträng ton.

— Jag skriker för att det skall höras. Och om det inte hjälper med det här, så ämnar jag skrika så att det ekar opp till himmeln! Jag är för god att gå bakom en åsnas svans, jag skall ha en riktig häst!

Lantbruksrådet reste sig och lade hän-derna på ryggen. Var pojken sprittga-len?

— Skall och skali och skall. Aapo skall framför allt uppträda hyfsat här på kontoret. Eljest kan det hända att Aapo blir utkörd.

Aapo andades tungt.

— Låt komma, ropade han. — Jag är inte rädd. Var så god bara och stig fram! Men en häst skall jag ha, det må kosta själva livet, Flora eller Hupsu eller någon av de andra som jag har haft förr. Det är mitt sista ord, det tar jag nattvarden på om så skall vara!

— Och mitt sista ord är att nu går Aapo raka vägen till ladugården, spänner för Jolly Boy och börjar sitt arbete. Till den första november är Aapo i min tjänst och lyder mina order. Dragare och redskap bestämmer gården. Vad Aapo vill göra efter laga far-dag angår mig inte, men tills vidare är det jag som bestämmer. Marsch!

— Jesus! utbrast Aapo med flämtandebröst. — Tag tillbaka det där, eller sker här en olycka!

Ett rött töcken skymde hans blick, föremålen i rummet tycktes honom virvla runt och han hade bara en tanke: nu flyger min puukko ur slidan och går in i hans bröst ända till skaftet.

Men innan detta skett kände han plötsligt ett vinddrag svepa kring sitt heta ansikte, och han fann sig stående på trappan. Lant-bruksrådet hade fattat honom med sin kraftiga hand, lett ut honom ur rummet och stängt sin dörr.

Lindarna i alléen marscherade raskt förbi Aapo. Deras rika kronor bildade som en tunnel, och borta vid tunnelmynningen lyste det klart, där låg sol över ängarna och landsvägen. öppningen vidgade sig mer och mer, nu befann han sig plötsligt mitt ute i ljusbadet.

Han stannade ett ögonblick. Varför slog jag honom inte? frågade han sig, och tanken att vända om och fullborda avsiktendök hastigt upp i hans förvirrade hjärna. Men det blev ändå inte av; när han återvunnit så mycken samling att han kunde överblicka sitt läge, fann han sig gående i rask fart på landsvägen åt kyrkbyn till.

På kullen till vänster låg handelsboden; under fönstret lyste den gula brevlådan, och vid porten stod en slappt ¡hopsjunken häst med tom åbokärra. Nu blir det en mindre som handlar hos dig, handelsman. Tre mark och femtio penni är jag skyldig dig, Virtakallio, men huru mycket har du inte plockat av mig under årens lopp med din dyra tobak och dina glesa skjortor; det ena jämnar ut det andra. Så tänkte Aapo, och när han stiax därpå lämnade Föreningens hus bakom sig, måste han med vemod minnas de många goda stunder han haft därinne. Farväl, hit kommer jag aldrig mera, nu måste jag bort till de där främmande trakterna som marknads-karlarna och tattarna brukar tala om. Med dig, Räsänen, skulle jag gärna skakahand, du har aldrig varit annat än hygglig mot mig, men här måste jag smyga mig bort från vänner och bekanta som vad för en hönstjuv. En klar höstluft låg över landskapet, från åsarnas kammar såg Aapo fjärran sjöar glimma, och träna i den obrutna skogsrunden ritade så vasst sina toppar mot en glasaktig himmel. I den dunkelgröna barrmuren långs stränderna slog det ställvis upp liksom ljusa flammor ur frostgula björkars kronor. Adjö, adjö, tänkte Aapo, nu går jag tills landsvägen slutar, och ingen vet vad som där ligger och väntar på en. Kanske finns där vaiken sjöar eller skogar, men dit måste man i alla fall ge sig i väg. Sörja hjälper inte, för sådan är människans levnad, vad är man annat än ett uselt timmer som kastas hit och dit av vågorna.

En liten sten smällde mot Aapos stövelskaft. Förvånad lyfte han huvudet, han hade inte sparkat upp stenen ur landsvägs-gruset, den måste vara kastad. Framför honom slingrade sig den brungrå landsvä-gen med sina gropar och djupt inskurna hjulspår, men den var tom, ingen människa syntes till.

— Hej, Aapo, vad har du för ärende till kyrkbyn så här mitt i veckan? ljöd det någonstans i närheten.

Aapo kände genast igen Räsänens röst. Han tvärstannade och sökte bättre. Jo där! Bakom en sten på den gräsbevuxna sluttningen invid vägen låg Räsänen på magen; en cigarrett satt som vanligt fast-grodd i hans vänstra mungipa. Han stödde hakan mot händerna och plirade forskande upp mot Aapos allvarsamma ansikte.

— Det var ju tur att jag fick träffa dig, sade Aapo. — Härom dagen såg du mig ta en sväng och vara glad på Föreningen, och i dag ser du mig för sista gången. Så underligt kan det gå här i världen.

— Åhå, sade Räsänen och kravlade sig upp i sittande ställning, — har du länsman i hälarna, efter det bär av med en sådan hisklig fart?— Nej, svarade Aapo, — frivilligt och oskyldig går jag mina färde. Dråpet blev inte av, hur det nu kom sig.

Och han berättade vad som hänt honom denna skickelsedigra dag.

— Jaså, sade Räsänen eftersinnande och klappade marken med sin tatuerade hand; där satt ett ankare som minne från hans tid som lättmatros på en raumoskuta. — Och nu ämnar du bege dig härifrån för alla tider.

— Så tycks det komma att bli, svarade Aapo. — Jag har ännu inte hunnit tänka igenom den här saken riktigt i grund, men det förstår du ju nog att jag inte godvilligt kan svälja alla åsnor och kameler som de vill stoppa i strupen på en.

— Nej, det är klart, menade Räsänen, — man har väl sin stolthet fast man är fattig. Aj, aj, de herrarna, de leker med elden och förstår inte vad klockan är slagen. Sådan är kyrkoherden också. Var gång han skall höja min lön, svider det i den snåla själen. Och hur mycket får man sedan förallt sitt besvär? Knappast så att det räcker till halvsulning. Därför ligger jag nu här och vänder sulorna i vädret, på det viset slits de åtminstone inte.

Aapo satte sig på stenen som nyss skymt undan Räsänen. Hans tankar voro åter på vandring från trädgårdsmästaren till Vola-nen, från inspektören till Iantbruksrådet. Det började åter jäsa och bubbla inom honom.

— Färgen, när jag riktigt tänker på hela den här historien!...

— Ja, sade Räsänen, — ämnar du verkligen lämna det här ohämnat och glömma alla oförrätter som en snäll mammasgosse?

Aapo spottade. F-i

— När jag inte hann få franT kniven innan den fan hade knuffat ut mig och stängt sin dörr... Tycker du att jag borde gå tillbaka och ge honom så att han ligger där med glasögon och all annan högfärd?

— Nu skall du inte förhasta dig, Aapo, sade Räsänen ivrigt. — Visst skall du gåtillbaka, men kniven låter du vackert vänta tills vidare. Varför skulle du ta fängelse för det som du snart får göra gratis! Ännu en liten tid ska vi tiga och lida och köra med herrarnas åsnor, men så blir här en annan dans. Stora tider kommer, så mycket kan jag säga dig utan att förråda hemligheter. Du vet ju att jag sitter i styrelsen, och vi har bud från Helsingfors flera gånger i veckan. Där smider de stilla och lugnt. Men när allt är klart, då behöver vi här i socknen just sådana karlar som du, Aapo. Därför anser jag att du inte har rätt att gå din väg, det är din skyldighet att stanna och hjälpa till med stortvätten. Och då har du ett ypperligt tillfälle att få dina egna trasor rengjorda, åsnetrasor och andra.

Aapo teg länge, men djupt inne i hans grå ögon tändes där en gnista.

— Du ljuger ju inte, Räsänen, sade han omsider, — du råder mig bara till det bästa? Svär du på att jag inte går förgäves tillbakatill Velkkala, utan att jag snart kan få betala igen den där åsneskammen?

— Med blodsränta! svarade Räsänen utan tvekan. — Jag lovar dig att du inte behöver vänta förgäves, och mycket skulle det förvåna mig om inte du och jag före vårens inbrott sitter med var sin feta bit av Velkkalas ägor.

— Ger du mig handen på det? frågade Aapo högtidligt.

— På blodsräntan, ja svarade Räsänen, och han tilläde skrattande: — Här har du båda nävarna och fotterna med, om du vill.

Han räckte fram sin ljushåriga hand, där hoppets blåa ankare likt ett vårdtecken tydligt avtecknade sig för Aapos forskande Öga.I flere timmar hade Aapo varit osynlig, och när den kände storätaren inte infann sig till middagen, V2r där flere som antogo att han rymt från gården för att inte behöva underkasta sig det där med åsnan. Varför han tagit sig så iila vid av en dylik småsak, det kunde man inte tiktigt förstå, men när alla iakttagelser lades tillhopa, måste man ju anta att Aapo faktiskt begett sig på rymmarfärd.

Det väckte därför ett visst uppseende, när Aapo vid fyiatiden steg in i ladugården, lösgjorde Jolly Boy och spände honom för kärran. Inte ett ord kom över Aapos läppar, inte så mycket som det minsta lilla skällsord, och i hans ansikte var det vanskligt att läsa.På samma satt gick det sedan dag efter dag, vecka efter vecka.

Om orsakerna till hans återkomst gissades det hit och dit. Fiina och Tilda förmodade att han vid närmare besinning gripits av fruktan att bli fasttagen och hemskickad med kronoskjuts, men den tolkningen visade bara hur litet de båda gummorna föi stodo av den nya tid som för var dag ryckte dem allt näimare från Petersburg och Helsingfors. Här var sannerligen inte längre fråga om fardagar och kronoskjutsar! Nej, då höllo de förståndiga det för vida sannolikare att Aapo inte kunnat förmå sig att lämna Lempis närhet, han gick ju och inbillade sig någonting tokigt om henne och sig. Eller ock hade han låtit skrämma sig av tanken på allt det obekanta han kunde komma att möta i främmande trakter; det förhöll sig nämligen så att Aapo under hela sin livstid aldrig avlägsnat sig längre från Velkkala än till kyrkbyn och järnvägsstationenAv Aapo själv stod ingen klarhet att vinna. Tystare och slutnare än någonsin förr skötte han sina sysslor, för övrigt till allmän belåtenhet. Trädgårdsmästaren berömde honom ofta. Lantbruksrådct kunde inte förstå annat än att Aapo genom stilla flit ville göra avbön för sitt otillständiga uppträdande på kontoret, och han beslöt att låta Aapo kvarstanna i tjänsten för nästa år om han själv önskade. Och det befanns att Aapo önskade stanna; han gjorde inte ens anspråk på någon nämnvärd löneförhöjning.

Hans foglighet i ett som annat väckte allmän häpnad. Ingenting tycktes numera förmå bringa honom ur jämvikt. När folket aldrig lärde sig uttala namnet Jolly Boy och i stället helt enkelt började kalla åsnan Aapo, så bar han det ordlöst och tåligt, fastän namnförbistringen självfallet gav anledning till många löjliga och för människan

Aapo mindre hedersamma förväxlingar. Inte heller tycktes det bekomma honom ett duggnär mejeriflickorna på kvällarna lurade på honom bakom husknutarna och lockade så här i de mest olika tonarter: Aapo, Aapo, Aapo! Kom Grålle, ja, kom, kom! Aapo, Aapo, Aapo!... Orubblig, som en sluten bok med starka spännen, gick Aapo sina ogna vägar.

Allt som oftast måste ju dessa vägar korsa Lempis, men han hade alldeles upphört att tilltala henne. Tills han plötsligt, en dag i slutet av oktober, gick fram till henne vid porten till stora alléen och högtidligt, som om han tagit naturen till vittne, frågade henne när hon helst önskade att deras bröllop skulle firas.

Lempi stannade förbluffad.

— Menar du---------Menar du att jag

skulle gifta mig med dig riktigt på allvar? Riktigt med präst, så att det håller?

Aapo nickade.

— Med präst eller fan och hans överklockare, men så att det håller.

Lempi tog på sig en fundersam min.Ja, sade hon och kisade pä honom med hopknipna ögon, — visst kunde det ha sina sidor att vara gift med en sådan dunderkarl som du, och nog har jag ju länge gått och längtat efter den häi stunden, men jag tror ändå att jag måste säga nej. Med blödande hjärta sker det, men ser du, jag är så rädd.

Aapo kom ett par steg närmare.

— För vad är du rädd? sade han glad, ty inom sig kände han styrka att krossa alla hinder som utomstående avundsmän kunde hitta på att ställa i vägen för hans lycka.

Lempi dröjde litet med svaret. Hon stod där och bligade kokett med huvudet på sned.

— Jo, jag är rädd för att vi ska få barn som börjar vifta med åsnesvansar, bröt det fram jämte ett mödosamt återhållet skratt, och i en blink var hon borta bakom idegrans-häcken.

Aapo stod ganska oberörd kv?r.

Spring, spring, om det roar dig, tänktehan, snart skall du och jag i alla fall vila tillsammans på herrarnas dunbolster.

På kvällen talade Aapo med Räsänen efter mötet på Föreningen, längre och förtroligare än någonsin förr.

— Snart, snart, sade Räsänen småleende.

När storstrejken bröt ut i november,

måste Aapo naturligtvis tro att den utlovade stunden kommit, och det beredde honom en djup besvikelse när strejken inom kort rann ut i sanden utan några påtagliga resultat. Ett ögonblick syntes han rent av böjd för att börja dra Räsänens löften i tvivelsmål.

— Du är barnslig! utbrast Räsänen. — Klokare karlar än du och jag står bakom de här sakerna. Om de har bestämt sig för att vänta, så finns det goda skäl. Ett par månader hit eller dit betyder ju ingenting.

Så kom den till slut, uppfyllelsens stund, en oförglömlig januarikväll. Ur det svarta väggapet åt stationen till slank där fram enrad av mörka slädar utan bjällror. Med dunkande hjärta stod Aapo vid magasins-knuten och betraktade den svarta klungan av väpnade män, som långsamt ringade in det gamla vita huset. Snart vredo sig hundarna i snön med ryggraden krossad av kolvslag, och ur hålet i gavelväggen dinglade stumpen av den avskurna telefontråden. Nu, varsågod, försök nu att kalla på hjälp!

Alla husets dörrar knakade samtidigt under dånande kolvstötar. Nu voro de inne—

Aapo sprang fram, betagen av ångest. Tänk om de genast — om någon främmande —

Dock nej. Hans oro visade sig obefogad. Ledaren för denna rödgardisttrupp, en smed från stationssamhället,

förklarade att Iantbruksrådet var folkets fånge, och eftersom han några år tidigare bråkat så förfärligt för att få till stånd den nya fattiggården, så skulle han nu placeras där medan hans brott rannsakades. I stället skulle socknens fattiga och de röda trupperna in-kvarteras på Velkkala, det var ett i ättvist utbyte.

Följande dag stod Aapo på vakt utanför fattiggården med rött band om armen och en väldig kokard i sin fårskinnsmössa. Hans högra hand kramade ett ryskt gevär med påskruvad knivbajonett, och hans vaksamma blickar lämnade sällan fönstren till det rum, där hans fånge gick av och an med händerna på ryggen och ögonen helt allvarsamma bakom glasögonen.I strålande marssol styrde de tre slädarna sin kosa från fattiggårdsbacken ned över isen med kurs på en vinterväg, som ledde genom Velkkala skogar till järnvägsstationen. I den första sutto lantbruksrå-det och Räsänen med Aapo som kusk.

— På vems order sker den här förflyttningen? frågade lantbruksrådet.

— Stabens, svaiade Räsänen vresigt.

— Skall det bli något slags förnyad rannsakning, eller vad är meningen?

— Du skall väl bli både rannsakad och dömd, genmälde Räsänen, och där låg en triumf i hans tonfall vid detta »du», som om han dragit ner sin fiende i en smutspöl.

Lantbruksrådet lutade sig bakåt i slä-

den. Hans blickar gingo mot landsvägen, som med tindrande snövallar på sidorna slingrade sig fram förbi Velkkala, förbi kyrkbyn, norrut, norrut, ända dit upp till den vita fronten. Att jag aldrig fick se dem komma den vägen, tänkte han. Finlands armé.

Det var ett klingande slädföre, och snart hade de lämnat snöfältets ändlösa glitter bakom sig. Skogen slöt dem i en blånande halvskymning.

Här var underbart tyst. Här hördes intet annat ljud än snöns entoniga knarrande under medarna, och så plötsligt en spillkråkas skarpa knackningar. Med klorna inborrade i barken på en överårig gran satt hon och spikade oavlåtligt, lät släden komma sig alldeles nära; så singlade hon in bland stammarna på tysta, svarta vingar.

Lantbruksrådet flyttade på sig. Tror ni ännu på seger? frågade han, som om tystnaden tryckt honom mer än han förmådde bära.Räsänen lät gevärskolven dunka mot slädens botten.

— Vi har ju segrat ren, svarade han.

— över oss som sitter här i slädarna.

Ja, om ni räknar det för seger —

Räsänen försmådde att inlåta sig i fåfäng diskussion. Han såg sig omkring ett par gånger, förvissade sig om att de andra slädarna inte blivit efter. De voro djupt inne i skogen. Han tycktes överlägga.

— Halt! ropade han plötsligt och gav mera eftertryck åt sin befallning genom att fatta Aapo i armen.

— Stig ur! sade han till lantbruksrådet, och när denne efterkommit ordern, fortfor . han i lätt hånfull ton:

— Jag vill bara säga dig att det här var sista gången du steg ur en släde.

— Jaså, sade lantbruksrådet, — ja, jag kunde nästan gissa det.

Han gick några steg framåt, slet upp pälsen som om han haft för varmt, menknäppte den genast igen. Ett par gånger fingrade han på glasögonens skalmar.

— Om ni tror att jag är rädd, så misstar ni er, sade han med låg, lugn röst.

— Ser du, Aapo, så här håller jag mina löften! ropade Räsänen stolt.

Aapo räckte tömmarna åt Räsänen och reste sig kapprak i släden.

— Nu skall jag ge dig betalning för den där åsnan! skrek han och höjde geväret. — Guld och silver har vi fattiga

inte, men i bly skall du få din lön.

Gud och alla änglar, det var en skräll!

När skottet föll ryckte hästen till, och Aapo tumlade baklänges i snön i samma . ögonblick som lantbruksrådet segnade ner. Det var som om han själv nåtts av en dödande kula, syn, hörsel och tanke brusto samman för denna knall vars make han aldrig hört. Det var som om himlavalvet rämnat, han låg där på rygg och väntade att få se jordklotet klyvas av ljungeldar.

Men ingenting sådant kom. Väl hördehan kort därpå några andra skott, som föllo tätt på varann, men de tycktes honom svaga ekon av domedagsskrällen ur hans egen bössa.

Förvirrad satte han sig upp. Tre mörka bylten lågo utsträckta på drivan, och över dem böjde sig hans kamrater med hastiga, ivriga åtbörder. Vad var det egentligen? Plockade de åt sig klockor, ringar, börsar, plånböcker? Sleto de pälsar och skodon av de döda? Att de gitte!

— Nå, Aapo, ropade en av dem, — vad fordrar du att få på din lott?

Ett högdraget småleende for över Aapos bleka ansikte.

— Jag? sade han och reste sig. — Ingenting.

De andra kunde inte nog förvåna sig över hans svar, som för resten kom dem särdeles väl till pass. Aapo åter måste mycket förundra sig över den fråga de framställt till honom. Hur kunde de tro att han brydde sig om sådana lumpna småsaker som kloc-kor och stövlar! Han var ju ingen vanlig liten människa med låga begär; en gud var han, en övernaturlig kraft; för ett tryck av hans finger lågo hans mäktigaste fiender döda för hans fot.

Aapo satte sig upp i släden och körde till stabens högkvarter i folkskolan vid järnvägsstationen.

— Ordern är verkställd, sade han till chefskapet; det var allt vad han kunde förmås att yttra om expeditionen.

Samma dag anhöll han att bli skickad till fronten. Det hade chefskapet naturligtvis ingenting emot; dock bad man honom vinnlägga sig om exercis och tjänliga övningar för att kunna göra större nytta. Onödigt, sade Aapo med ett hemlighetsfullt småleende. — jag behöver bara se på dem så faller de ner, stendöda. — Åhå, invände någon, — hur går det till? — Ja, sade Aapo, det är min hemlighet.

Var gång en vit togs till fånga ville Aapo vara med vid arkebuseringen. Man villforså mycket hellre hans anhållan som han aldrig gjorde anspråk på någon andel i bytet.

I det stora notvarpet vid Lahtis blev Aapo slutligen tillfångatagen. De vita fingo snart sin uppmärksamhet fäst på honom, ty han hade blivit en ganska ryktbar man inom de sinas led. Ingen lång process före-cick stunden då gevärspipornas runda ögon riktades mot Aapos eget bröst. Han var stum och lugn, men händerna borrade han djupt ner i byxfickorna, och under den neddragna mösskärmen och den toviga pannluggen lyste hans små grå ögon in i det sista av ett outsägligt hat.KÖTTKVARNENTunga steg hördes i trappan, och kort därpå rann den elektriska klocksignalens tunna, silverklara ström genom vinteraftonens djupa tystnad, som i förbund med tätnande skymning så länge ruvat över rummet.

Johnnie Claesson spratt till så att askhät-tan lossnade från hans cigarr och smulades sönder till stoft över de välpressade benkläderna. Han reste sig och lyssnade uppmärksamt. Klockan där ute i köket fortfor att ljuda, otåligt pockande, men förgäves väntade han på de invigdas tecken som nu borde följa. Fy fan, mum'ade han, vem kan det vara? Han sköt av sig de knarrande lädertofflorna och tassade i strumplästen ut i tamburen.

Nu klapprade brevluckan obestridligen de

5 — Htmhemstenöverenskomna tre gångerna, men bliven misstänksam genom det länga dröjsmålet stod Johnnie Claesson tvekande med handen på säkerhetskedjan. Med återhållen andedräkt tryckte han örat tä*t mot dörrspringan, för att om möjligt uppfånga ett liud som kunde ge honom någon ledtråd. Det lyckades honom emellertid inte; i stället satte ringklockan i på nytt, nu i korta, tvärhuggna ansatser.

— Vem är det? frågade Johnnie Claesson med dämpad röst.

— Jag naturligtvis, vem annars! svarade en otålig kvinnostämma, och som det var omöjligt att missta sig på Manjas kaiakteristiska tonfall, lät Johnnie dörren gå upp. Hon måtte ha föiefollit honom alltför långsam i vändningarna, ty han tog henne om livet och sköt henne snabbt genom den lilla tamburdörren in i vardagsrummet.

— Hård och kantig, fast du ser ut som en bättre amma, sade han med ett litet skratt.

Manja slet av sig handskarna och kastadedem vårdslöst på ett bord, där skrivdon och tidningar från veckorna före uppioret alltjämt trängdes om Utrymmet med pipor, bleckdosor och tomma tändsticksaskar.

— Varför öppnar du inte genast när du vet att det är jag? sade hon hetsigt.

Johnnie Claesson sjönk åter ner i den mjuka stolen vid fönstret och ägnade sig åt sin cigarr.

— Du har gröt i hjärnkontoret, lilla Manja. Hur kunde jag veta att det precis var du? Antag att det hade varit någon annan. Antag att Röda gardets stab hade velat avlägga, en liten visit. Så som vår våning för tillfället är möblerad, förbjuder oss vår blygsamhet att ta emot dylika gäster, tycker jag.

— Ja, fortfor Manja i samma stridslystna ton, — men jag, som har vapen under kappan så det klingar vid vartannat steg. jag skall stå och vänta en evighet utanför dörren bara därför att du är feg. Du är den fegaste karl jag sett.

Johnnie Claesson beslöt att halka över den ovänliga karakteristiken.— Jaså, sade han iranska belåtet, — dn har alltså gjort ett fint kap i dag?

— Lika mycket som i går, svarade Mania kort. — Mera kan m?n inte bära på sig.

Hon knäppte upp kappan i häftiga, nervösa ryck En knapp lossnade och rullade tvärsöver golvet tills den stötte mot ett stolsben och lade sig till vila.

Manja lät händerna sjunka och följde knappen med blicken. Johnnie Claesson blossade på sin cigarr.

— Tag upp knappen! sade Manja befallande.

Johnnie Claesson sträckte ut benen och lät sig sjunka så djupt ner i den bekväma stolen att nackbenan rubbades av det stoppade ryggstödet.

— Faller mig inte in. Jag tycker inte oni att böka på alla fyra som en sugga på bondvischan.

— Som du vill, sade Manja, — då kan den ligga där till den yttersta dagen.

Inte utan svårighet krängde hon av sigden vida, gammalmodiga kappan, som gick henne ända ner till fotknölarna. På insidan dinglade nägra gevärspipoi och lika många avskruvade kolvar. Vårdslöst vräkte hon hela bråtet på schäslongen med det sjaskiga gröna mokettöverdraget; det klirrade till, och en naganpistol föll bullersamt ner på golvet.

Johnnie Claesson sprang upp.

— Är du alldeles flyförbannad, människa, ämnar du alarmera hela huset!

Manja vände honom ryggen, tände den elektriska taklampan och gick bort till spegeln för att ta av sig hatten och ordna sitt illa rufsade hår. Trots oviljan som jäste inom henne kunde hon inte låta bli att småle åt den bild som nu mötte henne. Likt ett groteskt pärlhalsband hängde patronremsor till kulsprutor i fleie varv från hennes nacke ända ner mot knäna.

— Rullgardinerna! Hur kan du komma pä

den idéen att ta av dig och tända innan jag hunnit fälla ner rullgardinerna! Dom kan ju se in från huset mittemot. .Och Johnnie Claesson sprang frän det ena fönstret till det andra, ja, han sprang!

— Nu fick du fart i dig, sade Manja och smålog föraktfullt.

När gardinerna väl voro fällda och omsorgsfullt kontrollerade, vände sig Johnnie med ett djupt andetag inåt rummet. Han betraktade vapnen på soffan, och då en flyktig blick på Manja omedelbait övertygade honom om att ingen hjälp kunde väntas från det hållet, började lian motvilligt lösgöra dc farliga sakerna från kappan och radade in dem i en garderob.

— Damn it! sade han med en suck. — Det här äi verkligen ingen sysselsättning för en gentleman. Det börjar gå mig på nerverna, skall jag tala om för dig.

Manja skrattade högt.

— Går det dig på nerverna, säger du?

— Ja, det är väl inte sä underligt. För en halvtimme sen var det en rödgardistbil som körde här förbi, rakt under mitt fönster. Du vet, en sådan där med gevärspipor som pekaråt alla håll så den ser ut som ett piggsvin. Den stannade här, alldeles bredvid, vid biograf-höinan. •

— Nå, sade Manja, — och sedan?

Johnnie Claesson fnös.

— »Nå, och sedan?» Tja, herregud, dom kom ju inte hit den här gången, men man vet aldrig när det kan bli vår tur. Nej, det får bli ett slut på det här, man får lov att tänka på sina nerver och sin hälsa.

Manja vände sig mot honom och sänkte sina blickar djupt i hans oroligt fladdrande ögon.

— Ja du-------, sade hon med en djup

bröstton, som rymde en värld av förakt. — Du måste tänka på din hälsa och dina nerver, du som på hela tiden inte gjort annat än suttit hemma, rökt cigarrer och tagit emot pengarna. Vad skall då jag säga, jag som dag ut och dag in måste smyga mig till ryssarnas smutsiga kaserner för att schackra och pradaja med smutsiga, oförskämda fält-väblar och fräcka soldatrådsmedlemmar, somtror att man kommer till dem i helt andra ärenden. Och sedan, när man har suttit där i timmar och hört på deras vidriga prat och äntligen har kappan fullbesatt med tunga vapen, då är det att gå genom korridorer som aldrig tycks ta slut, ner för tiappor och över gårdar, och överallt möter man soldater och matroser som stannar och stinar på en och tilltalar en. Och allt det där är bara början, för så skall man gå till fots genom staden, förbi alla de röda vaktposterna, och varje ögonblick tänker man: nu syns det! eller: nu hörs det! Försök att en enda gång göra den resan, som jag nu har gjort nästan varje dag i två veckors tid, och kom sedan och tala om nerver.

— Var och en gör de resor han passar bäst för, sade Johnnie Claesson sententiöst. — I morgon reser jag till Åbo, det är inget nöje i de här tiderna, och ändå har jag inte tvekat ett ögonblick, eftersom den affäien faller inom min bransch. Vad skulle jag egentligen få utiättat i kaseinernc? Jag kan ju inte tala ryska.— Nej, du kan inte det, och det är du allt b.a glad över. Men om det är någonting jag önskar nrg innan jag dör, så är det att få se dig tvungen till några visiter hos sådana däi figurer som Kartascheff och Ivanoff.

— Nå nå, lilla Manja, du skall inte tala illa om dina landsmän.

— De är inte mina landsmän! ropade Manja med vreda ögon. — Du vet mycket väl att mamma var polska, och vi polacker hatar ryssarna.

Johnnie Claesson smålog och pickade bort askan från cigarren; han lät den falla i en kluven shrapnellmantel, monterad som askkopp.

— Vi polacker var det, ja. Jag ber aller-underdånigast om ursäkt, men man kan inte alltid komma ihåg att det är en sådan sju-djäkla skillnad mellan kitteln och grytan.

— Jag hatar dem, fortfor Manja i upprörd ton. — Jag går aldrig mer till de där människor na. I dag fick jag slå ifrån mig med båda händerna, och det var med knapp nöd jag kom undan.— Äh! mumlade Johnnie med en blick

mot taket. — En mer eller mindre, Manja lilla, det spelar väl inte en sådan himmelsskriande teater. I synnerhet som du ganska länge har varit — hur skall jag säga — mycket litet intresserad för mig.

Manja slängde av sig patronbanden och kastade sig ner på en stol.

— Du är den vidrigaste karl jag någonsin har träffat.

— Det var mycket sagt, filosoferade Johnnie lugnt. — Vet du hur du ser ut i dag och hur du bär dig åt? Jo, du påminner mig livligt om den där gången för två år sen då du gick tillbaka till herr Blomqvist och bad honom glömma och förlåta. Då sa jag till mig själv se så här: Inom fjorton dar har jag henne här igen. I verkligheten tog det bara elva och ett halvt dygn, noga räknat. Så hade vi en liknande historia i Petersburg, du minns, med d&n där permitterade husarofficeren som du blev så hjärtskärande förpickad i. Då ville du partout fara till fronten, som sjuksköter-ska eller inarketenterska eller vad det riktigt skulle kallas. Jag sa till mig själv: det b>ir inte av. När den värsta nöden är lindrad, har dom nog av varenn. Och det blev inte av.

— Nej, sade Munja i tankar, — han var inte den jag sökte.

— Så har vi hatt några inhid;e betydande reonser med längre ocii kortare ineliantider. Samma pjäs ges även i afton, tycks det. Ein Sch mollis den f ¡delen Sängern! Är det herr Blomqvist och dom övergivna barnen som kommer på tapeten igen? Herr Blomqvist med vegamössan, herr Blomqvist med skäggstubben!

— Tig! ropade Manja. — Han är alldeles för god för att en människa som du skall få nämna hans namn.

— Vad är det egentligen som sätter at dig den här gången? fortfor Johnnie orubbligt. — Varför vindar du med dina rara ögon och överhopar mig med fula ord von frtih morgens bis abends urn neune? Är det därför att jag sitter med tiodubbelt renad otur alltsedan julen, föratt vi har haft det lite knappt om koftis mollis på sista tiden? Man skall inte överge sina vänner i nöden, det vittnar om dålig karaktär. I det här fallet skulle det dessutom vittna om dumhet, och du är ju inte dum, lilla Manja, långt ifrån. Du vet att om jag någon gäng råkar falla, så kommer jag ändå alltid ner på små fosingarna igen. Vad har du för resten att beklaga dig över? När jag blev bekant med dig var du en liten slampa som gick klädd i konfektionskläder och förde med dig en mindre behaglig doft av våta blöjor och gammalt flott från ditt trevna hem. Men ser du jag, jag såg strax att du hade ovanliga utvecklingsmöjligheter, att man kunde göra någonting av dig. och det har jag gjort.

— Du —! utbrast Manja, och hon hade väl knappast sagt det med en sådan ovilja om hon inte vetat att där låg sanning i Johnnie Claessons ord.

— Jo, lilla Manja, just jag. Under min förfarna ledning har du utvecklat dig t*ll en liten dam både utvärtes och invärtes. På dentiden talade du eu ganska dyrbar pigrotvälska, nu kan du klyva näbb med en ätkebiskop. Och om du redan då hade pärlörhängen och aimbandsur och briljantringar, så hade du i varie fall glömt dom hemma. Jag såg inte till dom. Neej, vet du vad, om det är så att du börjat fundera pä herr Blomqvist, så lyd mitt råd och låt bli med alla dumheter. Du härdat i aila fall inte ut där, inom tre dagar har jag dig tillbaka, det är bara att slita skosulot i onödan. Och man skall vara aktsam med skodonen nu för tiden, det är fasen så svårt att få nya.

Manja såg in i den elektriska lampans hårda, orörliga låga tills hennes ögon tårades av sveda.

— Du har rätt, sade hon plötsligt nästan undergivet. — Här vill jag inte vaia, men där hemma kan jag inte vara... Ingenstans passar jag, ingenstans vill jag stanna, det finns liksom ingen plats för mig i världen ...

— Gatan, lilla Manja, du glömmer gatan. Där är gott om plats, och där får du djävlar iinin talg nog lov att lära dig stanna om du löper ifrån mig och gör mig ond på allvar. Du behöver en kraftig hand i nackskinnet, kära Manja, annars kan du inte hålla dig oppe. Det där vet du för resten lika bra som jag, så att tänk dig för, my sweetheart, och vakta din lilla tunga för vårdslöst tal. Mitt tålamod brister inte så ofta, men då sker det också med knall, som du kanske kan påminna dig.

Manja ämnade visst ge ett häftigt svar, hon lutade sig bakåt i stolen och det ryckte kring hennes läppar; men i detsamma ringde dörrklockan.

— Maul halten, Sie Schiessbudenfijur, Sie! sade Johnnie skarpt med sin dämpade, intensiva stämma. — Det ringde på dörren.

Luckan till bi evlådan klapprade tre gånger.

— Adolfsson, sade Johnnie föinöjt och steg upp. — Jag trodde nästan att han fått förhinder, klockan är fanken så mycket, men å la bonne heure, det är inte mitt skinn som svider om han fördröjer sig och blir påskjuten av dom röda. Nu, lilla Manja, nu börjar mitt ar-bete, som du talar så föraktfullt om, men som i alla fall är den viktigaste delen av hela kommersen.

— Ja ja, sade Manja, — men låt honom inte vänta så länge.

— Man väntar aldrig för länge på namnam, sade Johnnie Claésson uppsluppet och gick ut i tamburen för att öppna.

Nu reste sig Manja i sin tur och skyndade ånyo bort till spegeln. Hon for några gånger, ordnande, dämpande, med handen över sitt burriga hår och rättade mekaniskt på blusen fastän den satt som den skulle. Ute i tamburen bytte de båda männen några likgiltiga hälsningsfraser. Betydelselösa vardagsord, och dock kände hon det som om nykomlingens ljusa röst med den oefterhärmliga biklangen av ungdom och styrka sköljt bort många bittra tankar ur hennes sinne. Med ansiktet helt nära glaset stod hon orörlig och smålog mot sin egen spegelbild, medan hon lyssnade till de båda rösterna, den dämpade, stötvis väsande, som var henne så djupt förhatlig, ochden klara, friska,* en smula pojkaktigt högljudda. Med blodets snabbare lopp steg däi inom henne en önskan att en gång lära känna den röstens alla tonfall, alla.

— God afton, Kurt, sade hon glatt och gick emot honom med framsträckt hand.

Den unge mannen tryckte den med en viss förlägenhet. Hon tyckte sig rent av märka att han rodnade.

— God afton, fru Claesson — Manja menar jag— det vill säga, jag vet inte lik-tigt —

— Jo, ser du, — Manja vände sig skrattande till Johnnie, — herr Adolfssons kamrater sade häromdagen att vi absolut måste kalla varann för du och uppträda som kusiner när vi rör oss tillsammans ute i staden. Det kunde se misstänkt ut att vi träffas så ofta och ändå titulerai varann.

Johnnie Claessons mungipor drogos en hårsmån nedåt och hans snabba blickar vandrade från den ena till den andra.

— Jaså, som kusiner, sade han menlöst- Ja, för all del, låt inte mig störa. Det är ju för ett gott ändamål det sker.

Situationen stod inte fullt klar för den unge mannen. Ett ögonblick såg han sig villrådigt omkiing, så kastade han resolut loss och styrde in i andra farvatten.

— Hur går det med anskaffningen, herr Claesson? Har ni fått tag i någon kulspruta?

— Sst! sade Johnnie Claesson och lade hastigt sin hand på den unge mannens skuldra. — Glöm inte vår överenskommelse! 1 initt hus talas det aldrig om gevär, pistoler och kulsprutor, utan om blomkäppar, snusdosor och köttkvajnar. Det är någonting som ni gärna glömmer, men som jag håller fadren så styvt på. Väggorna har öron, heter det i ordspråket, — ja, dom hör ju också till röda gardet, insköt han, synbart belåten med den lyckade ordleken. — Men innan vi går till affärerna ska vi absolut slå oss ner. Det är viktiga saker som måste avgöras i dag, och man talar båda lättare och vänskapligare när man sitter, det är min erfarenhet.Med en rund åtbörd utpekade Johnnie en bekväm stol för sin gäst.

— Vaersgo!

Den unge mannen följde uppmaningen. Johnnie slog sig sig ner mittemot honom på andra sidan bordet, medan Manja valde sig en plats i soffan, där hon med ett vant grepp draperade kjolen över sina uppdragna fötter. Hon älskade denna ställning — näst det att lika raklång på golvet och se in i brasan.

Johnnie Claesson inledde diskussionen med en säkerhet som om han öppnat otaliga bolagsstämmor.

— Tja, herr Adolfsson, som jag nyss sade är det en hoper viktiga frågor som borde bli avgjorda i kväll, och vi får försöka fatta oss kort om ni skall hinna hem före nio. Jag antar att ni inte är vidare angelägen om att få göra ett litet besök på Riddarhuset eller Bergmans-gatan 1? Där brukar man ju bli bjuden på snus ur förbaskat otrevliga snusdosor.

Hans skämt vann föga genklang hos hen Adolfsson.— Jag förstår inte vad vi har att diskutera, sade han. — Priserna är tidigare överenskomna, och det lilla jag kan ta med mig i kväll hetalar jag natuiligtvis

strax.

— En cigarr, föreslog Johnnie Claesson, — inan tänker klarare när man röker.

Den unge mannen avböjde med en viss otålighet, men Johnnie gav sig inte förrän han fått sitt förslag genomdrivet. Det var föi övrigt goda cigarrer Johnnie Claesson bjöd på. Man har sin standard of life, brukade han själv säga.

— Kanske ni önskar en liten grogg? Änkans whiskykruka är inte alldeles tom än.

— Nej tack, sade herr Adolfsson mycket resolut, — det har vi inte tid till. För min del vill jag bara veta om ni har lyckats få tag i någon — köttkvarn.

— En köttkvarn —, sade Johnnie långsamt och paffade kraftigt på cigarren. —Dom är inte så lätta att få tag i.

— Nej, det vet vi ju, men i förrgår trodde•ni alldeles bestämt att ni senast i dag skulle komma över en.

Johnnie nickade.

— You are right, sir. Jag smickrade mig verkligen med den lilla tanken att lyckas åstadkomma någonting som ingen annan hittills gått i land med. Eller har ni kanske fått anbud från andra håll?

— Anbud och löften har vi många, svarade den unge mannen missmodigt, — men det ser nästan ut att vara löst prat alltsammans.

— Jo jo, inföll Johnnie livligt. — Köttkvarnar växer inte på trän i dessa tider, pä vita trän, menar jag, dom är tusan så svåra att transportera mitt för näsan på dom röda. Det är ett farligt jobb, kan jag tala om för er.

Ynglingen såg upp med en förvånad blick.

— Farligt, sade han, — ja, herregud, livet riskerar vi ju slutligen alla dagar om inan tar det riktigt noga. Frågan är bara den om det är möjligt eller omöjligt, och jag anser attdet är möjligt. Det måste vara möjligt. Vi m å s t e ha kulsprutor ut till Kyrkslätt, till vilket pris som helst. Annars barkar det blankt åt skogen med dem alla.

Johnnie Claesson spetsade öronen.

— Förlåt, hörde jag rätt? Sade ni »till vilket pris som helst»?

Den unge mannen betraktade honom med sin klara, kanske alltför klara blick.

— Ja, jag sade visst det. För resten begriper ni ju själv hurudan situationen är där borta. Var tionde man har gevär, resten går tomhänt. Inte en kulspruta, för att inte alls tala om kanoner

Johnnie Claesson gjorde en liten paus.

— Ni menar alltså att en köttkvarn märkbart skulle förändra situationen?

— Alldeles förbaskat! svarade herr Adolfsson utan tvekan.

— Gott, jag tar fasta på era ord, fortfor Johnnie. — Nå, herr Adolfsson, om jag nu säger er att jag faktiskt har lyckats komma Över en sådan där förtjusande liten köttkvarn,att den ligger i sin vysselulla där borta i garderoben — vad menar ni då?

Herr Adolfsson lade bort cigarren.

— Är det sant? sade han och gjorde min av att vilja resa sig.

Johnnie Claesson sträckte ut sin arm likt en förmanande fader.

— Stopp och belägg, un moment! Vi ska fastslå några saker innan vi går vidare. Nu är det snart två veckor som vi har samarbetat med ganska god framgång, inte sant, herr Adolfsson?

Den unge mannen nickade.

— Vi har fått ganska mycket genom er.

— Tjugutvå blomkäppar, tjugufyra snusdosor och järnpiller i massa. Allt i bästa kondition, prompt och till facila priser, inte sant? Eller har ni fått era varor bättre och billigare på annat håll?

Herr Adolfsson satt där ganska oförstående.

—['Jaa, vad skall jag säga ... Priserna varierar ofantligt, sornt får man till skänks,somt får man betala mycket för. Era har egentligen varit bland de dyraste — ja, herregud, tilläde han hastigt, ängslig för att möjligen ha sårat den andra, — ni skall inte ta illa upp, pengarna är ju en bisak.

Johnnie Claesson teg och blåste rökringar. Han lutade sig bakåt i stolen.

— Är ni personligen förmögen? frågade han plötsligt. — En rik pappas pojke?

Nu rodnar Kurt igen, tänkte Manja. Hon lade märke till att den lilla leveifläcken på hans tinning försvann var gång han blev så där röd, och hon varsnade också att det satt fullt med små lustiga vita fjun på hans öra. Det hade undgått henne hittills.

— Nej, svarade den unge mannen, — jag

är inte förmögen. Tvärtom, om- ni så vill, men jag förstår inte — •

— Ja, excuse me, sade Johnnie Claesson lugnt, — men ni har ett sätt att tala om pengar — »Pengarna spelar ingen roll», »Pengarna är en bisak». Luft, hyvelspån, sand, va? Det är ju lyckligt att ha den naturen ellerförmågan eller vad ni vill kalla det. Men jag har den inte.

— Jag förstår inte vad ni egentligen åsyftar med det här —

— pratet, ifyllde Johnnie Claesson obesvärat. — Jo, ser ni, när det senast var fråga om möjligheten att anskaffa en liten köttkvarn till det där stora hushållet i Kyrkslätt, så kalkylerade vi priset till fem eller sex tusen mark, möjligen något mer. Det var emellertid en alldeles falsk kalkyl, — ja, man är ibland naiv och optimistisk. Som jag redan sade er ligger en dylik tingest nu i min garderob; men den har blivit mig dyr. Ja, jag skulle säga att den ställer sig mycket dyr, om jag inte just hade hört av er själv att pengarna inte spelar någon roll i det här företaget.

— Vad steg den till? frågade den unge mannen intresserad.

— Vad den steg till —, upprepade Johnnie Claesson och slängde det ena benet över det andra. — Vad den kostar, menar ni. Jo. den kostar fyrtitusen.Manjas armband' klirrade mot soffkarmen, hon hade flyttat pä sig.

Herr Adolfsson kastade för andra gången sin cigarr, och nu fick den ligga.

— Det är inte möjligtl sade han.

— Det är inte bara möjligt, utan ett faktum, genmälde Johnnie Claesson.

Herr Adolfsson stack händerna i byxfickorna och lät en nyckelknippa skramla.

— Ja, förlåt mig, herr Claesson, men jag har på sista tiden börjat misstänka att ni tar det här som affär, som rent geschäft.

Över Johnnie Claessons blånande skäggbotten drog skuggan av ett leende.

— Nej, verkligen. Det var fanken. Jaså, det har ni gått och spekulerat ut. Det hade jag faktiskt inte trott om er.

— Jaa, sade den unge mannen en smula osäkert, — jag kan inte förklara det på annat sätt, och nu det här sista,

fyrtitusen —

Johnnie Claesson beströk honom med en av sina snuddande och ändå så allseende blickar.— Nåja, sade han plötsligt i förändrad ton,

•

— låt oss anta att jag inte har tagit över mig all risk oeh möda alldeles gratis —

— Risk! avbiöt honom herr Adolfsson häftigt, — er risk är mindre än någon annans. Ni har ju uppspikat på dörren ett intyg över att ni är utländsk undersåte. Det är ett utmärkt skydd.

— Precis, sade Johnnie, — men det är min chans, min lilla fördel, och den skall jag väl inte straffas för.

— Och möda, fortfor den unge mannen i samma ton, — vad har ni egentligen gjort? Ni hat aldrig burit så mycket som en gevärs-patron, varken hit eller härifrån, det har jag och mina vänner gjort — Han avbröt sig och betraktade Manja med en blick som bönföll om tillgift. — Ja, fortfor han, — det var så

,sant, er fru —

— Min fru, ja, återtog Johnnie Claesson,

— det är min andra chans, min andra fördel. Hur många tror ni har till sitt förfogande en

person som kan tala ryska, som vill och vågargå förklädd till dom ryska kasernerna och underhandla med soldaterna. Det är ingen dans på rosor, månitro, fråga bara lilla nåden. •

— Det är — det är förfärligt, sade Manja. Hennes händer kramade en liten spindelväv som skulle föreställa näsduk.

— Där hör ni. Detaljer — fan så ruskiga detaljer — tänker jag ni har fått eller kommer att få när herrskapet härnäst är ute i kusinärenden, ha ha.

Manjas ögon talade. Nu vet jag det, sade de till den unge mannen, det var för din skull jag härdade ut dag efter dag, för din skull, bara för din ...

Men den unge mannen hörde till de många som ät o döva för outtalade saker. Uppenbarligen samlade han sig till ett avgörande.

— Het r Claesson, sade han allvarligt, — ert pris är omöjligt. Jag kan inte i en handvändning få ihop så mycket pengar, och vi har dessutom en massa andra utgifter. Men kulsprutan behövs ögonblickligen. Oni någradagar kan det vara för sent, ingen vet när de röda hittar på att angripa. Tänk efter, där har samlat sig fem eller sex hundra man, de bästa karlarna i hela västra Nyland, och många duktiga pojkar härifrån staden. Förstår ni inte att de kan bli nerslaktade till sista man om de inte har ordentliga vapen att försvara sig med.

— Jag förstår det alldeles ypperligt, svarade Johnnie Claesson långsamt, — och jag antar att alla normala människor måste begripa den schäsen. Till exempel papporna till de pojkar härifrån stan som har sökt sig dit ut. Bland dom där papporna finns det bankdirektörer och kommerseråd och andra storgubbar — så här oss emellan behöver jag inte nämna några namn, vi hör ju båda till dom invigda. Varifrån jag har mina upplysningar kan göra detsamma, huvudsaken är att jag har dom. Alltnog. Bankdirektörer är praktiskt folk. Om man går till dom och säger: era pojkar har satt sig fast i ett otäckt klister, deras chanser att klara sig är för ögonblicketlika med noll; men om dom får sig tillsänd en eller annan köttkvarn, såstiger deras chanser med så och så många procent — då är jag övertygad om att bankdirektörerna svarar: det är rätt räknat, och så lossar dom på pungen. Det är nu min åsikt, vad tror herr Adolfsson?

Herr Adolfsson slog handen i bordet.

— Ni är en förbannad skurk, det är ni!

Manja satt där och lyssnade till sina egna

häftiga andetag. Men åter höjde Johnnie Claesson sin lilla hand med briljantringen på lillfingret till en dämpande åtbörd.

— Ni kallar mig en skurk; bon! Fint ord, för att få höra det måste man vanligen betala dyra teaterbiljetter. Men i själva verket passar det inte alls i det här sammanhanget. Saken är bara den att n i fortfarande lever efter Gamla Testamentet och svänger er med stora ord från tiderna före 1914. Sedan dess har det kommit ut ett Nytt Testamente som j a g rättar mig efter. Förr eller senare får alla människor lov att anpassa sig, om dom villleva, och då tyckte jag det var klokare att göra det förr. Se på världens finaste stormakter, hur bär dom sig åt när det spelas med höga kast! Den här köttkvarnshistorien är klar som flickans öga. Ni som är en bildad karl och ligger vid universitetet känner säkert den gamla regeln att tillgång och efterfrågan reglerar priset på en vara. Nu är efterfrågan på köttkvarnar alldeles förbaskat stor — det vill ni väl inte bestrida? Tillgången däremot, ja den är minimal. Måste då inte priset stiga? Naturligtvis förtjänar jag en hacka — ni ser att jag är öppen och ärlig — men varför missunnar ni mig det? Jag skall vara ännu uppriktigare och säga er varför jag just kommer till siffran fyrti. Sedan några månader tillbaka sitter jag i en etterdjäklig otur. Allt misslyckas för mig. Det sista jag hade kvar placerade jag i ett spritlager; häromdagen blev det beslagtaget av dom röda. I sju år har jäg legat här i landet, arbetat och trälat och gnott som en åkarkamp för att kunna lägga av en liten kova, och nu är alltsammansfutsch. Jag måste ha igen mina pengar, begriper ni. Sju år av ens liv, dom sju bästa, det är ganska mycket, och ni kan väl inte inbilla er att man vistas för sitt nöjes skull i det här landet.

Leverfläcken på den unge mannens tinning hade fullständigt drunknat i det röda svallet.

— Ni borde hängas! sade han innerligt, men så drog han sig till minnes att Manja satt där, och han ångrade sig till hälften. Han beslöt att för hennes skull lägga band på sig så gott det gick.

Johnnie Claesson klippte flitigt med ögonen.

— Jag avråder er från att begagna fula ord, sade han. — Det kunde nämligen hända att köttkvarnen blir ännu dyrare, om ni lyckas i era barnsliga försök att reta mig.

— Om det roar er kan ni ju skriva en miljon på prislappen, sade herr Adolfsson och reste sig. — Vi reflekterar inte.Johnnie Claesson höll honom kvar med en underlig blick.

— Jo, herr Adolfsson, ni reflekterar. Just nu bestämde jag mig för att ni skall bli innehavare av den där lilla kvarnen och naturligtvis betala det pris jag har satt på den. Saken är den att jag börjar få nog av det här jobbet, det går mig på nerverna, uppriktigt sagt, i synnerhet som det tycks komma att leda till vissa scener — för att inte säga uppträden — där båda parterna får anstiänga sin självbe-härskningsförmåga. Jag beviljar er anstånd till nästa torsdag, under torsdagens lopp låter ni avhämta vad här finns och betalar alltsammans.

Herr Adolfsson betvang sig.

— Det kan inte bestridas att vi har haft ganska stor nytta av er, eller rättare sagt er fru, men efter det här kan vi naturligtvis inte mer ha någonting med er att skaffa —

Nu reste sig också Johnnie Claesson.

— Ånej, min gubbe lilla, ännu är vi inte riktigt färdiga med varann. Tro mig när jagsäger er att ni undviker mänga och stora obehag genom att vara här med riksdalerna på torsdag. Det äi en väns råd, herr Robert Hedman — ja, att jag känner till ert riktiga namn och er adress är ju bara en småsak, det finns allvarligare historier som man bara behöver sätta till pappers — Ett litet anonymt brev i en postlåda — det är Columbi ägg, men det kan bli en sjudjäkla fläskpannkaka!

Manjas läppar rörde sig sakta; de vande sig att forma det nya namnet. Robert Hedman. Robert Hedman. Nu går han strax, nu går han i den tron att jag har spionerat på honom och hans kamrater, att jag har hjälpt Johnnie att lägga ut den här fällan. Men det skall inte ske, det skall inte ...

Utan onödigt buller gled hon ner från soffan och gick långsamt ut i tamburen.

Den unge mannen stod där slagen av djupaste häpnad.

— Men ni är ju en utpressare och en angivare! utbrast han.

— Man tar seden dit man kommer, an-

7 — Hemkomsttnmärkte Johnnie Claesson. — Häi i landet är det ju brukligt att man anger sin egen far om man har någon fördel av det.

! Ännu en gång tänkte den unge mannen på Manja, och han höll inne med armen som absolut ville slå. Han skyndade uti tamburen och rafsade till sig överplaggen.

— Alltså, sade Johnnie Claesson, — jag väntar till instundande torsdagskväll innan jag vidtar mina åtgärder. Sov på saken. 1 morgon har ni kommit på bättre tankar, och på torsdag har jag er här.

Robert Hedman vände sig så hastigt mot dörren att han råkade ge Manja en kraftig puff.

— Förlåt, stammade han.

— Å, sade hon, — det gör ingenting. Jag skall tända ljuset i trappan så ni hittar ner.

Där ute på trappavsatsen fattade hon hastigt hans båda händer och tryckte dem hårt.

— Kom i morgon klockan tre till det vanliga stället, jag troi jag kan hjälpa er.-

Hon viskade det med munnen så tätt tillhans öra att hennes läppar nästan rörde vid hans kind.

Robert Hedman såg förvirrad upp, men kom sig inte för att svaia. Det var någonting björnaktigt i hans sätt att tumla ner för trapporna, minst två trappsteg åt gången.

Manja tryckte på knappen till det elektriska nattljuset.

— Kom ihåg att ni måste vara hemma före nio, ropade hon efter honom, mycket högt. — Jag tror ni får lov att springa.

Johnnie Claesson kom emot henne i tamburdörren. Hans ansikte var skenbart oberört.

— Vad var meningen med den där lilla komedien? sade han ined detta tonfall som fordom förefallit henne så fruktansvärt. — Varför väntade du på honom i tamburen? Jag tyckte ni viskade där ute.

Manja mötte hans blick med omätligt lugn.— Jag ville bara kyssa honom, »varade hon. — Det kunde jag ju inte göra har inför dina ögon.

Johnnie Claesson fnissade.

— Du har blivit obegripligt kräsmagad pa sista tiden. Eller var det finkänslighet gentemot mig?

Manja förstod att han var lugnad. Hon gick ut i köket och tände gasen under tevattnet. Johnnie följde henne tätt i spåren; han tuggade nervöst en cigarrett med pappmunstycke.

— Hade du inbillat den där lilla snorken att vi var gifta? frågade han med ett flin.

— Ja, svarade Manja, — han antog det, och jag tyckte det var bäst så.

Johnnie ältade en avbiten pappersbit mellan läpparna.

— Nu går den där snorkillingen och inbillar sig att han har upplevat en hel roman. Fru Claessons älskare, det låter någonting, va? — när man sitter och skryter bland sina vänner.— Du kan tro vad du vill, sade Manja och radade mekaniskt teservisen på brickan.

Gasens blåa lågor slickade girigt emaljkastrullens botten. Detta jämna, entoniga sus gjorde tystnaden dubbelt djup.

En klocka i våningen bredvid slog nio slag. Manja andades djupt.

— Jag hoppas detsamma, sade Johnnie Claesson. — Det vore fan så förargligt om dom knep honom före torsdagen.

På tröskeln till det såkallade serverings-rummet vände han sig om och yttrade i älskvärd ton:

— En förståndig flicka förenar nytta med nöje. Du kan gärna hålla honom varm medan jag är i Abo, men se till att han tar sitt förnuft till fånga. Det är väl inget oangenämt arbete, va? Som du ser är jag generös av mig, men i stället undanber jag mig alla sura miner vid hemkomsten.— Förlåt, sade Manja nästan ödmjukt, — men när ni inte kom —

Robert Hedman var sannerligen inte situationens herre. Handfallen, med en min som tycktes henne rörande hjälplös, stod han där och vricklade ett par gånger obeslutsamt på dörrhandtaget. Han hade ingen tambur, från trappan kom man direkte in i hans torftiga, hyrda studentrum.

— Jag väntade en hel timme, fortfor Manja, — jag gick oavbrutet runt teaterhuset och passade på vid alla dörrar. Vi har ju alltid brukat träffas vid stora ingången,

men för säkerhets skull--------Det är så

ledsamt att vänta förgäves, det är det värsta jag vet.

— Ja, det är mycket ledsamt, det var myc-ket ledsamt, menar jag. Kanske fru Claesson vill stiga in —

— Tack, sade Manja och sökte sig en stol medan Robert Hedman stängde dörren.

Hans stolar är verkligen inte bekväma, tänkte Manja medan hon strök av sig högerhandsken och korsade benen under den svagt frasande kjolen. Hon kunde lugnt göra det, hennes promenadkängor voro oklanderliga och de höga skaften slöto tätt till vaden.

— Varför ser ni så långt på mig? frågade hon småleende.

— Jag kände knappt igen er, ni är så förändrad, på något sätt —

— Aha, ni menar kläderna. Ja, det är sant, ni har alltid sett mig i den där förfärliga kappan. Men kära ni, trodde ni verkligen att jag frivilligt och på fullt allvar går klädd på det viset? Det var ju bara för vapnens skull. Under den här lilla jackan kan man inte gömma någonting.

Hon for med handen över den korta, skinn-kantade kappan.— Nej, upprepade Robert Hedman, — under den jackan kan man inte gömma någonting.

Och fåfängt försökte han ta sina blickar ifrån henne.

— Varför kom ni inte? sade Manja plötsligt och skiftade ton. — Hörde ni inte vad jag viskade till er i går kväll?

— Jo, svarade Robert Hedman och flyttade om skrivdonen på sitt ganska ostädade skrivbord, — jag hörde det nog —

— Men ville inte komma?

— Pä sätt och vis. Självfallet ville jag gärna träffa er, men —

— Men vad?

— Hm, sade den unge mannen klenmo-

digt och med mycket besvär, — jag visste ju inte hur ni ställde er till den där fatala historien, jag menar om ni------om er man och

ni —

— Om vi hade kommit överens? Om jag på förhand visste av alltsammans, om vi båda hade talat om saken och bestämt oss för dethöga priset och utpressningen och angivelsen? Jaså, det kunde ni inte veta!

Hennes röst darrade.

— Ja, herregud, sade Robert Hedman förtvivlad och trummade med en linjal mot bordsskivan. — han är ju i alla fall er man!

— Min man — Manja avbröt sig. När hon nu såg på honom så var det inte längre med förebråelse och indignation; hennes ögon fingo med ens ett ängsligt iakttagande uttryck.

— Min man—, sade hon med plötslig beslutsamhet. — Nej, det är han inte.

Robert Hedman lät linjalen falla.

— Vad säger ni?

— Han är inte min man.

Det blev tyst för ett ögonblick.

— Är ni alltså — inte alls gift?

— Jag har varit det, svarade Manja och band hans ögon med en bedjande, ångestfull blick. — Det här förstår ni inte, ni är alldeles för ung, ni tycker att jag är något slags av-skum, jag som har gått ifrån min man.— Sål sade Robert kränkt. — Det var en underlig uppfattning ni fått av mig under de här veckorna. Och jag som trodde — vi har ju talat om allt möjligt med varann — Det vill säga, tilläde han, — att ni övergav er man, det förstår jag utan att känna honom, men att ni gjoide det för herr Claessons skull, det kan jag vid gud inte fatta.

— Ja, sade Manja och såg bort mot tapetens urblekta rankmönster, — jag kan inte förklara det för mig själv, än mindre för er. Det är bara några år sen dess, men allt hai förändrats så ofantligt under den tiden. Kriget — jag vet inte, hela världen är förvandlad, människorna har blivit så hårda, och pengarna — det är bara pengar som betyder någonting nu. På den tiden var han alldeles annorlunda, glad, så glad som jag aldrig sett någon förr, ung och sorglös. Ja, jag märker att jag inte kan förklara det, men ... själv vai jag ett barn som ingenting begrep, utom det att jag hade haft det så förfärligt instängt och ledsamt. Jag satt där i mitt hem som i ettfängelse, ingen människa kunde jag bli bekant med, aldrig fick jag ta ett steg på egen hand. Min man — ja, det var ju ett misstag från början och det kunde inte fortgå i evighet. Så råkade jag lära känna Johnnie Claesson, träffade honom av en händelse hos bekanta —

Hon hade talat stötvis, med många pauser. Där låg ingen avsiktlig vanställning i hennes skildring; under berättelsens fort-lopp steg det upp för hennes medvetande att det måste ha varit så, så och inte annorlunda —

Robert Hedman hade satt sig borta vid fönstret.

— Och barn hade ni inte heller? sade han lågt.

Ett ögonblick tvekade Manja, bråkdelen av ett ögonblick.

— Nej, svarade hon, — vi hade inga barn. Inte ens det.

— Det gjorde visst mycket till saken, förmodade Robert. — Man ser ju ofta att bar-nen håller ihop äktenskap som annars vore omöjliga.

Manja nickade.

— Javisst, man ser det alla dagar. Men jag, jag hade ingenting. Och då förstår ni nog hur det kunde komma sig. Säg att ni förstår det, Robert!

Hon gjorde en rörelse med den obehands-kade handen. Han tycktes emellertid inte ha märkt det.

— Hm, sade han, — det faller sig ändå ganska svårt. Sedan den röda tiden började har jag fått vara med om litet av varje, jag har varit tvungen att inlåta mig med ryssar och röda och huliganer och narinkjudar, men gårdagen var i alla fall det styvaste. Någonting så oanständigt har jag verkligen aldrig råkat ut för. Det var ett milt ord, man kunde säga värre. Hur i herrans namn har ni kunnat härda ut i åratal hos den människan! Har det inte pinat och plågat er att se —

— Om det har pinat mig!... sade Manja med stilla, djup lidelse. — Otaliga gånger be-slöt jag att gå min väg, men det är inte sä lätt att göra stora och avgörande saker. Så var det också den sista tiden där hemma hos min man, mitt beslut var längesen färdigt, men ändå kunde jag inte komma mig för. Man måste ha hjälp utifrån, det måste komma någonting som ger den sista påstöten. Och nu tror jag att hjälpen har kommit. —

Deras blickar möttes dock icke. Blyghet eller rädsla eller ännu någonting annat, alltnog, han stirrade envist bort mot bokskåpets halvtomma hyllor.

— Gårdagen, fortfor Manja, — gårdagen blev för mig den sista påstöten. Jag visste det redan medan ni var där, medan vi satt kring bordet och han hotade er. Därför behövde jag inte tänka på hur avskyvärt det var, jag blev bara så förfärligt glad.

— Det är mer än vad jag kan säga, inföll Robert med ett plötsligt småleende. — Jag var verkligen inte glad, och till på köpet fick jag springa hela vägen hem. Det hängde på ett hår.— Ja ja, sade Manja ivrigt, — jag stod och såg på klockan och räknade minuterna. Nu är han vid det hörnet, tänkte jag, och nu vid det. Jag följde er hela vägen utan att ni anade det, men när det sedan slog nio i köket bredvid vårt, då visste jag också att ni var välbehållen framme.

— Ni visste, säger ni —

— Skratta inte, jag visste det verkligen. Jag kan känna sakei som andra måste se.

— Ahå! Aldrig kunde jag tio att fru Claés-— Han bet av. En skugga drog över Manjas ansikte, där uttrycken växlade snabbt som solreflexerna på ett rinnande vatten.

— Ja, sade hon sorgset, — jag har egentligen inget namn som jag vill och kan begagna.

— Men ert flicknamn?

— Mammas. Det är inte något gott namn ... det är alltför känt, på sitt sätt. Jag vill inte säga det, men det är samtidigt namnet på ett ställe som ni kanske känner till. Det äi föi resten en underlig känsla — att inte hanågot namn, att inte tillhöra någon, höra hemma någonstans. Det är en ställning som ni inte kan tänka er in i.

Hon såg att hans medkänsla var stor och äkta, och hon log.

— Kan ni inte kalla mig Manja, som förr på våra hemliga expeditioner?

— Jag skall föisöka, svarade Robert allvarligt.

Där ute höll solen på att gå nei. Skymningen djupnade i det långsmala rummet med de veckrika, malätna gardinerna kring fönstren.

— Det blir sent och skumt, sade Manja.

— Förlåt, sade Robert som om han suttit inslumrad och nu helt skamsen vaknat. — Jag skall genast tända.

Det elektriska ljuset flammade till, mycket obarmhärtigt mot rummets hoprafsade diversehandelsmöbler.Robert gick bort till fönstret för att fälla • rullgardinerna.

— Vänta ett ögonblick! sade Manja bedjande. — Låt mig se er utsikt, jag äi säker på att den är vacker.

Hon vred om kontakten till mörker igen och gick med sina lätta, snabba steg och ställde sig bredvid honom, inte närmare än att pälsbrämet vid hennes jacka måhända snuddade vid hans rock.

Deras blickar gingo över granntomtens låga trähus och hamnområdets virrvarr av plank och stenkolshögar, vedstaplar och järnvägsvagnar. Där bakom vidgade sig isen i sin ofläckade vithet, som blev ett med diset kring Gråharas bländade öga. Boita vid västerhorisonten spände sig ett jättelikt biåsvart moln som en väldig vinge över vintermarkerna; det brann rött i vingspegeln på den fläck där solen sjunkit.

Länge stodo de så, utan ett ord, utan en rörelse. Nere på trottoaren gick en kutryggig gubbe med en stång i handen; i hans väg flarn-made några gatlyktor upp, glesa som förvårens bleka bloss på den halvklara himmeln.

Manja hade slutit ögonen och stödde sig tungt med handen mot fönsterbrädet som om hon gripits av svindel och vacklat. Hon stod där och lyssnade till hans lätta, hastiga andning och till blodets gång i sina egna pulsar, vilkas dunkande hon trodde sig kunna uppfånga med hörseln. Så ... tänkte hon, så .. . Detta är lyckan.

Det var som om skymningen och tystnaden burit en ändlös rad av trevande frågor och jublande svar, som om löften krävts och stammande löften givits. Gnista på gnista sprang över från henne till honom, från honom till henne. Han stod där och kände med varje nerv hur strömmen slöts mellan dem. Smekte de inte varann med-osynliga händer, drogos de inte till varann av en omotståndlig makt från världen hinsides ansvar, beräkning, förnuft! Jag älskar dig! viskade det inom henne, så starkt, så lidelsefullt att hon ett ögonblick frågade sig om hon inte ropatdet högt. Jag älskar dig! Det genljöd inom henne med ett tonfall som hon aldrig hört förr, som aldrig tidigare burit dessa gamla, gamla ord, ett nytt tonfall som sköljde hennes hjärta rent från allt vad år och öden hopat där. Plats, plats för den Ende, för Honom! Så ..., tänkte hon, så ..., och hon slöt sina ögon allt hårdare, hårdare, hårdare, tills ögonlocken skälvde och det flammade till därinne som ett rött fyrverkeri mot djupsvart bakgrund.

— Nej, sade Robert plötsligt med en främmande klang i sin röst. Orden stockade sig som för andnöd: — Nu är det visst på tiden att tända.

— Ja ja, viskade Manja, ännu i tystnadens tonfall. Så öppnade hon långsamt ögonen.

Hon förstod att detta var hans sista flyktförsök, och med ett litet småleende lät hon honom utföia det.— Hui äi det möjligt att göra någonting i det här rummet? frågade hon så. — Att arbeta, att få saker till stånd? Måste man inte alltid stanna vid fönstret och se på havet och molnen? Jag vet att jag skulle göra det i oändlighet, att jag aldrig skulle kunna slita mig loss.

— Mina studier har inte hellei gått så alldeles mönstergillt, svarade Robert. — Men det är inte enbart utsiktens fel.

— Vad är det egentligen ni skall bli?

— Jurist. Hovrättsauskultant och i sinom tid häradshövding.

— Tänk det. Och så skall ni döma människor?

— Självfallet.

— Kanske till döden?

— Teoretiskt, ja, men det förmildras alltid till tukthusstraff. #

— Det var tur.

— Varför det?

— Jo, för annars skulle ni nog låta halshugga fasligt många människor. Ni ser sågrym ut ibland. Man kan bli riktigt rädd för er när ni rynkar pannan och rodnar så att den däi lilla leverfläcken försvinnet — ja, jag har sett det, den försvinner.

Manja hade knäppt upp jackan. Med ena handen i sidan gick hon långsamt från möbel till möbel, från tarvliga tavloi till billiga porslinsvaser. Hon smekte dem med ögat och gnolade sakta en liten visstump.

— Tag inte illa upp att jag är så här nyfiken, sade hon muntert. — Det intresserar mig så att se hur ni har det. Jag har aldrig hunnit titta mig omkring när jag varit här med de däi förskräckliga vapnen — då går ju allting i flygande fläng och man inbillar sig se rödgardister bakom vart stolsben.

— Här finns just ingenting att se på, sade Robert, — men om det roar er —

Han tände en cigarrett för att skaffa sina oroliga händer någon sysselsättning.

Manja stannade framföi hans skrivbord.

— Det där är visst er mor? sade hon och pekade på en fotografi i valnötsram.— Ja, svarade han, — det är min mor. Hon dog för några år sedan.

— Hon var visst mycket snäll — och svag för er, inte sant?

— Det vai hon, bekiäftade Robert. — Hon unnade sig knappt det nödvändigaste i mat och kläder, baia för att kunna skicka pengar till mina studier.

— Och ofta gick de pengarna till helt andra saker, krogbesök och kortspel och värre än det, och då hade ni alltid dåligt samvete efteråt.

— Jaa, sade Robert förvånad, — men hur vet ni det — hui vet Manja det?

— Jag baia gissar, svarade Manja och betraktade kritiskt porträttet av en ung flicka, som stod där som pendang till moderns bild.

— Det är — det är inte er syster, sade hon mycket likgiltigt.

— Nej, det är det inte. Jag har för resten ingen syster.

— Jag kunde genast se att hon inte liknade er ett dugg. Det är bestämt den vack-raste flickan i Borgå eller Lovisa. Eller möjligen Ekenäs.

— Det är en flicka som jag blev bekant med i Ekenäs i höstas, jag följde med på ting i den domsagan. Men hui kunde Manja gissa det, där står ju Helsingfors på fotografien.

Manja skrattade sitt lilla gäckande, klara skratt.

— Kära barn, det ser man ju på kamnin-gen och klänningen. Bästa sömmerskan i Ekenäs, knappar och spetsar och band föi många, många mark — Men se inte så ledsen ut föi det, hon äi ju annars riktigt söt, er lilla flamma.

— Hon är inte min flamma, sade Robert kort.

— Nej nej, ni visste bara inte var ni skulle göra av med porträttet som hon hade trugat på er, och så råkade ni ställa upp det på ert skrivbord. Jag förstår det så utmärkt.

Robert slängde bort cigarretten.

— Jag vet verkligen inte varför det por-trättet skall stå där, sade han häftigt, — det kan lika gärna ligga i en låda —

Han sträckte ut handen och fick tag i ramens övre kant, men i detsamma lade sig Manjas mjuka hand i ett stadigt grepp ovanpå hans.

— Nej, sade hon, — bilden skall stå där den står.

Deras händer föiblevo i detta läge en minut, fastän Robert genast uppgav försöket att rycka till sig fotografien. Manja kände hur hans grepp om ramen slappnade, hur hans starka hand blev kraftlös och skälvande under hennes mjuka fingrars tryck, som långsamt löste sig till en stannad smekning. Och medan budet om hans darrande underkastelse sålunda nådde henne, stod Manja orörlig och såg med hårdnad blick in i porträttets klara flickögon, som ännu sett så litet av livet och livets villkor, och som säkert också skulle bli förskonade för det mesta av det värsta; hon glömde heller inte att rannsaka varje linje i denna veka mun, som inga andra kys-sar visste om än de snabba, svala skumraskkyssarna bakom granarna på skridskoklubben och planket till pappas gård.

— Jag tycker det vore hjärtlöst att spärra in ett par sådana ögon i en mörk bordslåda, sade Manja och drog långsamt tillbaka sin hand. — De tittar så troskyldigt ut i världen, och här i ert rum har de ju ingenting annat än gott att lära. Annat är det med flickor i fattiga hem — och bilder på fattiga väggar. De får tidigt vänja sig vid mycket som det inte talas om i söndagsskolan.

Robert Hedman teg länge. Han gick bort till soffan och satte sig med ryggen böjd och hakan stödd mot händerna.

— Vad var det egentligen ni ville mig, Manja? sade han omsider. — »Jag kan hjälpa ei», tyckte jag ni viskade

där i trappan..

Manja såg upp. .

— Javisst, det var så sant. Jag ville fråga er vad ni ämnar ta er till med den dät köttkvarnen.

— Ta mig till? Ingenting. Ingenting alls.Trodde ni verkligen att jag skulle låta den där fördömda utpressaren bli rik på andra människors olycka! Det vill säga, kulsprutan måste vi ha, och det skall lyckas mig att få tag i en, kanske till om med i flere. Jag har vaiit ute hela dagen för den sakens skull, och jag har redan satt många nya människor i rörelse.

— Och hans hot, tänker ni inte alls bry er om det?

— Jag är väl inte galen heller! Ger man ett finger åt en utpressare, så tar han snart hela handen.

— Jaså, så mycket har ni i alla fall hunnit lära er, sade Manja småleende. — Men hans angivelse, den tror ni inte på?

Robert satte sig upp och slog föraktfullt ifrån sig med handen.

— Skiyt och skrävel, ingenting annat. Att karlen är en stor fähund lidei inget tvivel, men någonting sådant gör han ändå inte. Han kan ju inte ha något intresse i världen av att hjälpa de röda.Manja närmade sig långsamt och satte sig slutligen bredvid honom i soffan.

— Det är underligt att tänka sig, sade hon, — ni är i det näi maste lika gammal som jag, men på människor förstår ni er ungefär lika mycket som ett lindebarn. Ja, det är inte enbart bi a att ha ett gott hem och en snäll mamma och hyggliga kamrater. Inser ni verkligen inte att Johnnie Claesson menade allvar?

Robert ryckte på axlarna.

— Inser, inser. Jag tror det helt enkelt

inte. .

— Robert inser det således inte. Men då skall jag säga Robert att ni måste flytta härifrån före torsdagen, gömma er hos någon av era vänner, för han kommer att alarmera de röda, det är lika säkert som att jag lever.

— Var det därför Manja ville träffa mig? För att varna mig?

— Det var det, till en del, svarade Manja dröjande. — Men jag hade tänkt mig någonting annat också, någonting mer.Robert lyssnade otåligt.

— Ja, alltså —

— Jo, jag hade tänkt att eftersom den där köttkvarnen nödvändigt behövs, eftersom Robert så gärna vill ha den och han inte vill ge den på rimliga villkor, så kunde man helt enkelt ta den.

— Åhå, sade Robert och reste sig. — Det är väl inte så lätt.

— Jo, genmälde Manja, — det är till och med mycket enkelt. Det behövs bara en släde för transporten och någon som hjälper Robert att bära lådan i trapporna. Det är kanske för tungt för mig.

Robert stirrade forskande på henne. Han ville inte medge det för sig själv, men innerst vädrade han något slags bakhåll.

— Och herr Claésson, sade han, — vad ska vi göra med honom? Slå ihjäl honom, eller vad? Någon annan utväg kan jag inte se.

— Herr Claésson, sade Manja, — herr Claésson behöver Robert inte bry sig om, han reste i dag till Abo och dröjer där till onsda-gen. Låset till hans garderob är mycket enkelt, det kan brytas upp i en handvändning. De övriga nycklarna har naturligtvis jag.

Nu tvekade Robert Hedman inte längie.

— Men det är ju storartat, Manja! Vi har tre timmar på oss, vi kan göra det ännu i af-

__ ton.

Manja reste sig utan att se på honom. Hennes blick var envist häftad på något föremål borta i rummet.

— Ja, sade hon mycket lågt, — det kan göras ännu i afton*. Men det förstår ju Robert att då kan jag aldrig återvända dit, då är jag utan tak över huvudet. Vad skall det då bli av mig?

Den tunga tystnaden susade åter i hennes öron medan hon slöt sina ögon så hårt att det röda mönstret på nytt steg fram ur sin svarta fond; och åter vacklade hon som giipen av svindel, men nu, nu var han där och tog henne hårt i sina armar.

— Vart du skall ta vägen? viskade hanmed sammanbitna tändei. — Frågar du det, Manja? Frågar du det!

Manjas röda läppar delade sig så att de vita framtänderna med sina naggade kanter lyste fram.

— Du — du — du, viskade hon, och hennes händer jagade som i feber genom hans hår.Morgonen vai klar och kall. Champagne! sade Manja och sög vällustigt in den prick-lande luften. Drick, det är härligt! Och med spetsade läppar blåste hon andedräkten i lätta rökmoln mot Roberts kind.

Robert skrattade, men inte så som hon ville det. Det låg någonting tankspritt och frånvarande över honom.

— Får jag ta din arm? frågade Manja smeksamt.

— Ja, svarade han med en blick framåt gatan som låg däi nästan folktom. — Varsågod.

— A, sade Manja, — du kan vara alldeles lugn, så här tidigt på morgonen möter du inga fastrar och mostrar.

— Det tänkte jag verkligen inte på, försäkrade Robert stött och tiäffad. Hon hadestundom ett sätt att behandla honom som en liten morsgris, det förargade honomall deles ofantligt.

— Jo, det gjorde du. Jag vet att du gjorde det. Tior du kanske att det är första gången jag går på en gata med en ungherre av god familj.

— Nej, sade Robert, — långtifrån.

En mycket påtaglig udd låg gömd i hans tonfall. Han är inte mer som de första dagarna, tänkte Manja sorgset. Redan i går bjöd han till att såra mig. Han lider själv av det, men han gör det ändå.

— Det måste vara förfärligt besvärligt att höra till en sådan där god familj, sade hon högt. — Att ständigt tänka på vad människor kan säga om det ellei det, att alltid vara på sin vakt och gömma sig — hur orkar man med det i längden?

Frågan måtte ha misshagat Robert, han brydde sig inte om att svara.

— Varför går vi egentligen hitåt? sade han då de i detsamma kommo ner till Havsgatan.— Jo, sade Manja och tog hans arm med ett litet nyp, — därför att vi ska göra en promenad runt Brunnsparken. Jag måste få färg och aptit till vår festfrukost.

— Stackars Manja. Festfrukostarna på Café Kyllikki har du säkert upp i halsen, i går åt du nästan ingenting. Men det är inte mitt fel att alla bättre restauranger är stängda.

— För guds skull! sade Manja hastigt. — Vi kan i ingen händelse visa oss på något bättre ställe, där känner de mig alla — till utseendet, menar jag, och du förstår ju nog att Johnnie Claesson på den vägen kan få spaning på oss när han kommer hem.

— Ja, sade Robert mörkt, — jag förstår.

Manja bet sig i läppen.

— Vi måste vara mycket försiktiga, sade hon. — Vi måste komma ihåg att vi har en stor fara framför oss.

— Äsch! mumlade Robeit.

Så var det varje gång hon föisiktigt tog dessa saker till tals. Hon visste att JohnnieClaessons namn för Robert var det röda klädet, inte minst som symbol för hennes framfarna, men vid det namnet var också frågan om deras närmaste fiamtid förknippad, och den frågan måste få sin lösning i dag. Hui än det plågade henne, det kunde inte uppskjutas längre.

— Vad är det för en dag i dag? började hon i forcerat munter förhörston.

— Ingen aning! Nu för tiden är den ena dagen så lik den andra att man inte med bästa vilja i världen kan hålla reda på dem.

— Hur kan du säga det! utbrast Manja.

— Du menar —

— Har ingenting förändrats för dig under de sista dagarna? Är den här tisdagen alldeles lik den förra, ser du ingen skillnad?

— Du menar oss? Ja ja, naturligtvis, men det är ju en sak för sig.

En sak för sig . . ., upprepade Manja. Dock, den tankegången sköt hon ifrån sig, hon ville hålla fast dessa dagars lyckostäm-ning med uppbjudande av all sin viljestyrka.— Vad var det jag skulle säga? Jo, det är alltså tisdag i dag, och i morgon kommer han tillbaka från sin resa.

Denna gång tycktes hänsyftningen emellertid inte göra något obehagligt intryck på Robert. Tvärtom, det var med veiklig förtjusning han utbrast:

— Vad han skall bli vild när han sökei sin köttkvarn och märker hur vi har dragit honom vid näsan!

— Ja, det är just det, han kommer att bli alldeles galen. Därför måste vi senast i morgon skaffa oss ett gömställe.

— Annons i Tiedonantoja: »Ungt par söker komfortabel bostad. Svar till Kontrarevolutionärer».

Manja skrattade inte.

— Nej, sade hon och såg på honom från sidan, — nu får vi nog lov att bo — var på sitt håll.

— Nåå, menade Robert, — så bråttom är det väl inte.

— Jo, det är det, han kommer inte att gesig någon ro förrän han har fått hämnas. Att jag är borta betyder mindre, men pengarna, ser du, pengarna. Det förlåter han aldrig.

Roberts arm tryckte beskyddande hennes hand.

— Är du rädd?

— Inte nu, inte så länge jag får vara hos dig. Men sedan, jag vågar inte tänka på det, det blir förfärligt.

— Varför yrkar du då så envist på att vi ska överge vår lya?

— Det måste jag, Robbie. Det var ju jag som föreslog att vi skulle bryta oss in hos honom, jag tycker på något sätt att jag har ansvaret. Jag skulle aldrig förlåta mig själv om de röda tog dig.

— De djävlarna! sade Robert mellan tänderna. — Se, där sitter de nu i allsköns ro och kokar sitt morgonkaffe.

Han pekade pä en ensam tredjeklassvagn, av rödgardisterna placerad på ett av hamnens stickspår och använd som vaktkoja. Ur den lilla skorstenshuven på taket ring-lade blåa rökspiraler upp i den frostiga morgonluften.

— Ja, sade Manja, — nu kommer allt det sorgliga och svåia, men det måste väl reda sig på något sätt. Tusentals människor lever gömda hos andra. Lova mig nu att vara förnuftig och skaffa dig bostad hos någon av dina vänner — så talar vi inte mer om allt det ledsamma under hela dagen.

— Som du vill, svarade Robert. — Men det kan inte hjälpas att jag känner mig en smula löjlig om jag tar till flykten för tomma hotelser och gissningar.

— Tyst! sade Manja och lade handen föi hans mun. — Du har gett ditt ord och kan inte ta det tillbaka. Och nu fåi du inte tänka på krig och revolvrar och rödgardister, nu måste du komma ihåg att du har mig, Robbie.

Brunnsparkens strandväg låg öde och övergiven. Sannerligen, detta var ingen tid för lustvandringar. Nu vaknade människorna där inne i staden till ny ångest och nyaförhoppningar. Ryktenas vilda dans började med fördubblad styrka. Tammerfors hade fallit — som vanligt —, tiotusen frivilliga från Sverige voro på väg, Heinola var antagiigen omringat, möjligen också Björneborg. Säkra voro däiemot namnen på dem som blivit mördade undei nattens lopp.

Robert och Manja stannade där blicken nådde vidast över det frusna havet, över hamnarnas fartyg i vintervila, över de snö-höljda taken, tornen, klippinuiarna, gräsvallarna borta på Sveaborg.

— En härlig dag, sade Robert och såg utåt vintervägarna västerut. — När solen får värma några timmar till blir det ett föistklassigt före.

— Vad har vi för glädje av det, klagade Manja. — Ett slädparti, det var också min första tanke, men man skall inte tänka omöjliga tankar, man blir bara sorgsen av det.

— Ett slädparti? Här blir ett härligt slädparti i dag, Manja. Nu har vi äntligen fått tag i en pålitlig kusk, och nu skall här bli andrabullar. Klockan tolv i dag träffar jag de vanliga gubbarna, vi gömmer farbror Johnnies köttkvarn i ett gödsellass — ja, det verkar trovärdigast! — och så bär det av över isarna och Esbo skärgård upp till Sigurds. Det kan man kalla ett slädparti! Skada att jag inte får vara med och se deras miner. Djäklar, den första kulsprutan!

— Å, sade Manja besviken, — jag trodde du tänkte på oss två. Vi hade ju kommit överens om att lämna de där sakerna för i dag.

— Sådana löften har jag aldrig gett! invände Robert skrattande. — Jag säger raka motsatsen: man kan inte, man får inte tänka på någonting annat än de där »ledsamma sakerna».

— Och jag, sade Manja sakta, — vad är då jag? Är jag ingenting alls för dig?

— Du äi min Manja, äi det inte nog! ropade Robert uppsluppet. Han drog henne till sig och kysste henne gång på gång. — Du har ju riktiga rimfrostmustascher, dem måste dubli av med. Och i dina ögon ser jag någonting fuktigt, är det kylan som slår imma på mina bästa speglar ...

— Robbie! viskade Manja och klamrade sig fast vid honom, som om någon redan nu försökt ta honom ifrån henne.

— Där kommer någon, sade Robert och släppte sitt tag. Den friska skaren knastrade under långsamma steg. En herre med blåa glasögon betraktade nyfiket och ogillande de båda unga.

Robert och Manja stodo med bortvända ansikten tills frasandet upphört.

— Det var en föi klädd bankdirektör, sade Robert med ett försök att verka skämtsam och obesvärad. — Han har rakat bort sitt skägg och tagit på sig de där löjliga brillorna, men jag kände genast igen honom.

— Och han kände dig, menade du. Ja, det var ju en stor olycka.

Robert undvek att se på henne, i ställetfixerade han styvt den fladdrande röda fanan högt uppe på berget, där ryssarna begravt sina revolutionslik. Den ja, mumlade han, den ska vi väl en gång ha ner. Så gingo de vidaie under tystnad.

— Men Manja, sade Robert med plötslig iver, — du har ju inte sagt ett ord om dig själv, vart du skall ta vägen.

— Nej, av den enkla orsaken att du inte frågat mig om det. Du har inte alls tänkt på det förrän nu, din förhärdade egoist.

Och i glädjen över hans sent vaknade omtänksamhet gav hon honom en liten puff.

— Jag reder mig nog, fortfor hon glatt. — Jag kurar ihop i en takränna, liksom sparvarna.

— Nej, allvarsamt —

— Jo, för det första har jag ju min — min syster. Och så har jag mamma förstås, men bara i yttersta nödfall...

Hon såg hans min och ångrade bittert att hon en gång fullkomligt onödigtvis gett honom upplysningaina om modern.— Jaså, du har en syster, sade Robert.

— Ja, bekräftade Manja utan att blinka, — jag har en gift syster. Hennes man är avdelningschef hos Zimmeimanns, de bor vid Berggatan och hai två flickor, så att om du får se mig med två barn så skall du inte bli föiskräckt. Där är visst litet trångt hos dem, men hans mamma dog i julas, så det blir ju inte flere personer än förr om de nu får mig på halsen föi några veckor. Längre kan det här väl inte räcka.

— Hur ser din syster ut? frågade Robert med ett intresse som nästan föreföll äkta.

— Jaa, vad skall jag säga ... Ungefär som jag. Ja, hon är faktiskt mycket lik mig. Jag vet inte om du tycker det är bra eller illa.

— Illa, naturligtvis är det illa! ropade Robert. — Det får inte finnas mer än en Manja i världen.

— Å du —sade Manja och kände hur hon rodnade av glädje. — Men, inföll hon plötsligt i en ton som nästan lät ängslig, — du fårinte söka upp mig där, jag ämnar ingenting berätta om dig, de skulle inte alls förstå det.

— Du kan vara alldeles lugn, svarade Robert med en övertygelse som pinsamt tydligt lät henne förstå, hur föga lust han hade att gästa det hemmet. Och hon hade ändå sagt avdelningschef!

— Där har vi dem igen! sade Robert och visade bort mot Kronbergsfjärden och Södra hamnen, där ryska flottans hundrade master tecknade sig mot den bleka vinterhimmeln. Mellan de feta grå skroven låg isen smutsbrun av jättarnas utdunstningar. Ur skorstenarna på en av dreadnoughtarna bolmade väldiga, svarta rökmoln.

— Den som ändå hade några små torpeder i fickan, sade Robert. — Det vore någonting att få se de där flyga i luften.

Manja betraktade rökmassorna som i tunga vågoi böljade bort över Högholmen.

— När folk får se det där, kommer det genast att heta: nu går Östersjöflottan, de lär ha fått ett ultimatum!— Säkert, sade Robert. — Någon har hört det av någon som känner en svägerska till en som får läsa tidningar på svenska generalkonsulatet. Då måste det ju vara säkert. Vänta, Manja, kom hit, jag skall viska en hemlighet i ditt öra, inen du får inte förråda den för någon!

Och han tog henne om axlarna och kysste hennes öra och det lilla modernt svängda hår-kommat vid kinden, och mellan kyssarna viskade han: Tammerfors har fallit!Sol över drivorna också denna dag. Vind stilla rådde, kylan hade gett sig under natten, luften borde haft kvai sin smak av champagne och fest. Likväl sjönk Manjas mod och saktades hennes fart för varje steg som förde henne närmare Berggatans korta, branta backe.

Vid den här tiden är Fredrik hemma till middag, sade hon sig. Han tar mig högtidligt i handen och ser på mig med sina bedjande hundögon. Så hoppas han naturligtvis att jag är här för hans skull och för att stanna. Näi han får veta att jag bara vill ha husrum, kommer han att se ut som en piskad häst. I bästa fall sätter han sig ner och beiättai bedrövliga saker om affärenoch Kemppainens och Lindrosens, kanariefåglarna skriker och plaskar i vattenkopparna, köksdörren smäller, det luktar vedervärdigt och Saga gråter ...

Saga — Manja stannade. Nedför b<.cken kom en kälke i långsam fart, en liten blek flicka spärrade emot med tunna ben och höll ängsligt i sig med båda händerna. Nu var hon förbi, Manja kunde inte längie se hennes ansikte, men i stället hakade sig hennes blickar fast vid en liten gul råttsvans till fläta. Elvi! tänkte Manja med en dunkel förnimmelse av någonting djupt pinsamt, — och hon som väntar där uppe är Saga... Det stockade sig i halsen på henne. Elvi och Saga... Ja, natuiligtvis, var skulle de vara om inte här. Gården och backen, backen och gården, där hade ju deras dagar förflutit redan då.

Nu hade Elvi stigit av i Regeringsgatans hörn. Underligt föi siktigt, som om hon överallt varsnat faror och fruktat olyckor, började hon dra kälken uppför backen igen.Instinktivt tog Manja ett steg tillbaka och förde muffen till ansiktet. Onödig föisiktighet, den bleka flickan med de smala, allvarliga läpparna i sitt lilla fula ansikte vai nog inte den som frivilligt såg upp mot främmande människor på gatan.

Länge stod Manja tveksam. De båda flickorna åkte föibi henne gång på gång, Élvi tyst och högtidlig som om hon utfört ett farligt värv av mycken vikt, Saga munter och sti ålande. Att se dem dag efter dag, tala med dem .,.. Manja tryckte ansiktet hårt mot muffens mjuka skinn. Men så vägde hennes tankar hastigt den andra möjligheten som stod henne till buds, moderns små krypin med vägglössen och de inneboende flickorna, och hon rätade på sig. Handen med muffen sjönk. Beslutsamt gick hon uppför backen.

Här var ingenting förändrat, det sade henne första blicken över den lilla gårdsplanen med sin soplår, sin slaskbi unn och sin tomma, halvt nedruttnade hundkoja.Borta vid planket mot granngården reste sig en snöfästning med vailar och torn och lyktor av hårdfrusna snöbollar, men det hörde också till saken.

Genom köksfönstrets oklara mtor såg Manja en äldre kvinna sitta böjd över bordet, på den plats där hennes svärmor, »Käringen», på sin tid haft sin lyssnarpost och tillbragt större delen av sin dag. Efter gummans död har han fått lov att skaffa sig en hushållerska, reflekterade Manja. Hon kände lika mycken ovilja för detta främmande ansikte som fordom för svärmoderns lurande, forskande, klandiande blick.

Dörren befanns vara olåst. Manjas första impuls var att ringa och vänta, men så slog det henne att de kunde komma samtidigt föi att öppna, Blomqvist och den nya hushållerskan, och detta måste undvikas. Fredrik var visserligen inte den som hade för vana att ropa ut sina känslor i högan sky, men hon ville dock helst att det första sammanträffandet skulle äga rum utan vittnen.Utan att stanna i tamburen, utan att knacka ellei på annat vis ge sig till känna, öppnade hon dörren till vardagsiummet.

Allt stämde. I gungstolen, på den gamla platsen mellan blomställningen och fönstret, satt Blomqvist och rökte betänksamt en cigarrett. På bordet med den såsfläckade duken lågo middagens rester orörda kvar.

— God dag, sade Manja och bjöd till att göra sitt tonfall så naturligt som möjligt.

Blomqvist reste sig långsamt. Bakom honom skvalpade gungstolen av och an några gånger, så blev där alldeles tyst.

— Manja, sade Blomqvist ganska sakta. Hon såg att hans hy blev grå under den glesa skäggstubben; litet senare sköt där fram några röda stiimmor på hans kinder, liksom fingermärken efter ett slag.

— Ja, här är jag, i egen person.

— Kommer du i — i något ärende?

— Jag kommer för att be dig om hjälp.

Blomqvist betänkte sig inte länge. Has-tigt nog, för sina förhållanden mycket hastigt, förde han handen till plånboken.

—r- Hur — hur mycket behöver du?

— Nej nej! utbrast Manja med blossande kinder. — Det är inte pengar, jag kommer för att — föi att stanna häi, om du tillåter •det.

Blomqvists händer föllo slappt ner. Han stod där i ett slags ynklig givaktställning.

— Kommer du för att stanna, Manja? ...

Den där blicken, hans blick! Hon hade

räknat med den, vetat att den skulle komma, och ändå plågade den henne över all måtta. Det frestade henne att ge ett undvikande svar, att låta honom hoppas och vara lycklig i falsk förväntan, bara för några timmar, men så bjöd henne klokheten att ta allt det svåra strax för att sedan få lugn.

— Stanna —, sade hon. — Nej, inte så som du menai det. Det är bara det att jag har blivit utan tak över huvudet, och därför ville jag fråga dig om jag kan få bo här, en tid, tills vidare, jag vet inte själv.Men jag vill ha min fulla frihet, gå och komma och bli borta när som helst, och du får inte fråga mig om någonting. Inte om någonting.

Blomqvist lät cigarrettstumpen falla ner i porslinsaskkoppen med de öronlösa hararna, som dansade en skämtsam ringdans kring en tunna med påskriften »Fröhliche Östern».

— Skall du inte ta av dig hatt och kappa? sade han.

— Om du — om du går in på det, svalade Manja osäkert.

Han hjälpte henne av med pälsjackan. Han snuddade inte med en fingerspets vid henne själv, men med insidan av sin sträva hand smekte han sakta det smidiga sidenfodret medan han bar ut hennes kläder i tamburen.

Manja satte sig bredvid hans gungstol. Så gammal han ser ut, tänkte hon, och han tycks raka sig än mera sällan.

Blomqvist kom in och stängde varsamt dörren bakom sig. Köksdörren hade nämligen plötsligt råkat på glänt.— Det vat hårda villkor, Manja, sade lian med en saklig, på något sätt konstaterande sorgsenhet i rösten. Han tog en av stolarna från matbordet och satte sig mittemot henne, gungstolen med sitt bekväma, småtrevliga vaggande måste ha förefallit honom på något vis olämplig för detta samtal.

— Kanhända, sade Manja eftersinnande. — Kanske är det mycket hårda villkor, men jag vill framför allt vara ärlig mot dig. Det var jag också den gången, för två år sedan. Då trodde jag verkligen att jag ville och kunde stanna här, men nu vet jag från början att jag vaiken kan eller vill.

Blomqvist teg länge.

— Ja, sade han så och gick bort till fönstret, — det får väl bli som du vill. Du får ligga här på soffan. Det är inte så bekvämt, men du vet ju själv —

— Jag vet, inföll Manja hastigt. — Det är så snällt av dig, jag — Och hon tilläde lågt. nästan skamset: — Tack.Jag borde kyssa honom, tänkte hon. Han är inte stolt, han tar emot alla smulor. Men hon kunde inte, det bjöd henne för mycket emot.

Blomqvist stod tyst vid fönstret och såg ut över den tindrande vita snövärlden. Borta i Kaisaniemi sträckte de bara björkarna sina risiga kronor mot en fläcklös himmel.

— Här är sig allting likt, sade Manja och följde i minnet hans blick. Hon måste tänka på oron, den dunkla, längtansfulla oron som alltid hållit henne sällskap vid detta fönster — och mest när de svarta jättekvastarna där bortom taken fått en ljus skiftning i grönt.

— Ja, sade Blomqvist, — vad kan här vara annorlunda än förr när ingen bygger Få se om det inte blir så här i allvärldlig tid.

— Du har skaffat dig en hushållerska, tror jag, sade Manja för att säga någonting.

— Det var nödvändigt När mammadog i julas — ja, jag vet inte om du hörde av det?

— Jo, jag såg annonsen i tidningen.

— När mamma dog, så måste jag ju ha någon för maten och för flickorna som blev alldeles ensamma.

— Hon ser så sträng och. argsint ut, hon är väl inte elak?

— Elak? Inte vad jag har märkt. Hon är bara gammal, och de gamla som har sett livet, de är ju ofta stränga och argsinta, som du kallar det. Det är ingenting att förundra sig över.

Manja såg sig omkring i rummet, på jakt efter ett annat samtalsämne.

— Men kanariefåglarna! utbrast hon. — Du hade ju fjorton stycken, vart har de tagit vägen?

— Vi hade fjorton stycken, ja, nu finns det bara tre kvar. Buren står där inne i sängkammaren. De övriga måste

jag göra mig av med i höstas, det blev så dyrt och svårt med fågelfröna— Jaså, sade Manja, — det var ju ledsamt.

Blomqvist nickade.

— Det var nog ett gott sällskap i ensamheten, de sjöng och hoppade på sina pinnar och det ena med det andra. Men som sagt, tre finns kvar. Det var mest föi flickornas skull jag behöll dem, de grät så förfärligt när burarna fördes bort och det blev så tomt och tyst.

Han vill det, tänkte Manja, han gör det med avsikt. Han vill se mig gråta, men det sker inte. Om jag nu ger vika så blir allting för svårt, då kan jag inte uthärda det längre.

Och med förtvivlans mod började hon frivilligt tala om barnen.

— Elvi, sade hon, — hur går det för Elvi i skolan?

— Bra, svarade Blomqvist. — Riktigt bra, hon är en blandmed de bästa i hela klassen. Hon är så snäll och flitig, aldrig behöver man mana på henne. Hon riktigt sörjer nu när skolorna är stängda.— Hon liknar dig, sade Manja hjärtligt. — Hon har alla dina goda egenskaper.

— Hm, sade Blomqvist, — och mitt yttre med. Annat är det med Saga, hon blir som du. Vacker. Långa stunder kan jag sitta och se på den flickan. Hon är lik dig i ett och allt.

— Nej nej, sade Manja häftigt, — det skall du inte säga. Det får du inte önska.

Blomqvist vände sig långsamt inåt rummet. •

— Är det inte bra det? Är du inte nöjd och lycklig, Manja?

Manja steg upp och betraktade länge en glödritad träsköld, där Lotta Svärd och hennes krigsman marscherade fram, något svedda i konturerna.

— Du skall inte vara glad om Saga liknar mig, gav hon till svar.

Blomqvist såg på henne.

— Så, sade han. — Inte det. Inte det, menar du. Men ser du, det är jag nu i alla fall, där hjälper inga råd och inga klokhetei.Han såg på klockan.

— Nej, fortfor han i vardagston, — nu måste jag ge mig i väg till affären.

Han gick in i sängkammaren och kom tillbaka med två nycklar.

— Här har du nycklarna, sade han. — Inte för att porten eller vår dörr brukar vara låst under den tiden på dygnet då man kan vara i rörelse, men i alla fall. Det är så mycket du vet, att här är du alltid välkommen, hur du än kommer och hur du än går.Nu kommer allt det sorgliga och svåra ... Manja måste tänka på sina egna ord från dagen förut. Hon gick långsamt upp för de många trapporna. Där ute var det alldeles skumt, och ändå hade man inte tänt det elektriska ljuset här inne.

Jag borde vara glad när jag kommer till honom. Han har aldrig sett mig annat än glad. Kanske han tycker om mig bara när jag är glad.

Det lyckades henne till hälften. 1 varje fall var Robert Hedman inte den som i hastigheten kunde skilja på självfallna och anlagda uttryck.

Han stod på knä och rotade i en utdragen byrålåda. Han höll redan på med att

packa.— Hejsan! sade han. — Allt hai gått som en dans. Jag får sova hos en kamrat, jag kommer att ligga på en soffa med huvudet på en stol och fotterna på en annan. Jag sträckte ut mig på piov, det blir ett litet helvete, men det kan inte hjälpas.

Så talade han vitt och brett om affärerna, om sina och vännernas »vastavallan-kumouksellisia pyrkimyksiä». Det var ett adjektiv, inte sant? Man behöver bara höia det ordet för att inse hur förfärligt farliga vi är. Manja svarade

just ingenting.

— Men du, sade han plötsligt med ett par strumpor i var hand. — Hur gick det för dig?

Manja hade satt sig med hakan stödd mot handen.

— Jaså, sade hon inte utan bitterhet, — intresserar det dig verkligen att höra hur det gick med mig. . .

Robert slängde strumporna i en uppslagen handväska.— Blir du iionisk för att jag inte genast sprang emot dig med fiågor?

— Nej, jag tänkte bara — .

— Du skall inte tänk?, Manja, du skall vara glad och nöjd och ge hyggliga svar.

Han gick fram och kysste henne.

— Nå, hur avlöpte besöket hos din mamma — ellei hos din syster, ja, så var det visst.

-Jo, sade Manja, och tårar stego henne i ögonen utan att hon egentligen visste varför, — det gick bra. Naturligtvis gick det bra. Jag skall också ligga på en soffa.

Robert försökte skämta-.

— Var den för kort? Behöver du stolar?

— Nej, svarade Manja, — den räcker för mig.

— Där ser du, allting vänder sig till det bästa. Nu har vi båda tak över huvudet.

— Ja, om man så vill. Du har tak över huvudet och jag hai tak över huvudet, men vi är hemlösa.— Vad menai du?

— Jo, jag menar att i kväll är det sista gången du och jag träffas så här.

— Ja ja, nu får vi sätta oss ner på var sitt håll och vänta på bättre tider.

— Robert! utbrast Manja ångestfullt. — Jag får väl ändå träffa dig alla dagar?

— Det var en fråga! sade Robert skrattande. — Vi kan ju träffas allt som oftast och promenera tillsammans.

— Alla dagar! sade Manja.

— Alla dagai, bekräftade Robert lugnt.

Manja reste sig. Hon tyckte det var

någonting som fattades på hans skrivbord, och nu, när hon kom närmare, visade det sig att porträtten av modern och den vackra flickan i den fula klänningen voro borta.

Hade han bara gömt dem, eller lågo de inpackade i hans kappsäck, bland de få föremål han räknade som oundgängliga?

Manja låg där tyst och betraktade hansprofil. Den breda, raka pannan, den käckt böjda näsan, den lilla leverfläcken vid tinningen.

— Vad tänker dn pä? frågade hon sakta.

— På ingenting. Absolut ingenting.

— Det år inte sant. Man tänker alltid på någonting. Men j?g förstår så väl att du inte ville säga det högt.

— övar du dig i tankeläsning? sade han gäckande.

— Jag behövei inte öva mig, jag kan det.

— Det är bara någonting du inbillar dig när du är vid dåligt humör.

— Nej nej, fortfor Manja med ett barns envishet, — jag vet att du inte tänkte på mig. Var gång jag ser på dig utan att du vet av det, är dina tankar långt borta.

— Och det är det som tar på ditt humör?

— Ja, sade Manja med blicken ut i det halvskumma rummet. — Alltid, ända sen jag var en halvvuxen flicka har jag sökt och längtat efter en som levde bara för mig,som inte hade en tanke för någonting annat i världen än mig.

— Det underdjuret kunde du naturligtvis aldrig få tag i!

— Nej, svarade Manja, fastän Blom-qvists åldrade ansikte med den glesa skäggstubben i detsamma steg fi am för hennes inre blick och anklagade henne för falskt vittnesbörd.Redan på långt håll kunde Manja se att det var någonting särskilt med Robert. Han kom klivande emot henne med väldiga steg, och hans armar slängde beskäftigt.

— Jag har fått en hälsning från inin hyresvärd, på många och långa omvägar. Tvetydiga personel har upprepade gånger knackat på min dörr och ringt på hos grannarna föi att fråga efter mig. Han antar att de röda slår efter mig, det vill säga Riddarhuset eller Bergmansgatan 1 eller någon annan livaktig kommitté, som opererar på egen hand. Annars hade de väl kommit uniformerade och brutit sig in.

— Ser du hur rätt jag hade! sade Manja med ett slags triumf, fastän hon blivit en smula blek.— Hm, menade Robert, — antingen har herr Claesson eller de röda tagit sig en funderare, det är ju åtskilliga dar sen han kom hem. Eller också dröjde han längre på sin resa än han ämnat.

Härtill svarade Manja med tystnad. I själva verket hade hon kunnat lämna säkra upplysningar om Johnnie Claessons hemkomst på utsatt dag. Afton efter afton hade hon, driven av oio och dunkla ångestkänslor, stått med ansiktet gömt bakom muffen och stiirat upp mot Johnnie Claessons fönster och sett att det glimmade ljus bakom hans fällda rullgaidiner. Om dessa sina hemliga vandringar hade hon ingenting sagt, ty hon visste av bitter erfarenhet att varje hänsyftning på hennes förflutna öppnade en klyfta mellan henne och Robert.

Hon hade upphört att bäia ringarna som hon fått av Johnnie och andra män. Pärlörhängena kunde hon däremot inte skilja sig ifrån, de voro alltför vackra —På intet vis hade Robert låtit uppskaka sig av undei rättelsen om de rödas efterforskningar. Snarare fann han det kuriöst och intressant att sålunda ha ryckt in i händelsernas brännpunkt. Dock måste han lova Manja att låna någon väns överrock och skaffa sig en mössa av annan foim. Hon utverkade också att de numera möttes först sedan skymningen fallit.

1) — Hemkomsten.Alla dagar träffades de. 1 längden hade de inte så mycket att säga varann, men för Manja var det nog att få gå vid hans sida.Där kom en rad av svarta dagar med mord och häktningar och skrämmande rykten från fronten i norr. Manjas och Roberts köttkvarn kunde inte hellei hindra Sigurds från att falla i de rödas händer.

De många motgångarna tärde märkbait på Roberts goda lynne och hans tro på en lycklig utgång. Men det blev bättre när han och hans vänner anslöto sig till en giupp av unga män, som i hemlighet börjat öva exercis. De samlades i all stillhet hos någon som förfogade över ett stort rum, och i strumplästen utförde de sina rörelser efter viskade kommandooid.

Allt detta tog mycken tid; där blev mindre övrig för Manja.Dagarna i ända gick Manja och byggde pä en omöjlig dröm. 1 den drömmen avsvor sig Robert den vackra flickan i den fula klänningen, sina vänner och sin släkt, — och främst av allt — han avsvor sig all delaktighet i den farliga kampen mot de röda. För hennes skull gjorde han allt detta.

— Säg, Manja, är du egentligen röd eller vit? frågade Robert halvt allvarsamt, en dag då hon vågade försöket att omsätta brottstycken av sin dröm i ord.

— Jag är gredlin, om det så gäller, bara jag inte mister dig.

Han tog det som ett lyckat skämt och skrattade hjärtligt.----------och då förstår du ju nog att vi

inte kan träffas lika ofta som hittills. Jag har helt enkelt inte tid.

— Ja ja, sade Manja febrilt, — jag förstår.

Och till sig själv sade hon: Det finns

bara ett sätt att återvinna honom, bara ett sätt —Motvilligt, som när en gitigbuk skall skiljas från sina slantar, läto de tunga, lågtgående molnen sin snö singla ner i njugga, torra flingor. Med korta mellantider pressade sig lystna vindstötar in i schakten mellan de mörka husmassorna.

På tre dagar hade Manja inte träffat Robert. Nu tog hon hans arm i ett krampaktigt grepp och förde honom in på gångarna mellan Gamla kyrkoträdgårdens gravar. Runtomkring dem skymtade människor på ringa avstånd, men för henne funnos de inte till där hon stod med armen om hans nacke och knappt kunde kyssa honom för bara snyftningar.

— Robert, viskade hon, — Robbie, jag härdar inte ut så här, jag vill träffa dig somförr, där uppe i ditt rum, jag vet att jag mister dig annars ...

— Kära Manja, sade Robert besvärad, — du vet lika bra som jag att det är omöjligt.

— Det är inte omöjligt om du bara vill, Robbie, ditt rum står tomt och väntar på oss.

— Mitt rum —, sade Robert förvånad. — Menar du verkligen att vi skulle gå dit, gå hem till mig?

— Ja ja, det är den enda möjligheten. Det finns ingen annan utväg.

Robert överläde ett ögonblick.

— Nej, sade han, — jag vill inte gå dit.

— Varför? Varför vill du det inte?

— Ja, herregud, det — det borde du ju själv förstå. Och dessutom är det alldeles för sent.

— I afton, ja, men i morgon. Robbie, bara en timme. Du smyger dig dit och väntar mig där, ingen' människa kommer att lägga märke till det. Det äringen fara. Vem skulle hitta pä att söka dig just då?

Robert betänkte sig ytterligare.

— Nej, sade han bestämt, — det gär inte.

— Robbie, Robbie, klagade Manja i full förtvivlan. — Varför bryr du dig inte om mig mer? Är jag inte vacker nog? Är jag för gammal? Är jag inte tillräckligt fin och bildad för dig? Har du någonting emot mitt sätt att tala och att uppträda, eller mot mina kläder, eller vad är det som gör att du inte mer håller av mig som förr? Svara mig, har min kropp något lyte, finns där en fläck på min hud, en enda fläck?

Hon tog hans hand och förde den in under sin pälsjacka. Mina bröst, viskade hon, om du tior att någon ung flicka har dem vackrare än jag så tar du miste, hon har det inte, jag svär, hon har det inte______

— Du är galen, Manja, mumlade Robert.

— Du får kalla mig galen, du får kallamig slinka, alla fula ord tar jag emot, men du kommer i morgon!...

— Nej...

— Du kommer, Robbie, säg att du kommer!

— Nej!

En darrning for genom Manjas kropp. Hon gav honom fii och drog sig ett steg tillbaka.

— Du är feg! ropade hon med lysande ögon. — Du vågar det inte, du är feg!

Robert stod tyst med huvudet framåt-böjt. Hon kunde inte se hans ansikte för skuggornas skull. Men plötsligt sprang han fram och tog henne om handlovarna.

— Säger du att jag är feg? sade han mycket lågt.

— Ja, det säger jag. Du är rädd, du vågar inte...

Roberts fingrai piessade hennes handlovar, hårt som en fiendes.

— Gott, sade han, — jag skall komma.

Och han lät henne bestämma klockslaget.Snön föll och föll och fortfor att falla. Nu var det en slösares hand som fått makten där uppe och gav och gav till det sista. Lyk-totnas sken fördunklades av detta rinnande, flimrande vita töcken. Alla ljud hade upphört, vart hovslag dog, vart fotsteg kvävdes av denna kungliga matta, och skuggestalterna som rörde sig här voro dimfigurer ur en förvirrad dröm.

Genom de djupa diivorna arbetade sig Manja fram, fot för fot, steg för steg. Detta ändlösa snöfall gjorde henne nervös, än halkade hon, än kände hon hur snön trängde in över kängskaften. Ett gemensamt täcke dolde gator och trottoarer, man kunde aldrig veta var en förrädisk rännsten låg på lur, man måste ständigt vara beredd på oangenäma överraskningar.En åkare, tänkte hon retligt, varför finns det också inga åkare ... Hon hade gett sig av ganska sent, låtit uppehålla sig av oväsentliga småsaker; nu borde hon ha ökat farten, men det lyckades inte, lyckades absolut inte. Hon bara sjönk och sjönk, det var som att gå i ett gungfly. Snart måste hon rent av stanna för att vila. Det gjorde henne förtvivlad. Hon förbannade motigheterna som hopade sig i hennes väg, och utan att egentligen veta varför, ångrade hon så smått att hon tvingat fram detta möte.

Hon hade stannat under en lykta, och innan hon åter satte sig i rörelse, strök hon upp kappärmen för att se på sitt armbandsui. Jag kommer nästan en halv timme för sent, reflekterade hon för att sporra sig till nya ansträngningai. I detsamma skedde någonting egendomligt; hon kände hur en hand spände sig kring hennes överarm i ett stadigt grepp. Ingen människa hade hon varsnat vid sin sida, det var någon som bakifrån smugit sig på henne.Med ett rop av överraskning och ovilja vände sig Manja och fick syn på en främmande heire. Allt hos honom var henne obekant, pälsen med den uppfällda kragen, den höga, spetsiga krimskinnsmössan som dolde hela pannan ända ner till ögonen-------till ögonen -----------------------------De ögonen — Nu skrek hon,

gällt och genomträngande. Det var Johnnie Claessons ögon hon mött.

Greppet kring hennes arm blev mycket hårt, och tätt vid sitt öra hörde hon en välbekant, väsande röst som viskade:

— Stilla och lugnt, lilla Manja, det däi tjänai ingenting till.

Manjas skrik hade upphört lika hastigt som det började. Inte därför att han befallde henne tiga, men var gnista av kraft hade plötsligt lämnat hennes kropp, som skakades av frossbrytningai.

— Stilla och lugnt, lilla Manja, upprepade Johnnie Claesson. — Här hjälper inte söta mamma! Det kommer ingen polis, som du kanske vet, och tiderna är inte så-dana att hjälpsamma herrar spankulerar omkring på gatorna. Du är i mitt våld, som det heter i den högre romanlitteraturen.

Han vände henne så att skenet från lyktan föll över hennes vita ansikte.

— Jag måste tira ett tag på dig, lilla Manjuscha. Du kan tro att jag har gått och längtat efter det här ögonblicket. Att du inte bodde hos unge herr Snork har jag vetat länge, men först i går kom jag på den tanken att du kanske trots de ömma omständigheterna hade tagit in hos Fadet Blomqvist. Mycket hopp hade jag ju inte, men i allo fullo fallo gick jag till Berggatan och — hast du mir jesehn! — får jag inte värdefulla upplysningar av en liten flickfuling som står i porten med sin kälke. Du känner henne kanske, hon heter Elvi, påstod hon. Tre timmar fick jag patrullera där i dag; vädret hade kunnat vara bättre, men så kom du i alla fall. Jag föredrog att följa dig1 på diskret avstånd tills vi kom tillde här — hur skall jag säga — mera neutrala trakterna där folk inte precis springer omkull en — se själv, inte en käft! — och här har du mig nu, som skalden säger. Här har vi varann, återförenade för livet, va? Spännande kärleks- och kriminaldrama i tre akter. Alla var dom bia, men den tredje var ändå den bästa!

Över Manjas läppar kom inte ett ord. Hennes svalg var torrt och hon andades med svårighet.

— Men vi ska väl inte stå här i evighet, foitfor Johnnie Claesson. — Här blir man våt om fotterna och får reumatism, vad skall det tjäna till nät vi har vårt varma och vackra hem. Allons enfants!

1 samma ögonblick Manja märkte att hon kunde gå, gjorde hon ett försök att slita sig loss och springa sin väg. Men det visade sig vara ett hopplöst företag.

— Inga dumheter, Manja, flämtade Johnnie Claesson när han åter behärskade henne med sitt grepp. — Jag springer bättre än du,i varje terräng. Spara dina krafter, de kommer kanske att behövas.

Viljelöst lät Manja leda sig vidare. Hon visste knappt vart de voro på väg, vilka gator de passerade. Hon spanade slött efter hjälp, men det tycktes inte finnas någon möjlighet. Högt över hennes huvud reste sig husen med svarta fasader, var ruta täckt. Människorna där inne voro själva i nöd, väntade, hoppades, förtvivlade. Det steg som en förtätad ångest ur de mörka murarna.

— Var så god, hennes nåd, var så god och stig på.

Manja såg upp och kände igen Johnnie Claessons poit. Hon lade märke till att det spelades piano någonstans, enstaka tonei förirrade sig hit ut. Hon observerade också att det inte snöade längre. Mekaniskt gick hon vidare, flyttade fotterna om varann, precis som man skall göra när man går, det var inte något fel på det, inte. Men inne i trappan fick Johnnie Claesson brottas medhenne ett litet slag innan dörren äntligen föll i lås bakom dem.

Småleende tog Johnnie Claesson kappan och hatten av henne och förde henne in i vardagsrummet. Han låste dörren till tamburen och stoppade nyckeln i fickan. Därefter placerade han henne i den mjuka stolen vid fönstret. För egen del föredrog han denna gång att konversera på stående fot, sade han; i själva verket var han alldeles för nervöst uppspelt för att kunna sitta stilla.

— Nu, lilla Manja, nu sitter du bekvämt i ett varmt och hemtrevligt rum med alla nutidens agremanger — utom enskild utgång förstås; alltså lossa din tungas band. (Detta sista sjöng han.) Det var en skön liten soppa du gick och kokade ihop medan jag var borta. I början smakade den mig ganska illa, men det tar sig, Manjuscha, det tar sig vad det lider. Jag tror den har en söt eftersmak.

Han gick av och an i rummet med korta, smådansande steg.— Ja ja, började han åter, — den här saken hai intresserat mig mycket, som du nog kan tänka dig. Jag såg strax att den inte kunde ordnas per korrespondens, att man måste inleda personliga förbindelser med vederbörande. Bon! Signalement utdelades och det närmast ifrågakommande huset blev sakkunnigt skuggat. Nix und wieder nix, men erfarenheten lär att brottslingar förr eller senare dyker opp på sina gamla favorittillhåll —

— Brottslingar! utbrast Manja. Det var det första ord han lyckats avlocka henne.

— Precis! Brottsling kallar jag en person som bryter sig in i en låst garderob och stjäl annans egendom. Jag tror man kan våga det lilla omdömet utan att vara professor i juridik, va? Eh bien, snorken kom emellertid aldrig till ort och ställe, och grabbarna tycks börja tröttna på att bevaka hans hus. Men det kan också göra detsamma, det behövs inte mer, för nu, lilla Manja, nu är du här för att uppge hans nya adress.Manja talade, alldeles som en vanlig människa bör och skall tala.

— Börjar grabbarna tröttna? Sade du att de börjar tröttna på att bevaka hans hus?

— Någonting dylikt undföll mig visst, men vaiför intresserar det dig? Inbillar du dig att du skall bli i tillfälle att ge honom något slags små vinkar med varma handen, så är du faktiskt dummare än jag trodde.

— Anej, svarade Manja stadigt, — men det förvånar mig bara att de är så enfaldiga. Att lura på honom vid hans gamla bostad, som du kände adressen på! Det är ju höjden av enfald.

— Dom avbröt det också mycket riktigt, för en tid. Men då sa jag till dom se så här: Tro mig, förr eller senare —

— Och nu går de alltså där och hoppas få tag i honom?

— Det gör dom, men tack vare dig skall det här bli deras sista vaktdag. Tänk vad dom har fått frysa för er

skull!Manja sall och smekte de mjuka stolkal marna. Nu visste hon det, här fanns ingen återvändo. Hon fick en sådan häftig lust att skratta, hon måste faktiskt göia våld på sig för att kunna iåta bli. Också fingrarna måste hon bemöda sig att hålla i styi, cn stund ännu. Saken i sig själv var klar, men sättet, sättet... Jo, nu. Naturligtvis. Medlet låg nära till hands, bokstavligen. Det formligen lyste henne i ögonen.

Hon fick vänta mycket länge. Johnnie Claesson stod och trampade på samma lilla fläck och tog knappt sina ögon ifrån henne. Han talade oavbrutet. Sedan, tänkte Manja, sedan blir det mycket tyst. Det kommer att bli mycket tyst, härligt tyst när den rösten upphör. En klocka slog, samma klocka som en gång sagt henne att Robert välbehållen hunnit hem. Nu sade den henne att lian väntat en hel timme förgäves. Att vänta en timme, det är mycket. Mycket kan hända

på en timme. Hela ens liv--------ja ja, .just

det, ens liv —Och nu var ögonblicket där, nu stod Johnnie Claesson med ryggen ät och böjde sig över rökbordet. Manja gav sina rolösa händer fria. Den tunga shrapnellmanteln, askkoppen som han varit så stolt över — den svingades nu i en susande båge och träffade honom i bakhuvudet, tvärsöver den eleganta nackbenan. Han föll ihop som en säck.

Nu nyckeln —

Det snöar inte mer. Manja upprepade det för sig hela vägen, som om det varit en omständighet av största vikt. Det snöar inte längre.

Otrampad låg trottoaren framför henne denna sista bit, men utanför Roberts port gapade många gropar i snön, och mitt på gatan hade en automobil helt nyss skurit in sina djupa dubbelspår i det friska snötäcket.

I trappan stödde sig Manja tungt mot balustraden. Ja, hon fick hjälpa till med händerna, hala sig upp, steg för steg.Hans dörr stod på glänt. Det var någon som talade där inne, två främmande karlröster. Hon hörde också vad de sade, alldeles tydligt hörde hon det. Men hon förstod inte orden. Alltsammans var mycket underligt.

— Gå inte dit!

Vem viskar, tänkte Manja. Här finns ju ingen, ingen annan än jag. Är det jag själv som viskar? Så dumt,’ varför säger jag så! Det är ju dit jag skall gå. Han väntar.

— För guds skull, fröken, gå inte dit!

Manja strök sig över ansiktet. Nu igen.

Och »fröken». Det måste ju — Ja ja, javisst, där uppe stod någon och vinkade henne till sig.

En våning högre, på översta trappavsatsen stod en liten tjänarinna som hackade tänder av förskräckelse och köld. Manja släpade sig dit upp. Det var en främmande människa. Alldeles bestämt, hon kände henne inte.

— Det var jag som städade herr Hedmansrum, sade den lilla tjänsteflickan lågt och hastigt, — jag kännei fröken till utseendet. Fröken skall inte gå dit in, de röda är där De har tagit herr Hedman och fört bort honom.

— Fört bort honom, upprepade Manja.

— Ja, i automobil, för en halv timme sen. Men de har lämnat vakter kvar som undersöker lummet.

— Jaså, sade Manja. — Och vart förde de honom?

Tjänsteflickan betraktade henne förvånad.

— Jaa, vatt för de folk, det är svårt att veta. Men ditåt körde bilen.

Hon vände sig mot trappfönstret och pekade bort mot Speranskivägen.

— Tack, sade Manja, och så gick hon nedför trapporna igen, steg för steg.

Det är lätt, tänkte hon där nere, jag följer bara spåret.

•" Hon gick mitt på gatan, emellan de båda hjulfårorna, en smula mödosamt, men lugntoch utan synnerlig brådska. Den friska luften gjorde henne gott, den läskade hennes torra gom och fördrev en skara av dessa förviriade tankar, som fått makt med henne alltsedan det ögonblick då shrapnellmanteln susade genom luften och en kiopp föll tungt på hennes fotter.

Tid efter annan stannade hon och såg framföi sig. Spåren i snön voro tydliga nog, på dem var det inte att missta sig. Vad därutöver var, det var vit snö och blygrå moln, en öde snövidd som tycktes henne sträcka sig milsvitt, utan gräns, och en himmel så tyngd av moln att hon aldrig mindes sig ha sett dess like. Och det var det med dessa väldiga blymassor, däi borta i spårens riktning kommo de jorden så näia, vilade deras block så tungt på själva snööknens mark, att under dem kunde ingen människa leva. För varje gång hon såg upp blev den vissheten allt starkare inom henne. Där borta kunde ingen leva.

Ett mörkt föremål låg på sidan om hjulspåren och bröt av mot allt detta vita. Honböjde sig ner och tog upp det. Det var en mössa, en vanlig mössa av skinn. Det var hans mössa. Den var alldeles hel. Hon tryckte den mot sin kind och gick vidare.

Det var ett dyrbart budskap hon fått, det sade henne mycket. Hon förstod att detta var en förelöpare, en bebådelse; här måste komma någonting annat och mer. Och hon gick och gick.

Och äntligen, när hennes krafter redan närmade sig sin ytteista gläns, stod hon omsider, tåi lös och stum, framför hans döda kropp. De hade slängt ut den utan att stanra, bilens spår löpte obekymrat vidare. Han var skjuten tvär igenom huvudet. Hon lade märke till att kulan gått in i tinningen på den plats där den lilla leverfläcken suttit. Just där. Det var det sista hon lade märke till innan hon förlorade medvetandet.KARAMSINSKA HÄSTENVad var det?

Wilenius vaknade plötsligt. Det var någon som ropat hans namn, tyckte han.

Med sina krokiga fingrar, som hårdnat till någonting mitt emellan klor och okänsliga arbetsredskap, sköt han undan det trasiga täcket som han på kvällen dragit upp över öronen för den förfärliga vinterkylans skull. Han lyssnade uppmärksamt, men hans öra kunde inte uppfånga något annat ljud än denna samma sång som han somnat in vid, sången som steg ur hyreskasernens betongvalv och ur ledningstrådarna där ute på gatan när de krympte sig under köldens järnhårda grepp.

Wilenius lyfte huvudet och stödde armbågen mot madrassen, som tjänade honom i stället för säng.Tungt, orörligt, som en kvicksilverflod rann månskenet in genom det ena fönstret, det som de aldrig fått någon gardin till. Det lyste klart på soffan fiår Café Kyllikki, som stod mitt på golvet alltsen han fått hem den till reparation. Han kunde tydligt se Edlas ansikte, det bröt sig så vitt mot klä-despaltorna och soffans kasserade schagg-övertåg, som hon lassat på sig för att hålla värmen kvar i de utslitna, domnande lemmarna. Hon rörde sig mte, men om någon kallat på honom, så måste det ju h? varit hon.

— Edla! sade Wilenius, men lågt, för att inte väcka henne i onödan ifall han misstagit sig.

Det kom inget svar. Wilenius satte sig upp.

— Ville du någonting?

Han hade höjt i östen. Och nu rörde det sig borta i kafésoffan.

— Tänd lampan, fick han till svar med en röst som tycktes komma mycket långt ifrån.I fyrtioåtta ar hade Wilenius hört sin hustrus röst i alla livets skilda skickelser, inen aldrig hade den ljudit sa som nu. Han strök sig med avigsidan av handen över ögonen och satte sig bättre till rätta.

— Tänd lampan, hördes där igen, svagt som genom tunga förhängen, mycket långsamt och i en underlig ton, halvt klagande, halvt sjungande.

Wilenius händer började villrådigt vandra av och an över hans spetsiga knän.

Vad kunde hon mena med detta? Att tända lampan mitt i natten, när rummet till på köpet stod ljust av månsken!

Hon visste ju lika bra som han att de hade högst en halv liter kvar, att det ingenstans fanns att köpa i butikerna och att man fick betala minst tjugufem mark litern om man råkade få tag i någon tråkare som hade en liten kran i kronans krigsbytesförråd. Sedan månader tillbaka bar det sig inte för dem att arbeta vid eldsljus; de hade varit tvungna att lägga sig genast när mörkret föll på. Atttända lampan just nu, utan någon rimlig anledning, det var ju rena galenskapen.

Men någon mening måste hon ju ha med sin uppmaning. Edla var inte den som skämtade med allvarliga saker, och inte var det heller hennes vana att prata i nattmössan.

Wilenius giubblade tills den främmande, underligt tonande rösten åter började mana:

— Tänd lampan, Fridolt! Tänd lampan ...

— Vad skall jag göra det för? frågade Wilenius allt mera häpen. Men han fick upprepa frågan ett par gånger innan där kom svar:

— Här är så mörkt.

Wilenius slog täcket åt sidan. Obeslutsam blev han sittande en stund; han förstod ingenting av detta märkvärdiga, han som trott sig känna och kunna gilla var tanke Edla över huvud taget var i stånd att tänka. Men kölden drev honom snart ur denna stillasittande overksamhet och tvang honom att klä på sig de få plagg han på kvällen lagt av.Han gick fram till soffan och böjde sig över hustruns ansikte, och i samma ögonblick visste han det lika säkert som om det stått skrivet med högre makters skrift på de solkiga lakanslarvorna: Hon dör.

Hon dör! Herre du evige, hon dör...

— Edla, sade lian med skälvande röst, — hur är det med dig? Är du illa sjuk?

— Nej, svarade hon långsamt, — jag är inte sjuk.

— Har du plågor någonstans?

— Inte mera än som vanligt.

— Skall jag gå efter doktorn?

Edla gjorde en rörelse.

— Nej, sade hon hastigare, — ingen doktore och inget sjukhus! Kom ihåg vad jag säger dig, de får inte föra mig härifrån. Jag vill inte på sjukhus...

— Det vet jag, stammade Wilenius, — men — men — jag menar bara att om du

är farligt sjuk------om du borde få någon

medicin-------Om du nu dör---------brast det

ut av honom.Det blev tyst i rummet.

— Ja, sade Edla omsider, lågt men alldeles tydligt, han hörde vart ord: Jag tror att jag skall till att dö. Men ingen doktore och inget sjukhus, hör du det!

Wilenius sjönk ner bredvid soffan.

—. Jag hör nog, jag hör nog, mumlade han. Och han blev sittande orörlig på det kalla golvet medan tankarna tumlade vilt i hans gamla huvud, som längesen vant sig av med allt nytt och främmande och som tycktes honom svikta under tyngden av allt det oväntade och förfärliga som plötsligt rasat ner över honom. Han vågade inte lyfta blicken mot Edlas vita ansikte.

— Tänd lampan, bad den döende ännu en gång, och nu tvekade han inte längre.

Tvärtom, det kom honom väl till pass att få någonting mellan de rådvilla händerna som så gärna ville hjälpa men inte funnit någon hållpunkt, något befriande grepp att göra, någon tyngd att lyfta av.

Han famlade i rockfickan efter tänd-sticksasken. Den var inte där. Han rotade bland naggade tallrikar och hanklösa koppar vid hällkakelugnen, men utan resultat. Till slut fann han asken på golvet bredvid limpannan.

Tio, femton, kanske ett tjog stickor fick han försöka innan det lyckades honom att få lampveken tänd. Stickorna voro usla i sig själva, och när någon av dem äntligen tände, var lågan för svag att uthärda händernas häftiga darrning. Asken var redan så gott som tom när försöket omsider lyckades honom.

Wilenius sysslade länge med glaset, skruvade varsamt veken än uppåt, än åter en hårsmån nedåt och lät upphängningen på väggen ta sin rundliga tid. Ty när detta med lampan var utfört, vad återstod honom då att göra?

Att någonting boide göras, det stod lika dunkelt som envist för hans medvetande. Men vad, men vad?... Helst hade han naturligtvis gått ut för att söka en läkare,inen han vägade inte trotsa Edlas uttryckliga förbud. Så klokt och skickligt som hon styrt deras långa gemensamma liv, så van som han var att lyda henne både i det största och i det minsta — han vågade det sannerligen inte! Han våndade sig invärtes och han led stor pina, ty han måste ju hela tiden tänka: kanske hon ännu kunde bli

frisk om doktorn kom och undersökte henne och gav henne någon stark medicin ...

Men då han inte fick tillkalla läkaren sä borde han väl själv försöka göra någonting för henne...

Han började vandra omkring i det kala lilla rummet liksom björnarna gå där i sin bur på Högholmen.

Några knappa matrester lågo kvar på bordet. Är du hungrig, Edla? frågade han nästan glad över att ha funnit på någonting, men Edla skakade bara på huvudet och fick fram ett avvärjande svar. Han grävde och stökade bland terpentinkanistrar, spiklådor och färgburkar som om ett osvikligttrollmedel funnits dolt bland dem och det bar? gällt för honom att få fatt i det, att hitta det snart, nu genast, innan det var föi sent. Men hur han än skakade dem och hur han än höll upp dem mot den puttrande lampans smutsgula sken — ingen hjälp syntes till. ingen räddning kunde de erbjuda.

Medicin — herregud. varför skulle det också finnas mediciner hos dem. Ty fastän de närmade sig den ålder som bibelordet sätter som människans yttersta livsgräns, och fastän de varje vinter fått frysa så det knakade och ofta nog hört magen kurra av tomhet. särskilt nu på det sista, sen kriget kom och gjorde människorna galna och vred världen på sned — hälsan hade de båda i det stora hela fått behålla. Och då inga särskilda sjukdomar med kända namn slagit ner på dem, så hade de i sin stora avskildhet knappast märkt hur högt upp i åren de kommit, att de närmade sig sista vägkröken. Åtminstone förhöll det sig så med Wilenius.Om Edla haft några oroliga tankar i den riktningen, om hon känt någonting på sig och haft aningar, så hade hon i varje fall behållit dem för sig själv. Dagen förut hade hon visserligen klagat över en oförklarlig trötthet och en elak svindel som inte ville gå bort ens med maskroskaffet, men hon hade ändå hållit sig uppe större delen av dagen och hjälpt till med reparationen av Café Kvl-likkis röda schaggmöblemang.

Medicin ... ja ja, medicin ... men var?

Jo, där. Den lilla flaskan där, var det inte...

Han förde den flugprickade etiketten tätt intill sina ögon, som inte längre voro fullt desamma som förr. Lotsögon hade han haft pä sin tid, riktiga lotsögon.

«Mixtura simplex» stod det på flaskan. Ja ja, det var bra, det var alldeles utmärkt. Skada kunde det i ingen händelse, men kanske hjälpa, kanske, kanske ...

Han bad inte Edla om lov, han nämnde bara dropparnas namn och pressade en fylldmatsked mellan hennes torra, vissnade läppar.

Tänk, att de blivit så torra och vissna, dessa läppar. Wilenius kunde inte förstå det. När hade det skett? Var det fem år sedan dess, var det tio eller tjugu? Han visste det inte.

Och över huvud taget, när han nu granskade hennes ansikte så här noga, så var det i mycket annorlunda än han

trott. Kanske var det skuggorna av det nya som höll på att komma, kanske var det också helt enkelt det att han inte sett på henne med verkligt seende ögon på många, många år. De kände ju varandras svagaste andning, var rörelse, var tanke, varför skulle de då sitta och stil ra på varann?

Wilenius drog fram en stol till Edlas huvudgärd, en av Café Kyllikkis mjuka, stoppade stolar som han ännu inte hunnit sprätta sönder. Han tog hennes högra hand och höll den mellan sina. Det tjänade egentligen ingenting till, ingen värme gick ut från dessahårdnade, knöliga, giktkrökta fingrar ined de många vårtorna och fulslagen och de mörkbruna, invuxna naglarna. Eller kanske ändå?

Stunder gingo, mahända timmar. Wi-lenius väntade tåligt på att få se medicinen göra någon verkan, men inga tecken till förändring visade sig, varken av hoppingivande eller skrämmande natur. Edla låg där orörlig, med ögonen slutna. Någon önskan tycktes hon inte ha sedan lampan blivit tänd. Han frågade henne ett par gånger, men där kom inget svar.

Ett ögonblick tänkte Wilenius äter på att söka främmande bistånd, att väcka grannarna eller tillkalla polisen eller någonting annat, vad som helst, bara för att inte behöva sitta overksam. Men ingen av dessa tankar höll stånd för en närmare granskning. Grannar var det ingen brist på — det fanns rum tätt intill där man inte kunnat ta ett steg utan att trampa på de sammangytt-rade kropparna av män, kvinnor och barn— men han kände dem knappast. Skral

var han i finskan som de alla talade, eller närapå; och vad han sett och hört av dem tydde just inte på hjälpsamhet och vekhjär-tad människokärlek. Deras liv var föga ägnat att skapa blöta hjärtan; man blir inte människovän av att alltid andas in varandras begagnade luft. Att mitt i kalla natten väcka dem och säga till dem: hustru min är farligt sjuk, eller: jag är rädd för att

Edla skall dö bort från mig--------det gick

ju inte för sig och det skulle i ingen händelse leda till någonting förnuftigt. Och polisen

— det är ju inte polisens sak att ta hand om sjuka som ligga i sina egna sängar, och inte visste väl en konstapel stort mera än Wi-lenius själv om dylika saker. Nej nej, här var bara att vänta och hoppas.

Wilenius såg ut genom fönstret. Att döma av månens ställning på valvet var det ännu många timmai kvar till dagningen. Kölden bet med vassa tänder i hans magra gubbkropp, han måste för en minut släppaEdlas hand för att ta på sig sin gamla överrock — vinterpaletå kunde man ju säga eftersom det var vinter; om sommaren var det en lika god sommarpaletå. Men när han återvände till sin stol och ånyo fattade Edlas hand, tycktes den honom kallare än förr, och han kom att tänka på att hon säkert hade det bättre om han bäddade in hennes hand under täckena än om han fortfor att hålla den mellan sina blåfrusna nävar. Och då han inte fick något svar på sin fråga, följde han den sista ingivelsen.

Hon sover, tänkte han, det vore väl bäst om hon kunde sova ända tills det blir ljust och människorna stiger upp. Då blir det väl alltid någon råd. På natten ser allting så möikt och obotligt ut, i synnerhet när man är ensam och inte äi van vid det.

Han tassade på tå ett par varv omkring i rummet. En stund stod han vid fönstret och betraktade ljusen där inne i staden. Kölden slog ringar kring båglamporna liksom kring månen; de öde snövidderna ba-dade i kylig glans. Men eldarna där borta styrkte honom på något vis, de sade honom att han inte var ensam i denna vita ökenvärld, att människor levde och verkade också nu när allt tycktes livlöst och bottenfruset.

Men med den växande tillförsikten och det mått av lugn den gav, kom känslan av ytterlig trötthet över honom. Och eftersom han ändå ingenting kunde uträtta just nu, gick han bort till madrassen och sträckte ut sig, inte för att sova, nej bara för att vila de tunga, värkande lemmarna en stund---------

Yrvaken sitter Wilenius på sin madrass. Åter en klagande röst. Är det Edla som kallar på honom? Nej, ett barn i rummet bredvid skriker gällt och översiggivet, och en vresig kvinnoröst hyssjar och hotar.

Har han sovit? Nej... Jo, han har sovit, men inte länge, tycks det. Allt är ju som det var nyss. Lampan brinner fortfa-rande, Edla ligger där stilla och tyst. Där ute har månen vandrat en bit, men inte så långt.

Allt är som förr, men vad är det då som skrämmer honom, som säger honom — Är det barnets gråt, är det köldens entoniga sång i betongvalv och metalltrådar? Nej, det är någonting annat. En oförklarlig, förfärande visshet slår emot honom från den röda kafésoffan: här finns inget hopp, hon är redan död!

Och så stark är denna visshet från början att bekräftelsen inte gör något egentligt intryck på honom. Han rör vid hennes panna, hennes hand, han följet dödskylans väg ända fram till hjärtat, och han kännei ingenting särskilt.

Inte strax. Men plötsligt öppnar sig för honom en tanke som omvärver honom med en ångest utan gräns, en känsla vars make han aldrig erfarit: Han är ensam,

föt första gången på ett halvt århundrade är han ensam, så ensam som en människa någonsin kan bli det.Vem skall stå i livsmedelsköerna i morgon? Vem skall koka matsmulan? Vem skall sopa golvet? Vem skall lappa hans kläder när det härnäst börjar gapa över knän och armbågar? Vem skall spänna tyget medan han slår in nubbarna, vem skall hjälpa honom att bära soffan från Café Kyllikki ned för trappan, vem skall... Ja, inte minst: vem skall stå honom bi med råd och dåd nu då det gällei att få henne i jorden på ett hedervärt sätt? ...

Och tanken vidgar sig mer och mer, öppnar rymder utan gräns. För denna ensamhet finns ingen bot, han skall vara så i morgon och i övermorgon, i månader och är, alltid, alltid. Och då han i detsamma märker att lampans veke girigt suger i sig de sista dropparna av oljan, att lågan börjar flämta med allt kortare mellanrum, då grips han av ett djurs tysta, namnlösa ångest och han springer ut ur dödsrummet för att söka sina likar.Där ute ligger gatan blank och tom, det glänser ur medarnas fåror i den hårt packade snön. Lyktornas rader och de höga snövallarna i rännstenarna öppna ett peispektiv som tycks leda bort i oändligheten. På ömse sidor breda sig obebyggda tomter, ty denna kasern är stadens sista jättekast utåt skogen och landet; andra skulle följa efter, men så kom kriget och förlamade jättens arm. Några glesa tallar stå på vakt för en längesen förlorad sak.

En skarp vindil sköt lömskt om hörnet, slet hårt i tallarnas kronor och satte ny form på de lätta snöpyramiderna i trottoarernas korsning.

Wilenius gick gatan framåt med snubblande steg. Här syntes ingen människa till.men de måste ju finnas där inne i staden, där de många ljusen lyste som fyrbåkar för dem som äro stadda i nöd och farlighet. Han ville ju inte söka upp någon bestämd människa, inte ens någon särskild sort av människor, han ville bara höra röster, levande människors levande röster, känna mänskliga varelsers närhet och värmen av deras andedräkt.

Och han gick och gick.

Där syntes det första tecknet till liv. En tom hyrkusksläde sniglade långsamt bort inot chausséen, bjällran pinglade svagt under hästens makliga gång. Men plötsligt tycktes kusken ha vaknat eller fått något infall, ty han reste sig kapprak, skrek till med sträv röst och lät pisksnärten dansa över hästens bakkropp. Det bar av i galopp och snart voro de borta.

En polis kom inom synhåll, enhuttrande nattvandrerska strök tätt förbi Wilenius. Människor alltså, människor som man lätt kunde gå fram och tilltala, men det blevinte av för Wilenius. Han visste ju nog att han knappast skulle komma att möta människor av gynnsammare slag än dessa, men det var inte mycken reda i hans tankar. Han sade sig envist att där måste komma någonting annat, någonting alldeles annat, han visste inte vad eller hur, men i alla fall. Och han gick vidare.

Han passerade Broholmen, kom ner på Langa bron. Här skymtade människor på många håll, människor med sällskap och inål och människor som bara ströko. Men till ingen av dem hade Wilenius velat eller vågat försöka ansluta sig, så väpnade till tänderna mot varje sådant närmande tycktes de honom alla, envar på sitt sätt. Och det som gällt om grannarna där hemma, det gällde väl i sjufallt mått här ute på den nattliga gatan: att han inte med ens kunde gå fram och säga »min hustru är död», ellei »Edla dog för en stund sedan». Och om han också slutligen fått mod till det, vad så? Hur skulle fortsättningenlyda? Han kunde väl inte oegära att få följa någon av

dessa människor hem för att stanna...

Och dock, nu visste han vad han innerst gått och hoppats på. Det var just detta med hem, med värme och ljus och röster och någonting att släcka hungern och törsten med, som började ansätta honom här ute i den frostiga luften.

Wilenius gick och gick.

Han var inne i den »riktiga» delen av staden nu. Han gick och såg upp mot alla de mörka husraderna, men mest inot de fönster där ljus sken matt genom fällda gardiner. Där, där fanns just det han gick och fablade om, väimen, ljuset, rösterna... Men alla dörrar voro stängda, alla portar omsorgsfullt tillbommade.

Han tänkte på familjer som han arbetat hos, på folk som visat honom godhet och hjälpsamhet. Ja, visst fanns det ju en och annan som sannolikt gärna hade tagit sig an honom nu i hans stora nöd, om han baraliaft någon möjlighet att ge sig tillkänna. Men nu, mitt i natten ...

Hur långt var natten liden? Han såg upp mot Nikolaikyrkans urtavla. Några minuter över tre. Tänk, att en natt kan vara så lång! Timmar att vänta, timmar att vaka.

Och han fortfor att gå. Han visste knappt längre vart han kommit; det bekymrade ho-honom mindre än föga. Än vandrade han av och an på samma gata, än slog han dubbla slag kring samma kvarter. Länge hasade han sig förbi en ändlös rad av mörka trädstammar, avlövade, hotfulla häxkvastar, det var visst Boulevarden och Gamla kyrkans skvär — eller kanske någonting annat, det kunde göra alldeles detsamma. Så kom där en öppen plats, sedan trän igen, nakna, knakande, svarta stammar i dystra rader. Raka gator, klyftor mellan höga stenväggar, en öppen plats, trän, en hel skog, en slätt,

nej, ett isbelagt vatten------vad kom det

honom vid. Han gick bara på, med huvudet sänkt och ryggen krokigare än någonsin.Han såg inte längre till höger eller vänster, sökte inga vänliga eldar bakom stängda portar, han visste inte själv om han hoppades på människor mer, han bara gick och gick.

Det var den längsta vandringen i hela hans liv, tycktes det honom, liksom det säkert var den tyngsta. Stegen blevo allt kortare, gången allt mera släpande. Slutligen stannade han, lätade på den värkande ryggen, strök mössan ur pannan och såg sig omkring.

En öppen plats, några glesa trän. Ett ensamt, väldigt hus mitt i allt det vita och tomma.

Han var hemma igen, närapå.

Den jagade haren har gjort en bukt och kommer ofrivilligt tillbaka till legan.

Där uppe i översta våningen, bakom ett av de många mörka fönstren, ligger Edla död. Där ligger också någonting annat och väntar på honom: morgondagen utan hjälp och stöd, utan arbetskamrat, utan matla-gerska, utan tvätterska, utan allt det därsom hans fattiga hjärna inte längre orkar minnas nu i all trötthet och förkrosselse.

När Wilenius nästa gång kom till besinning, märkte han att han närmade sig den månbelysta fasaden. Och han ändrade inte kurs fastän han visste att ingenting i världen kunde förmå honom att gå dit upp till ensamheten och tystnaden kring den döda. För köldens skull kunde han inte bli stående någon längre stund, i någon riktning måste han sätta sig i rörelse; lika gärna då rakt framåt som åt något annat håll.

Han kastade en skygg blick mot det sovande huset, liksom för att undersöka om han misstagit sig, om hans förvirrade sinnen diivit något slags gyckelspel med honom.

Nej, allting stämde nog, det ena med det andra. Där gapade mjölkbutikens tomma fönster, de hade inte så mycket som ett ägg att ställa ut. Där hängde diversehandelns stora skylt över dörren i hörnet. I fasadens rappning syntes de många hålen efter kulor från upprorets dagar.Detta hus hade varit ett av rödgardisternas sista tillhåll. Åbo kasern stod i lågor, spränggranaterna fällde koppartornet på Folkets hus, Gardeskasernen togs genom överrumpling, Smolna föll, Senaten kapitulerade, bakom flammor och drivande rökar flögo vita dukar upp på alla

Broholmens röda hus — här sköt man bara, man sköt och sköt... Många patronband hade fått rinna genom tyskarnas kulsprutor innan dessa röda omsider beslöto att ge sig och en gatflicka med sammanbitna tänder och hjärtat bristfärdigt av ångest och förbittring stack ut en trasig särk på en stång till ett tecken på underkastelse. Men ännu många dagar efter stadens erövring hade dolda krypskyttar legat i vindsfönster och källargluggar och skjutit i hat-fullt raseri på allt som bara liknade en vit fiende.

De sönderskjutna fönstren voro längesen ersatta, men kulhålen i fasaden sutto kvar. En hemlighetsfull skrift, som dag-ligen lästes av alla, soiti tyddes pä manga lianda olika vis.

Långsamt passerade Wilenius den man-lysta fönsterraden. Han lyssnade till snön som knarrade så eftertryckligt under hans steg. I tallarnas kronor tycktes vinden viska otåliga uppmaningar.

Så utan en tanke gick han där, sä blind av bara tomhet och trötthet i hjärnan att han höll på att stöta ihop med en människa som stod på trottoaren utanför portgången.

Wilenius skyggade tillbaka med ett kort utrop av förvåning. Han såg framför sig en kvinna eller kanske snarare en flicka, som stod där insvept i en schal och stirrade ut i inåndiset.

Wilenius ämnade just gå förbi, dä han märkte att han kände igen flickans ansikte. Ja visst, naturligtvis, det var ju Hildur från bottenvåningen, en av de tre gatflickorna som hyrde rummet till höger om porten.En stor glädje kom över Wilenius i samma ögonblick han kände igen flickan. Nu var han ju inte ensam längre, nu hade han funnit någon att anförtro sig åt, nu hade han funnit den röst att lyssna till som han så länge förgäves sökt. Han hade ofta brukat tala med flickan, fastän Edla ogillat det för hennes yrkes skull. De voro hemma i samma kustsocken, Hildur och han, de hade flere gemensamma bekanta där borta i byarna kring gråstenskyrkan, och de kände sig båda lika främmande och underliga till mods i den stora staden som fångat in dem utan att de själva riktigt visste hur det gått till. Det var många band som förenade dem. Gärna talade de om de vita björkarna kring klockstapeln där hemma; så vita stammar och så rika kronor hade de aldrig senare sett.

— Väntar du på någon, Hildur? frågade Wilenius utan att hälsa, så ivrig var han att få henne till tals.

Flickan skakade på huvudet.— Nej, sade hon och fortfor att se nt över snön.

En hastig tanke for igenom Wilenius. Han kom ett steg närmare.

— Får jag komma in till er, bara på en stund? sade han och fortfor sedan mycket snabbt, som för att hindra eller åtminstone uppskjuta ett avslag: — Jag skall sitta tyst på golvet, ingen behöver bry sig om att jag är där, jag vill inte ha någonting att äta eller dricka, jag skall inte tilltala någon, ingen skall ha något besvär med mig, om jag bara får komma in och sitta en stund hos er.

Hans röst ljöd så ödmjukt bevekande. Flickan vände sitt magra ansikte mot honom. Hon tycktes förvånad.

— Omöjligt, sade hon. — Vi har främmande. Ingen får komma in.

Vad hon sade var ju den naturligaste sak i världen. Därför måste hennes förvåning ökas mer och mer när hon såg hur Wilenius upptog hennes avslag. Där for en ryckning genom hela hans kropp, han sjönkalldeles ihop, som en fyllbult nära att falla, tyckte hon. Vad var det åt honom, och varför strövade han omkring på gatorna mitt i natten, han som alltid varit den ordentligaste och skötsammaste arbetaren i hela gården? Hon ämnade göra en fråga, men han förekom henne, precis som om han stått där och läst i hennes tankar.

— Edla är död, sade han. — Edla har dött i natt.

Nu började flickan endels förstå. Men vad hon skulle säga, det visste hon sannerligen inte.

— Det var ledsamt, det, fick hon slutligen fram, mycket sakta, ty hon tyckte ju själv att det vai dåligt.

— Jag kan inte vara ensam den här natten, stammade Wilenius, — får jag inte komma in till er?

Hildur betänkte sig ett ögonblick.

— Det går inte, svarade hon, men nu med uppriktigt beklagande. — Vi har främmande och Olku har sagt att

ingen får släp-pas in. Det är en sådan underlig herre eller karl, vad man nu skall säga, sen söndagen kommer han alla kvällar med konjaksflaskor i en väska. Han vill bara att vi alla tre ska sitta oppe och dricka och prata med honom. Han är tyst och hygglig. På morgonen ger han hundra mark åt var och en och så går han sin väg. Han är visst litet tokig.

Wilenius lyssnade uppmärksamt. Ett svagt hopp steg upp inom honom.

— Hildur, sade han bevekligt, — gå in och fråga dem. Den där underliga karlen låter mig nog komma in. Jag skall sitta på golvet, ingen behöver bry sig om mig.

Flickan tvekade.

— Jag är bara rädd för att Olku blir arg.

— Är det hon som bestämmer över Mandi och dig? frågade Wilenius.

— Visst är det hon som bestämmer, svarade Hildur i en ton som om han gjort den obegripligaste fråga i världen.
— Har ni ingen talan, du och Mandi?

Hildur betraktade honom oförstående.

— Vad kan vi göra när Olku bestämmer?

Nej, Hildur var inte lätt att övertala. För sin del ville hon gärna låta Wilenius sitta hos dem ända till morgonen, men hon var mycket rädd för vad Olku skulle säga om förslaget.

Olku var inte lätt att tas med, hon kunde få fruktansvärda humörer. På ryssarnas tid hade hon varit vän med en hel torped-båtsbesättning, och hon bar ett mansur av guld alltsen den natten då matroserna dränkte sina officerare i vakarna på Kron-bergsfjärdens is. Senare hade rödgardister i hög ställning brukat besöka henne, hon hade stått dem bi in i det sista. När ingen misstänkt person fanns i närheten, brukade hon skryta med att hon skjutit minst ett halvt dussin slaktare och ändå hade hon inte kommit fast.

Denna natt hade hon druckit tappertav gästens konjak, gick och småsjöng och dansade runt matbordet, men med henne kunde man aldrig veta när glädjen slog om i galnaste ilska.

— Du skall inte behöva ångra dig, Hildur, sade Wilenius och grep flickans hand. — Du skall få pengar av mig om du ställer så till att jag får vara bland människor i natt. Jag har ingenting på mig nu, men snart får jag likvid från ett café för möbler som jag reparerar. Jag lovar dig det, och du borde veta att jag aldrig ljuger.

Gubbens röst gjorde visst mer än löftet om pengarna, som ju i alla fall hägrade i det ovissa. Hur som helst, Hildur gick.

Wilenius följde henne några steg, men hon bad honom vanta i portgången. Det var visst klokast så, ifall svaret blev nekande och ilskan råkade flyga Olku åt huvudet.

Han gick av och an mellan trottoaren och gårdsplanen, oräknade gånger, oräkneliga tyckte han själv. Där ute fortfor vinden med sina flämtande, lidelsefulla visk-mngar, ibland ven det till i det skumma valvet när någon kastil pressade sig fram den vägen.

Tänk om hon inte alls kommer tillbaka! Tänk om hon ändå är alltför rädd för att våga frambära uppdraget och bara stannar där inne med de andra — Sådana misstankar hunno redan vakna inom Wilenius under den långa väntetiden.

Men nu, med ens, stod hon pä trappan. Och hon vinkade till honom, hon bad honom komma!

— Olku ville inte, men den främmande herrn sade: Jo, han skall in! De grälade en stund, men nu är Olku glad igen, berättade Hildur helt stolt över sitt mod och sin framgång.

Wilenius lät inte kalla på sig två gånger. Halvspringande skyndade han fram till Hildur och följde henne tätt i hälarna.

— Stäng dörren! ropade Olku både på finska och på svenska för att få sin befall-ning åtlydd så fort som möjligt. — Man fryser ihjäl.

Och hon piskade sina sidor med hand-flatorna i en häftig åkarbrasa.

Wilenius stod vid dörren och klippte med ögonen mot skenet från en bordslampa. Han undvek omsorgsfullt att betrakta Olku, som om han fruktat att en enda oförsiktig blick kunde väcka hennes farliga vrede. Mandi satt hopkrupen i sin säng; hennes låga, breda ansikte förvreds av gäspningar. Men det var inte henne Wilenius sökte, nej, hans irrande blickar hade ett annat mål: den underliga, främmande mannen som tagit sig an honom och bjudit honom stiga in.

Där satt han ju, strax bakom lampan, i rummets enda karmstol. Nu vände han på huvudet så att skenet belyste honom klart.

Ur ett långlagt, skägglöst, gråblekt ansikte — en gosses, en mans, en gubbes på samma gång — riktades två runda, färglösa ögon mot Wilenius. Aldrig hade Wi-lemus sett en så envis, orubblig blick. Han försökte hålla ut i granskningen, bjöd till att lugnt inöta den främmandes stillsamt genomträngande, oslippliga ögon som aldrig tycktes blinka, men det var omöjligt. Skamfull utan orsak, rädd utan rimlig anledning, ängsligt avvaktande lät han huvudet sjunka och fick med möda fram ett svagt:

— Jag får tacka så mycket.

Den främmande svarade inte, men han fyllde ett dricksglas till bräddarna med en brungul vätska, konjak var det visst Hildur talat om, och räckte fram det mot Wi-lenius.

— Drick! sade den främmande, och det ordet var det första och sista han riktade till sin skyddsling för denna natt.

Varsamt, som för att skona en sovande, tassade Wilenius fram och fattade glaset med sin darrande hand. Starka drycker hade han inte smakat på många år, dem hade Edla med någon svårighet fått honom attlämna, men nu tänkte han inte ens på att vägra. Om den främmande befallt honom att gå tvärs igenom fönsterrutan — han hade gjort det utan tvekan. I hela sitt liv hade han inte gjort annat än lytt andras tillsägelser; så mycket mindre kunde det nu falla honom in att inte hörsamma sin välgörares uppmaning.

I övrigt tycktes ingen fästa något vidare avseende vid hans ankomst, och det gladde honom mycket. När Hildur gick bort och satte sig på sin säng i andra ändan av rummet, följde han henne som en hund och kröp ihop med korslagda ben på den trasiga bastmattan vid hennes fötter.

Olku drack flitigt och fyllde på sitt glas vid behov. Hon gnolade och lallade melodien till något slags dans, hoppade och sprattlade och slog ut med armarna. Den ena hårnålen efter den andra gled ut och föll klirrande mot det bara golvet; slutligen lossnade hela håruppsättningen och flätan föll ner över den lurviga islandströjan. Strum-porna hasade ner och blottade de gråsnaskiga benen, och andedräkten stod som en rök ur munnen på henne.

Den främmande mannen betraktade henne tigande. Hans ansikte förblev orörligt.

Wilenius viskade sakta till Hildur:

— Sitter han alltid så där och ser framför sig?

— Ja, svarade Hildur, — alltid.

— Det ser inte ut som han skulle ha just så roligt.

Hildur ryckte en smula pä axlarna.

— Nej, medgav hon, — han har visst inte det.

— Men varför kommer han dä hit natt efter natt?

— Jag vet inte, sade hon, — men det är ju hans sak. För oss kan det vara detsamma. Han är en ordentlig betalare.

Wilenius teg, och följande en plötslig ingivelse drack han en djup klunk ur sitt glas. Tårar stego honom i ögonen, så stark var den ovanliga drycken.— Varför låter ni lampan brinna fast det är månljust, nu när oljan är så dyr?

— Han vill det, svarade Hildur, — han betalar.

— Han är visst bra rik efter han kastar ut pengar så där åt alla håll.

Hildur böjde sig tätt till Wilenius' öra och viskade mycket sakta:

— Mandi sade i går: Man borde döda honom och ta hans pengar.

Wilenius såg upp.

— Herregud, barn, laga inte att du kommer i evig olycka! Låt inte de andra narra dig till sådant som aldiig kan hjälpas.

Hildur smålog svagt åt hans oro.

— Ånej, ånej, inte blir det något av. Olku skrattade och sade: Mandi, du är en sjudubbel åsna. Och det är Mandi. Men hon är snäll. Hon tänker bara på hur vi bäst ska kunna försörja oss och göra rätt för oss. Hon är aldrig skyldig någon en penni, och hon håller sina saker så nätt och bra. Därför trivs jag med henne. Här har bottmånga flickor under min tid, men de var alla värre än det värsta. Nu är jag bara rädd för att Mandi skall komma bort på något vis, för då tar Olku någon från sitt gamla schaki igen.

Wilenius drack ånyo, en ännu djupare klunk. Det rann som en flytande eld genom hans gamla, förtorkade ådror. Och plötsligt, oförmedlat, började han viska till Hildur om Edla. Det nya och ovrnliga som mött honom här inne hade för en stund förmått skymma hennes bjld, nu vände alla hans tankar tillbaka till den döda.

Men nu stod hon inte längre för hans medvetande som den skrynkliga, hopsjunkna gumman med de smala, vissnade läpparna. Han mindes henne sådan hon var den tiden då han först lärde känna henne. (

— »Karamsinska hästen», sade han sakta, och han skrattade av förlägen rörelse, av beundian, tacksamhet och stolthet, medan varma tårar sipprade ner för hans kinder.

— Du vet inte hur vacker hon var,Hildur. Och så frisk och glad. Aldrig har jag sett en flicka med så röda kinder och så starka armar. Hon tvättade kläder i en tvättinrättning högt oppe på Högbergs-backen. Flere gånger om dagen fick hon dra hem en handkärra full med tunga linnekläder, men oppför brantaste backen gick det i språng för henne, och ibland sjöng hon när det var som allra tyngst. »Karamsinska hästen» kallade kamraterna henne, för på den tiden fanns här i staden en fin fru som hette Karamsin, och hon hade de vackraste och snabbaste hästarna i hela Finland...

Gärna hade han berättat mera om Edla, om förlovningen och bröllopet, om all hennes duglighet och obegripliga händighet. Men nu strömmade minnena över honom så våldsamt att han inte längre kunde finna några ord. Det gick alltså på tok med hans önskan att resa henne ett äreminne, byggt av alla prisande och berömmande ord i hans förråd. Men inom sig formade han minnesmärket så mycket större och vackrare.Han anklagade sig nu för varje gång han gjort henne emot, och han bad henne ödmjukt om tillgift. Han sörjde över att han inte kunnat bereda henne en mera sorgfri lott i detta livet, men han hoppades så visst att det skulle befinnas ligga sanning bakom de gamla löftena om belöning i en annan värld.

— Bra var det också, sade han eftertänksamt till Hildur, — riktig tur var det att vi just hade fått hem soffan från Kyl-likki till reparation — så att hon inte behövde dö på golvet.

Och när han nu tänkte på sin egen framtid, såg han lösningen mycket klarare än nyss där ute i mörkret och ensamheten. Han visste att han inte på egen hand kunde fullfölja kampen för brödet. Han visste att fattiggården nu måste bli hans hem. Han skämdes en smula över sin fega och snabba självuppgivelse, och han förstod att detta innebar ett förräderi mot den enda tanke som i många år hållit Edla uppe: viljan,den fasta, oryggliga viljan att inte falla fattigvården till last. Men han kände sig så dödsens trött; det nya beslutet smekte hans sinnen som vissheten om djup, djup vila.

Och timmarna gingo. Det började dagas där ute, ett blygrått ljus spred sig över gator och hustak.

Olku hade sjunkit ihop på sin säng; hon sov. De andra sutto där orörliga, med ögon som stirrade utan att se. Det var som om var och en av dem på sitt sätt sökt tyda den aldrig tystnande sången, som entonig steg ur betongvalv och metalltrådar där de krympte samman under den isande morgonens grepp.HEMKOMSTEN.En elak värk i korsryggen höll sömnen borta från Prinsas-Mari. Mannen, sonen, sonhustrun, alla njöto de längesen vilan som de med rätta krävde efter en lång, ansträngande arbetsdag. Mari begärde den också, men värken ville inte. Kanske det lättar på morgonsidan, tänkte hon. Men det var långt dit; ännu hade det tätaste nattmörkret knappast hunnit lägga sig.

Bredvid henne låg mannen på rygg med munnen halvöppen i det yviga, gråsprängda skägget. Hans snarkningar föllo hårt och taktfast; han liksom kommenderade sömnen, och den var honom hörsam, nu liksom alltid. Här kvittades vart gnisslande drag han gjort med sågbladet från tidigt på morgonen till skumma kvällen. Ja, Fredrik tycktes ta försig en större portion sömn än någon annan, liksom han vid måltiderna lugnt rågade sin tallrik högre än de andra. Det var för resten ingenting ont att säga om den saken, han behövde både det ena och det andra för att hålla sin storväxta kropp i gott stånd.' Snickaryr-ket skall tas med allvar, brukade han säga, det hör till dem som talas om i Bibeln. Första grunderna hade Fredrik fått lära av fadern, men sedan hade han genom flit och gott handalag drivit sin skicklighet så långt att han vida överträffade gubben, som hela livstiden igenom lidit av det lilla felet att alltför gärna ta sig ett glas med alla vägfarande. Börjande med befallnings-man och förvaltaren på Sjöö och slutande med sådant folk som krymplingen Fält från Liljendal.

En stund höllo Fredriks snarkningar jämn takt med skåpklockans klara tickningar, men så gingo de åtskils igen. Klockan fick försprång och hastade vidare. Tolvslaget föll, månaden bytte namn. Juli sjönk och augustisteg fram, en ny månad med nya plikter. Skördar att skörda och sådder att så.

Maii sträckte på sig och tryckte huvudet djupare in i kudden, men utan all otålighet. Hon var van att vaka. Den här värken i korsryggen var inget plötsligt trollskott och inget gårdagsbarn, den var en välbekant besökare sen många år tillbaka. Och vanligen brukade det sluta med en skön slummer på morgonsidan, så hon hade i alla fall någonting trösterikt att se emot under väntetimmarna.

Sonen och svärdottern lågo i kammaren, som de gamla efter någon tvekan avstått åt Ernfred när han gifte sig. Egentligen hade Fredrik och Mari i alla tider varit ense om att under ingen förevändning ta vare sig svärdotter eller måg som stadigvarande inboare i huset. Barnen må gifta sig fattigt eller rikt, det står inte i vår hand, men eget tak över huvudet ska de ha från första början, hade de brukat säga, därvid tänkande på allt vad de i livet sett av evigt gräl och käbbel mellan svärföräldrar och unga som trängdes om detknappa utrymmet i samma stuga. Och likväl hade det gått som det gått. Mari förstod knappt själv hur det kommit sig, men närmast hängde det väl ihop så här: när Ida och Sigrid efter många om och men fått sin vilja fram och kommit i tjänst som husor hos fina herrskaper i Helsingfors, då blev det redan litet tomt och ovant på Prinsas; och när sedan olyckan riktigt var framme med båda händerna och lät Albin gå med i ki iget på de rödas sida för att aldrig återvända, då hade Fredrik och än mer hon själv fått en sådan knäck att de inte kunde vägra Ernfred någonting. Han var ju den sista de hade kvar, den sista av fyra. Flickorna skrevo visserligen till jul och påsk, men i de breven stod det bara om parader och teatrar med levande bilder, aldrig ett ord om hemkomst eller hemlängtan. Nej, då var det annat med Ernfred; han hade ingen lust för städer och resor och ett oroligt liv, han ville stanna på Prinsas och hjälpa till med snickararbetet tills det blev hans tur att stå för det ensam. För resten hadede gamla tills vidare aldrig haft någon orsak att ångra sin medgörlighet. Sonhustrun hade visat sig vara en snäll och duglig människa med ordning i sig och villig till allt slags arbete. Visst kunde det sägas med fog att hon hade en livligare tunga än folk i allmänhet, men för unders skull låg det den här gången ingenting ont i det där myckna talandet.

Det var egentligen bara en sak som smått bekymrade Mari där hon nu låg och med vanlig allvarsamhet tänkte över husets angelägenheter. Före jul har vi barnskrik och nojs i kammaren; det blir en stor förändring. Få se vad verkan det skall ha på Frediik.

Det var nu tjugu år sen man sist hört små-bamsskrik på Prinsas. Grannar hade de inga här mitt i storskogen. För

att höra ett knyst av andras ungar fick man gå den goda biten till Räfsbacka — om man hade lust. Där fanns det så mycket rikligare av den varan.

Där ute drog en tung vind genom kronorna. Det lät som om någon släpat en stormatta över trätopparna, ibland lagt ner den för att pusta och så fortsatt igen. Ett mödosamt arbete, ändlöst och hopplöst på något sätt. Eller också kunde man tro att det var havet. Mari var barnfödd ute i skärgården. Nu på äldie dagar hände det henne ibland, när hon låg halvvaken i mörkret, att hon förväxlade de två, skogen och sjön. Då kunde hon få föi' sig att hon låg hemma i fiskartorpet; att sjön gick. Få se hur det skall gå med bragderna, kunde hon mumla och yrvaken sätta sig upp — för att finna att den sorgen inte längre var hennes.

Den här natten var Mari alltför klarvaken för att inbilla sig någonting. Hon hörde klockan ticka, ett — tu, ett — tu ... Så marscherar tiden framåt, en rask soldat som aldrig tröttnar, segare, starkare, mera uthållig än han som släpar mattan över talltopparna och behöver så många raster.

Hon hörde vindflöjeln gnissla på bodtaket och därtill ett svagt, surrande ljud. Också det var henne välbekant. Det var den lillaväderkvarnen, leksaken som Fredrik snickrat ihop för att roa sig en lördagskväll när lian ingenting annat hade för händer. Nu satt den uppspetad på en stång vid grinden och kurrade muntert som ett spinnrockshjul, om också till ingens nytta. Möjligen kunde den genom sin konstrika form underrätta vägfa-rande om att en snickare här hade sitt hemvist, men det var ju ingen nyhet för räfs-backaborna och folket i kyrkbyn, de enda som brukade färdas den vägen fram.

En hund gläfsade till. Först ett par osäkert trevande kvink. så kom där ett klagande, utdraget tjut.

Skäms, Palle, dm gamla tok, låter du skiämma dig av en leksaksväderkvarn!

Men hunden tystnade inte. Alldeles tvärtom. På de utdragna ulande tjuten följde snart ett ilsket angripande skall. Och i detsamma hörde Mari hur grinden gnisslade på sina gångjärn.

Det var ett svagt ljud; varje annan hade säkert misstrott sina öron, så över måttanosannolikt som det var att någon mitt i natten skulle ha öppnat Prinsas’ grind. Men Mari var från första stund övertygad om att hon inte misstagit sig.

Palles skall tog till i ilska för vart ögonblick — för att plötsligt utebli. Med ens var där alldeles tyst.

Mari satte sig upp i sängen. Det var långt ifrån att stillheten lugnat henne; tvärtom fick hon nu den snabba misstanken att en tjuv höll på att närma sig efter att hastigt ha gjort av med Palle, strypt honom eller stuckit honom med kniv. Aldrig förr hade de haft tjuvar på Prinsas, men under de senaste åren hade man ju fått vänja sig vid större under och märkvärdigare överraskningar än som så. Alldeles bestämt, här var någon stadd på hemliga, brottsliga vägar. Inga steg kunde Mari förnimma, men ändå visste hon med full bestämdhet att någon, att någonting kom närmare genom mörkret där ute. Hon ämnade just väcka Fredrik för att inte ge tjuven tid att bryta sig in någonstans, då detplötsligt skrapade på gavelfönstrets karm. Var det djur eller människa eller ännu någonting annat som så skyggt sökte ge sig tillkänna? Hon kunde inte göra sig reda för vad det mest liknade, detta ängslig? kallande, som snart lät höra sig igen.

Ingen tjuv i varje fall. Någon som sökte dem, underligt att tänka. Någon som ville bli insläppt.

De trevande skrapningarna upphörde så småningom, men plötsligt hördes en svag knackning på farstudörren. Så var det åter tyst, tystare än någonsin.

Mari satt förvirrad i mörkret och väntade. Det måste ju komma någonting mer, om hon inte helt låtit vinden och natten driva spektakel med sig, och det kunde hon ändå inte tro. Så gammal och skröplig var hon ju inte på långa vägar.

Nej nej, det var nog inget misstag från hennes sida, där hördes den skygga knackningen igen.

Mari ryckte till och kände en lätt ångestkomma över sig. Samtidigt skämdes hon inför sig själv. Att jag skall vara så barnslig och bli skrämd för en småsak, tänkte hon och steg upp. Det är onödigt att väcka Fredrik, mot min vilja

kommer ingen in, sådan döir-hake som vi har. Jag kan ju först höra åt vad det gäller.

I alla fall var hennes mod inte större än att hon lämnade stugdörren på vid gavel då hon gick ut i farstun.

— Vem är där? sade hon dämpat med munnen tätt till dörrspringan.

— Det är jag, svarade en annan dämpad röst som kom blodet att rinna snabbt mot hennes hjärta. — Det är Albin.

— Vem — vem är det som knackar? frågade Mari på nytt medan en skarp frossa ilade genom hennes kropp.

— Albin. Det är Albin, mamma.

Mari for med handen över natttröjan; hon slätade också den grova underkjolen, utan att själv veta av det. Hela hennes varelse gick upp i en enda förbidan. Men det kom inte,det hon så spänt stod och lyssnade efter: en människas steg, knarrandet av skodon, fras av kläder, en ny knackning, en andedräkt... Där ute var alldeles tyst, bara svallet i tränas kronor gick tungt och med ångestfull suckan.

— Är någon där? fick hon fram för tredje gången.

— Låt mig komma in, svarade densamma rösten, ivrigare, mera bedjande än nyss, men lika hemlighetsfullt dämpad och skygg. — Låt mig få tala med er, jag måste bort innan dagningen kommer.

Ja, det var den dödes röst. Ingen misstar sig på sin förstföddes tonfall. Mari stod där och kände sig gungas av en tung svindel.

Nu förstod hon. Och i detsamma tycktes det henne naturligt, nästan självfallet att han kom vid midnattstid och bad att bli insläppt i barrdomshemmet. Hon hade tänkt på det många gånger, undrat, väntat det nästan, i synnerhet den första tiden efter budskapet om hans bortgång. Han som varitmed om sådana grymma ogärningar, kanske själv förövat grova brott, hans själ kunde ju inte få ro i massgravens ovigda jord. Men fastän hon väl förstod det och gåtan inte längre var någon verklig gåta, kom ångesten över henne med fördubblad styrka. Ty hon visste att denna rolösa själ inte kunde bindas vid kroppens grav annor'unda än med jordfäst-ningsformulärets heliga ord. Vem var närmare till att uttala dem än just hon, hans mor, hon som ensam fått del av hans åstun-dan! Men nu var det ju det att hon inte för sitt liv kunde minnas de riktiga orden i liktig ordning. Otaliga gånger hade hon hört dem där ute på kyrkogården kiing gråstens-kyrkan, hört dem läsas i snö och i blomtid, över vänner och över främmande. Hon hade ofta brukat mumla dem halvhögt på samma gång som prosten eller hans adjunkt låtit dem ljuda över den nyss sänkta kistan, men nu när de varit mera av nöden än någonsin annars, nu voro de som bortbrända ur hennes stackars huvud, där det bara gick runt.Mari sjönk på knä på det slitna farstugolvet. Hon knäppte sina darrande händer och började mumla, Fader vår var det visst, och Välsignelsen. Och med stor glädje märkte hon plötsligt att de riktiga orden voro där, eller åtminstone några av dem:

— Av jord är du kommen, till jord skall du åter varda. Av jord är du kommen ... Jesus Kristus, Vår Frälsare, skall dig uppväcka på den yttersta dagen. Av jord ...

— Mamma, sade rösten där utanför högre

och klarare, — ni skall inte vara rädd. Det är Albin. Känner inte mamma igen min röst? Jag har legat gömd i Grindasskogen sen i morse, jag vågade inte komma medan det var ljust. Släpp in mig och låt mig tala med er, det är bara därför jag har kommit hela den långa vägen från Ryska Karelen. Jag har gått till fots i två månader. •. .

Mari försökte resa sig,"men sjönk ner och blev sittande på översta trappsteget.

— Albin! brast det ut av henne i ett halvt rop. — Å, herregud, är du i livet, Albin!— Det hör ni ju, svarade rösten, nu med en viss otålighet. — Varför öppnar ni inte?

Mari satt där kraftlös, utan fattning och utan vilja. Albin, Albin, viskade hon knappt hörbart.

— Nu frågar jag för sista gången, blir jag insläppt i natt eller blir jag inte? Om så är att ni inte mera vill tala med mig, så säg bara ifrån. Men det hade jag ändå inte trott att ni skulle vara sådana.

Mari hörde hans röst darra, om av vrede eller undertryckt gråt, det kunde hon inte göra klart för sig. Men hon

förstod att någonting måste göras, att hon till varje pris måste ta sig samman.

— Släppa in dig------nej, Albin, det vågar jag inte-------------För pappas skull, menar

jag. Och Ernfred hör till skyddskåren-------

Det är så svårt på många sätt-------

— Jaså, hördes Albins röst, och nu ljöd den modfälld och osäker. — Men kanske det inte är så farligt? Jag vill ju bara tala meder en stund, sen kan jag ju strax gå min väg igen, om det är nödigt.

Mari betänkte sig länge.

— Jaa, sade hon slutligen. — Jag vet inte,

jag tror inte... Du vet inte hur pappa hatar de röda, det är inte att tala åt det hållet, han blir som tokig------

— Är det då er mening att jag skall gå min väg nu genast? Säg det fort och redigt, så att man vet vad man har att hålla sig till.

— Nej, vänta litet, sade Mari hastigt.

Hon reste sig, och på ben som ännu inte

ville bära riktigt stadigt, tassade hon bort till stugudörren. Hade någon vaknat där inne? Nej, underligt nog hade de inte gjort det, åtminstone inte Fredrik, det frusade tungt och regelbundet ur hans näsa och mun. Varsamt stängde hon dörren.

Ett ögonblick tvekade hon ännu, så lyfte hon av den tunga haken och öppnade ytterdörren.

Tätt inpå henne stod en mörk skugga. Hans ansikte lyste som en fläck i allt detdunkla, av dragen kunde hon ingenting urskilja. En underlig känsla kom över henne, hon måste ta sig med handen över vänstra bröstet. Tomt och slappt hängde det under tröjan; men en gång hade krafter strömmat ur det till honom som nu stod där i mörkret, en brottsling återkommen från dödsrikets förgårdar.

Hon kämpade med sig själv och fick den otjänliga svagheten skakad av sig. Här måste handlas, beslut fattas, och vid tanken på ansvaret och alla de praktiska mått och steg som åvälvts henne, återfann hon mer och mer av sitt lugna, klara var-dagsväsen.

— Ja, Albin, sade hon, — jag tror det är bäst att du inte stiger in och väcker dem, men jag skall komma ut till dig och höra vad du har att berätta. 1 morgon får vi se om det kan bli någon ändring. Gå ner till potatisgropen och sätt dig på bänken under gaveln, jag kommer strax efter bar? jag får litet mera kläder på mig.— Jag är så hungrig, sade Albin, — kan jag få någonting att äta?

— Ja ja. Gå nu bara innan någon vaknar.

Hon hörde hans steg dö bort på trampgräsets mjuka matta.

Mari förvarade sina helgdagskläder i en farstusmyg. Hon kunde klä sig här utan att göra något buller. Så kom det sig att hon klädd i svart kyrkkjol och nya söndagskän-gor gick ut att möta sin son.

I farstukontoret hade hon med alltjämt darrande händer brett smör på en hålkaka och fyllt ett halvstop med mjölk.

Hon gick så försiktigt för mjölkens skull. Var lugn, mamma, det är nog jag, sade Albin med ett litet skratt när han såg henne närma sig liksom ängsligt. Och då vinden i detsamma höll andan ett tag, passade han på att riva eld på en tändsticka och belyste sitt eget ansikte.

Mari såg upp.

la, visst var det Albin, fast mycket tycktes förändrat. Ett halvlångt skägg gick frånöra till öra, det hade han inte burit förr. Hon hann tänka den tanken att han ju nu måste göra allt för att inte bli igenkänd av hederliga människor. Hon ryste. Den lilla lågan krympte allt mer, hon kunde bara se att näsan stod underligt vass i hans

avmagrade och på något sätt styvnade ansikte. Ögonen lågo djupare än förr — eller kanske kom det sig bara av det osäkra skenet från tändstickan, som i detsamma krökte sig och brast.

— Ja, sade Albin med ett försök till obesvärad käckhet, som i forna dar, — så här ser jag ut.

Mari fann inget svar. Hon räckte honom brödet och mjölkstopet och satte sig bredvid honom på bänken. Att döma av hans sätt att sluka hålkakan hade han visst inte ätit mycket på det sista dygnet.

— Tack, sade Albin när den sista mjölkskvätten sköljt ner den sista brödsmulan.

Mari kände åter den tunga dvalan sänka sig över henne.

— Albin, sade hon sakta, — herregud,Albin, vad vi har haft för en sorg för din skull.

— Trodde ni att jag — att jag var död?

— Visst trodde vi det. Vi fick sådana bud att vi till slut tog det för säkert. Ernfred var för i esten rest till Helsingfors för att höta åt, och på det viset fick vi veta att du inte fanns blandmed fångarna.

— Jaså, Ernfred gjorde det, fast han själv hör till skyddskåren.

— Jo, sade Mari långsamt, — jag bad honom så länge att han till slut måste fara.

De tego båda.

— Ja, sade Albin så, — det gick nu som det gick. Och åt helvete gick det. Lurade blev vi av våra anförare ända från första börjane, och allt fans skräpprat gick i oss som palt. Senare märkte vi ju nog både ett och annat, men då hade man redan fått liksom smak för det där krigslivet, och för resten var det för sent att vända om.

— Det är aldrig för sent att vända om, sade Mari, men utan övertygelse.— Efter min tro var det omöjligt, sade Albin stillsamt, — men vad lönar det sig att tänka pä den saken numera. Det är nu som det är.

— Var finns dina kamrater från sägen, de som fick dig mednarrad?

— Inte narrade de mig mera än vad jag narrade dem. När man nu tänker tillbaks på det, så vill huvet inte förslå till att begripa hur det kunde gå så där hastigt. Det kom vapen till sågen, en liten herraktig karl från Helsingfors höll tal så att spottet flög — och där var det... Var de nu finns, de som jag gick tillsammans med? Flytström blev död på Joutsenofronten, jag stod bredvid honom när han föll. Det låter underligt när kulan kommer och slår in, det liknar ingenting som jag har hört förr. Mustola såg jag i Petersburg och Heinämaa i Kandalaks. de trivdes bra blandmed ryssarna.

— Jaså, du har varit i Petersburg, sade Mari. Ingenting förvånade henne längre.

— Tre skilda gånger. Vi for ju dit medångbåt från Viborg när de vita kom. Sen gick vi i ett års tid av och an mellan Petersburg och Kandalaks och ett ställe som heter Knäsö. Några ville tjäna under ryssarna, andra under engelsmännen, många ville bara stryka omkring på egen hand, och med dem följde jag, vart skulle jag ta vägen? Underligt var det ju nog i början att få göia allt möjligt förbjudet, att få ta vad man behövde eller eljest ville ha, att få slå hårt eller skjuta när man blev arg och att bränna ner stora gårdar så där som vad för en midsommarkokko. Men hur det var så hade jag inte i längden lust med det där livet, och jag började tänka riktigt ihärdigt hur jag skulle kunna komma hem igen. Ibland hette det sig att vi alla skulle få nåd om vi kom hem och anmälde oss för polisen eller befallningsmännen, ibland påstods det att de vita sköt ner varenda röd de fick tag i. Det var svårt att veta. Tidningar och post fick de ju nog till alla högkvaiter, och ibland hade jag stor lust att skriva till er, men så blev det inte av. Jagvisste ju också att ni alla från början höll med den andra sidan.

— Du vet inte vad vi har fått skämmas och lida för din skull, sade Mari nästan hårt. Ingen från Räfsbacka gick med de röda, och från kyrkbyn gick bara några storskojare och biottfällingar. Människorna måste ju tro att vi är ett dåligt folk när som du —

Hon fullföljde inte. Men Albin stack emellan med en viss fräckhet i tonen, som hon tyckte sig känna igen från hans värsta pojkår:

— Hälsa Räfsbackabornafrån mig och säg att de ska sluta opp med sitt skällande, det blir kanske andra tider igen. Se, jag har varit en hel månad i Finland, så jag vet ungefär hur här står till. De röda har många vänner.

Så slog han plötsligt om till ett lugnare tal: — Jag kom över gränsen i Ilomants soc-‘ ken tillsammans med sju finnar som också hade tröttnat på det där livet. I början gick vi på nätterna och höll oss gömda i skogen på dagarna, men snart märkte vi att det var onö-digt. En gång bodde tre av oss en hel vecka i en stor kyrkby. Ingen frågte oss om någonting. Men i hemtrakterna måste man vara försiktig. Det behövs ju bara att någon barnunge känner igen mig, så är det färdigt. Så tar de mig ------

Mati rörde på sig. Hon fiös. Hon måste göra våld på sig för att kunna tänka redigt.

— Nå, sade hon, — skall du inte få nåd nu när alla andra får det?

— Nåd ..., sade Albin dröjande, — jag — jag tror inte det. Det är inte alla som går fria, det finns undantag. Du kan lita på att jag noga har läst allt vad som stått i tidningarna om den saken.

— Är det inte så att alla får nåd utom de värsta, de som har någonting med mord och mordbrand och sådant där?

— Jo, svarade Albin olustigt, — men det är just där det klämmer.

Mari slöt hårt sin hand om hans knä. Tystnaden djupnade alltmer emellan dem, hontyckte den förde honom långt bort från henne, längre än någonsin förr.

— I Jesu namn, Albin, viskade hon, — hur kunde du, hur kunde du!

— Jaa, sade Albin, — det gick~alldeles av sig själv, liksom allt det andra. Det hände sig i början av kriget att vi var några stycken som kom till en liten herrgård. Där stängde vi in godsägaren i ett rum, vi ville göra det bekvämt för oss och stanna över natten. Så med ens, det var redan skumt, kommer någon in och ropar: Han har talat i telefon med de vita, de håller som bäst på att omringa oss. Vi sprang in i hans rum, där fanns telefon på väggen. Han svarade inte när vi frågade honom om. han hade talat med de vita och bett om hjälp. Så fördes han ut på gården och där — och där blev han skjuten ... Som sagt var, han blev skjuten ... Av oss. Vi sköt honom. Vi var två som gjorde det. Ja ja, sitt inte och stirra så där på mig, jag medger ju, jag sköt också. Ni förstår det inte, men ser ni vi, vi som i var stund väntade attfå se de vita springa fram ur buskarna... Och det värsta är att de vet det i de där domstolarna, de fick senare fast min kamrat och han gav opp mitt namn, det stod i en tidning här i våras. Så att därför måste ni gömma mig, mamma. Jag har funderat bit och dit, det är så svårt att veta vad som är klokast och bäst. Kanske borde man gå och ta sitt straff så fort som möjligt, så att man slipper ut medan man ännu är i de åren att det lönar sig. Vad är mammas mening?

Mari hade släppt taget om hans knä. Hon satt och såg ansträngt in i nattmörkret tills ögonen började svida.

— Fråga inte mig, fråga ditt samvete, gav hon till svar.

— Hm, menade Albin, det är nu i alla fall ett så stort beslut att det tål tänkas på. Kanske slutar det med att jag godvilligt går till länsman, men jag kan inte göra det nu strax, jag behöver funderantid. Därför måste ni gömma mig, mamma.

— Vi kan inte gömma dig här hemma, sva-rade Mari kort som när man avböjer en affär.

Albin grubblade.

— Men om jag gömmer mig i skogarna här omkring eller i någon lada — hjälper ni mig då med maten, mamma?

Mari satt länge tyst.

— Ja, svarade hon omsider med tonlös stämma, — jag får väl göra det.

— Jag kan nog sova i skogen så länge vädret håller sig så här pass. Men om det blir starka nattfroster eller svåra regn, så måste jag komma under tak någonstans. Vet mamma något bra gömställe?

— Grindas’ skogslada bakom Skoängen, svarade Mari som förr. — Du vet nog, den där lilla ängen förrän man

kommer till stora landsvägen.

— Ja, jag vet.

— Dit kommer ingen människa sen de häromsistes fick in allt höet på den kanten. Bättre gömställe vet jag inte utav.

— Det här är bra nog, sade Albin livligt.— Jag hade själv mina tankar åt det hållet. Och hur skall vi ställa det med maten?

— Jag kommer dit till ladan i morgon afton, någon stund före solnedgången. Du kan sitta i skogsbrynet och vänta.

Albin satt tyst och obeslutsam.

— Jaa, sade han så med någon tvekan. — T ack då, mamma. Det är väl bäst att jag går.

— Det är väl så.

Han tog några steg mot grinden, så stannade han och vände sig om.

— Kan mamma skaffa lite tobak? Det är så svårt att vara utan när man har den där rökvanan.

— Jag kan ingenting lova, men otänkligt är det ju inte. Kanske man kan ta av pappas utan att han märker det.

Och i detsamma var det som om det stela skalet brustit och fallit av henne. Hon sjönk ihop i en hejdlös gråt.

— Herregud, Albin, att du kunde gå och ställa det så här för oss allesamman. Har du inte fått samma uppfostran som andra, he-derliga människor, med kristendom och skola och allt som hör till? Har vi låtit dig växa opp som ett vilddjur, att du skulle börja mörda och stjäla? Svara mig! Har vi gjort det? Är det vi som har skulden? Har vi försummat någonting nödigt under din oppväxt, har vi inte försökt aga dig och hålla dig till gudsfruktan!

— Ingen kan skylla det på mamma, svarade Albin. — Och det gör ingen heller, tilllade han trotsigt. Ensam har jag gjort vad jag har gjort, gott och dåligt, och jag är nog karl att stå till svars för mig själv. Skall jag vänta vid Grindas’ lada i morgon afton eller inte. Lönar det sig? Säg bara som sanningen är, jag har väl varit med om värre skjutsar.

Mari kvävde snyftningarna och strök sig med aviga handen under näsan.

— Vad frågar du mera om den saken? Visst kommer jag när jag en gång har lovat komma.

Hon stod en stund och försökte följa hansgang pa landsvägen. Ett hopplöst företag, sen mörkret och vinden fått hand om honom och hans skygga steg. Det svallade och sjöd i den täta skogen, hon tyckte att bränningar slogo ihop över honom. Hon kände en häftig lust att kalla honom tillbaka, eller att ropa på hjälp.

Det blev ju inte av. Förnuftet kom emellan.

1 stället smög hon sig in sä ljudlöst som möjligt, klädde av sig helgdagskläderna och gick till sängs.

Till all lycka hade ingen vaknat. Allt var som det varit en timme förut.

Nu kände hon värken igen; den hade visst malt hela tiden, fast hon inte hunnit märka det. Hon låg där och lyssnade till klockans tickande, ett — tu, ett — tu... Så marscherar tiden, en rask soldat, utan att stanna, utan att tröttna ... Ett — tu, ett — tu ... hon tycker sig hör" slag av klackjärn mot landsvägens grus ... det är någon som går... ett — tu, ett — tu . .. han har bråttom, han gårså taktfast och fort... ett — tu, ett — tu ... lian måste snart vara fiamme någon annanstans, lian får inte tröttna, lian får inte falla ur takten ... ett — tu, ett — tu ... han ökar farten, tycker hon, det hamrar i hennes öron som en släggas slag mot städet... ett — tu, ett — tu, ett — tu ... det är någon som förföljer honom, någon som jagar honom som ett farligt djur, han springer inte mer, han stormar fram, han flyr för sitt usla liv ...— Inte var här väl tjuvar i natt? sade sonhustrun när hon på morgonen kom ut i stugan. — Jag tyckte mig höra steg och röster och ville stiga opp, men jag var för mycket trött och sömnig. Kanske drömde jag alltsammans, för resten.

— Drömde —, sade Mari, som längesen stökade vid spisen. — Nej, det var mig du hörde. Jag fick ligga vaken hela natten för värkens skull i min rygg, och då blev jag så hungrig att jag måste gå ut i farstukontoret för att få mig en matgruta.

— Jaså, sade svärdottern bara, och Mari kunde höra på tonfallet att frågan var bragt ur världen. Fredrik och Ernfred hade ingenting märkt.

— Ni karlar sover som grisar — Mari bjödtill att skämta —, man kunde stjäla bort sängkläderna som ni ligger på och ni skulle bara vända er på andra sidan. Jag känner er, jag.

Och hon slog deras kaffekoppar bräddfulla.

E n sanning låg där i det som hon sagt till sonhustrun: hon hade verkligen inte fått en blund i sina ögon på hela natten. Och det var för henne en omständighet av vikt, ty om hon inte vetat med sig att hon vakat utan minsta avbrott, så kunde hon nästan ha tagit nattens stora händelse för en livlig dröm, en dröm med livets djupa färger. Så obegripligt, så övermåttan osannolikt tedde sig allting nu i klara solskenet. Där — där ute på lindan hade han alltså stått för några timmar sen, där på bänken hade han suttit vid hennes sida och stillat sin hunger, hennes son Albin, vars död man varit viss om i mer än ett ars tid, så att den tanken redan hört till de vandaste.

Hon gjorde sig ett ärende till farstukontoret. Ja ja, en hålkaka fattades, och där vartaget både av mjölken och smöret. Naturligtvis, det var ju hon själv som — Och ändå! Var det möjligt att Albin nu drev omkring i skogarna på något bösskotts avstånd, att hon ännu denna samma kväll skulle komma att träffa honom vid Grindas’ lada i Skoängen?

Ja, det var möjligt. Och inte bara en möjlighet, utan fastmer en nödvändighet, eftersom hon gett sitt ord åt den nödställde. Hon måste bestämma sig för de matvaror hon kunde undvara, hon måste börja hålla ögonen på Fredriks tobakspung och ta reda på var han brukade fylla på den. Och framför allt måste hon tänka ut en trovärdig förevändning för en lång bortavaro efter kvälls-varden.

Alla dessa svårigheter hade förstås varit lösta i och med det att hon talat om alltsammans för mannen och sonen. Förutsatt att de i likhet med henne ville hjälpa och stöda Albin trots allt vad de hade att förebrå honom, trots allt som skilde deras hederligahjärtan från en mördares. Förutsatt det, ja. Och vid den punkten kunde Mari låta arbetet vila och se på sin man som vi se på en främling, vars avsikter vi till varje pris måste utforska. Många gånger lade hon orden till rätta på det ena eller det andra sättet, formade dem i tanken så klokt hon förmådde, och varje gång förblevo de outtalade. Djupt inne i Fredriks ögon fanns någonting som hon inte för sitt liv ville riskera att locka fram utan hårdaste nödtvång — och hon kunde inte se att här tills vidare förelåg något egentligt nödtvång. Han kan lika gärna få veta det en annan gång, tänkte hon. Jag säger det i afton när jag har korgen färdig på armen. Han lär väl inte springa efter mig ut på landsvägen, och när jag kommer hem igen har han säkert lugnat sig betydligt. Då kan vi tala stilla och förståndigt om saken och besluta hur det skall ställas för framtiden.

Mari fick sysslorna att löpa nästan som vanligt. Frukosten blev färdig i rätt tid, kreaturen fingo vad de skulle ha, middagen varheller ingenting att säga om, och så det ena med det andra. Tyst satt hon visserligen böjd över sin tallrik, men det märktes ju inte så mycket om andra tego eller talade, nu sen den språksamma svärdottern kommit till Prinsas. Hon både frågade och svarade på sina egna frågor.

På eftermiddagen blev Mari helt lugn, också i sitt inre. Nu visste hon vad hon skulle skylla på för att kunna gå sin väg med matvarorna i de andras fulla åsyn, för den händelse att hon inte fick mod att säga dem sanningen.

Och hon fick inte mod till sanningen. Uppmärksamt betraktade hon mannen och sonen, och hon fann att det inte var en smul lättare nu än på morgonen. Inte en smul.

— Har ni något ärende till Räfsbacka? frågade hon helt obesvärat när kvällsdiskarna voro undanstökade. — Jag kom just att tänka på den där stadsfamiljen som hyr Kuggas’ villa, jag lovte en gång frun att komma till henne med ägg och smör när vi hade mer änvi själva behövde. Nu har jag räknat ut att vi kan ge bort ett par tjog ägg och så mycket smör att det borde stiga till en åtti, nitti mark tillsammantaget. Det är ju inte så dåligt.

— Bra att du börjar bära pengar till huset, sade Fredrik. — Det behövs nog.

Mari knöt långsamt huvudduken och tog korgen på armen.

— Vad var det jag ville fråga? Jo, har ni inget ärende till Räfsbacka? När jag nu i alla fall skall dit, så går det med samma besvär.

— Inte vad jag vet, svarade Fredrik. — Men om du nödvändigt vill, så kan du hälsa alla byssare från mig och säga att de ska må bra, att de ska ha Gud i hågen och att de snart ska komma till mig med stora beställningar.

Mari stod obeslutsam kvar vid dörren. Nu borde det sägas, nu var sista möjligheten inne. Hennes hjärta bultade hårt. Nej, det var för mycket, hon kunde inte få det över sina läppar. Men samtidigt var det som omhon fruktat att bli tagen i ryggen så fort hon vände sig om för att gå. Kom hit, tänkte hon och kramade korgens handtag, kom bara hit och nosa, jag skall nog förklara allt så att ni får stå där med skammen.

Men ingen kom. Det föll ju ingen in att ägna henne den svagaste misstanke. De sågo inte ens upp från sina sysselsättningar när hon slutligen gick.

Ännu är det inte för sent, tänkte Mari medan hon närmade sig grinden. Ännu kan jag gå tillbaka och ropa till dem: Albin är här, jag bär mat åt Albin. Det vore visst det bästa, för vad skall jag hitta på i morgon kväll och senare, om Albin stannar länge.

Men det blev inte av. Fotterna buro henne så villigt ut på landsvägen, de hade ingen lust att vända.

Ägghandeln i Räfsbacka gick lätt och behändigt. Stadsfrun som hyrde Kuggas’ villa blev riktigt glad och ville bara ha mer.

— Vad är det ni har kvar i korgen? Sä-kert någonting i matväg. Kan man inte få köpa det också?

— Nej, svarade Mari, — det är inte till salu.

— Vi betalar gärna vad andra betalar, envisades helsingforsfrun.

— Det har inget pris, sade Mari, — det skall skänkas av gott hjärta.

Hon fick sina pengar och återvände samma väg som hon kommit. Men när hon närmade sig Prinsas, tog hon försiktigt av inåt skogen och följde gamla kreatursstigar förbi kärret ända fram till Skoängen.

På öppna, höglänta platser höll hon utkik mot horisonten och rättade sin fart efter solståndet. Det lyckades henne så bra att solen just låg och glödde bland gråa skyar likt ett kol under falnad aska när hon kom till mötesplatsen.

Ingen människa syntes till. Ingen främmande, ingen Albin. Mari slog sig ner på en sten i skogskanten för att vila ut under väntetiden.Det var en vacker, stilla kväll. Koskällor rördes svagt i fållor borta vid stora landsvägen. Fåglar hälsade varann med spridda locktoner, dämpat och lugnt, den heta ivern från försommarens dagar tycktes borta nu.

Där Mari satt, kunde hon överblicka ängen och ett stycke hage som kransade den lilla remsan öppen jord. Men det var inte ditåt hon riktade sin uppmärksamhet. Så vitt hon förstod måste han komma genom skogen, eftersom han väl knappast kunde ha varit oförsiktig nog att våga sig nedåt landsvägen till. Hon lyssnade envist efter ljudet av steg, av en knastrande kvist eller en tillsparkad sten. Förgäves. Obruten låg tystnaden omkring henne.

Solen sjönk och alla färger bleknade. Skogsduvornas kurrande dog långsamt bort.

Ingen Albin syntes till.

Tänk om han inte bara är försenad ... om han inte kommer alls ... om han tyckte vi var alltför hårda mot honom i natt och har gett sig av till någon annan trakt...Ett ögonblick kunde Mari inte avgöra oni hon fick glädje eller sorg genom den tanken. Det låg någonting lockande och liksom svalkande i möjligheten.att den tunga prövningen var tagen ifrån henne, att hon kanske inte alls skulle bli tvungen att föra fram det svåra budskapet till Fredrik och inte heller dag efter dag nödgas anstränga sitt huvud med ljugandets ovana arbete.

Men det varade inte länge. Andra bilder stego upp och drevo undan de mörka. Hon såg Albin för sig, lång, senig, stark, hon hörde hans glada, övermodiga skratt och de ord med vilka han fordom brukat avfärda alla bekymmer: Skräp i det, nog reder det sig bara man inte är ängslig. Och hon tänkte också på att det i alla fall vore ledsamt om hon förgäves oroat sig och grubblat hela denna dag och fåfängt gått de många, många stegen med korgen på armen. Nej nej, så fick det inte bli. Han måste komma.

Och han kom. Utan att Mari kunde förklara för sig varifrån han egentligen dykt upp,stod han plötsligt bredvid henne. Inte ett ljud hade hon hört. Han bar finnpjäxor ined spetsiga snablar på fötterna och gick så mjukt som en katt på sina trampdynor. Han var våt högt upp över knäna.

— Jag gick ner mig i kärret, sade han smått skamsen. — Jag ville gina för att inte komma för sent, och så gick jag vilse på något tokigt vis. Det är ju fånigt att det skall kunna hända en så pass nära hemknutarna, men jag har inte varit så djupt inne i skogen sen Ernfred och jag var små pojkai.

Han satte sig på marken och strök mössan ur sin svettiga panna. Det rödbruna håret och skägget stod som något slags apostelgloria kring huvudet på honom.

Mari kunde inte ta sina ögon från hans ansikte. På sätt och vis var det någonting sa kärbekant, men mycket främmande hade också kommit till och villat bort den bild hon bevarat i sitt minne.

Hon öppnade korgen och Albin åt under tystnad. När allt var förtärt — och det varinte så litet — kastade han längtansfulla blickar mot korgens botten och skrapade loss några brödsmulor. Stackare, sade Mari, du hade väl inte fått mycket i dig i dag innansom jag kom? — Lite skogsbär och några rovor, svarade Albin. Tidigt i morse smög jag mig fram till Ollas’ rovländer och nappade åt mig några stycken. Det blev inte så många som jag hade tänkt, för med detsamma kom Ollas-Elin gående i tåget och jag fick ge mig i väg det fortaste jag kunde.

— Tror du att hon kände igen dig? frågade Mari med någon oro.

— Hon såg mig inte alls, svarade Albin. — Men om hon träffat se mig så borde hon ju nog ha känt igen mig.

Han skrattade till, ett underligt skratt som inte riktigt ville klinga. Ollas-Elin och han hade gått ganska mycket i sällskap de sista åren föie kriget. '

— De säger att hon skall gifta sig med en ifrån kyrkbyn, sade Mari som till svar på en outtalad fiåga.— Jaså, sade Albin och sträckte ut benen. — Vem är han då?

— Lindroth heter han, det är inflyttat folk. Fadern har varit handlare.

— Nå, då finns där väl duktigt med pengar och finheter, förmodade Albin och såg rakt framför sig.

— Så säger de, nickade Mari.

Samtalet domnade för en stund.

— Det är underligt att gå här på gamla vägar igen, började Albin ånyo. — Här är sig allting likt, vill det tyckas. Man ser inte mycket märken efter — efter kriget och det där.

— Knappt någonting alls, bekräftade Mari.

— Och alla lever som förut?

— Ungefär som förr, stilla och bra. Dyra priser är det ju på alla varor, men arbetet betalas nu för tiden på en sådan mod att de flesta i alla fall liar fått det bättre. Utav dem som jag känner, meningen.

— Är sågen i gång?— Den stod en tid, men nu går den för fullt.

— Ligger det utrikare nere i viken?

— Många.

— Och de betalar bra för lastningen?

— Så mycket att många herrar inte har hälften så stor lön, säger de.

— Och flickorna och pojkarna, dansar de och gungar liksom förr?

Ja, flickor och pojkar dansade som förr och samlades ofta vid gungan.

Aityin teg. Hans händer öppnade sig och slötos igen, hårt, kring tomma luften, eller kanske var det ett giässtrå.

— Ja ja, sade han lägre, — så gick det med den saken.

— Hur har du nu tänkt, sade Mari försiktigt och stillsamt, — vad tänker du ställa opp den närmaste tiden?

Albin såg forskande upp.

— Jag har nog tänkt stanna här i skogen en tid ännu. Om jag kan få hjälp med maten och annat smått — för eljest går det ju inte.Mari funderade litet.

— i morgon är det bastudag, sade hon eftersinnande. — Vi behöver kvastar, och då kan jag ju säga att jag vill söka upp mjukare kvistar än vårt eget björkskrälle har. Och när jag en gång har orsak att gå in i skogen så blir det väl alltid någon råd med din mat.

— Och jag, sade Albin med ljusnande ansikte, — jag skall göra mig ett kärl av näver. Alltid går här någon ko på bete som jag kan mjölka utan att det märks.

Mari gjorde sig i ordning för att gå.

— Kan mamma skaffa mig ett bräckjärn eller en yxa? frågade Albin, och då han såg hur det ryckte till i moderns ansikte, tillfogade han hastigt: — Ja, det är bara för att jag skall kunna komma in i ladan om det blir alltför dåligt väder.

— Vi får se, svarade modern.

Följande dag var hon där mot slutet av

eftermiddagen, och förutom maten hade hon med sig en gaffel, en porslinsmugg och en liten yxa. Eggen påminde mera om en såg,men någon nytta kunde den väl alltid göra, förmodade hon. Albin tackade, och han hade ett sätt att skina upp och säga tack så rakt från hjärtat att det gjorde en riktigt vaim.

Den här gången behövde Mari inte vänta på honom, och väl var det, för hon kunde ju inte dröja borta en evighet för att göra några badkvastar. På söndagskvällen däremot hade hon bättre tid, hon hade uppgett sig ämna besöka ett folk i Räfsbacka som hon stod på förtrolig fot med.

— Tiden blir lång när man måste vara så fördömt försiktig att man inte vågar ge sig i tal med någon människa, sade Albin en smula missmodigt. — Flere gånger har jag varit krypande så nära under fönsterna på Ollas och utgårdarna på Sjöö att jag nästan kunde se vad de hade lagt i grytan. Många bekanta har jag legat och lurat på bakom någon sten, men att gå fram och säga morjens, det har jag inte haft kurasche till.

— Nej nej, utbrast Mari förskräckt, —gör aldrig det, man vet inte vem som kan hitta på att ta fast dig.

— Det där vet jag lika bra som mamma, sade Albin kort och sög till ett vinande tag på sin tomma pipa. Hans tobak var slut nu igen.

— Man borde åtminstone ha någonting att läsa, fortfor han i samma ton.

Den bristen var lätt avhjälpt, menade Mari. Tidningar kunde hon föra med sig allt efter som de hunnit läsa dem där hemma. Och böcker hade de en hel låda full uppe på bodvinden. Jag vet, sade Albin, de är vissei ligen bra gamla och underliga, men någonting är bättre än ingenting.

Svårare var det med tobaken. Mari trodde sig inte våga skatta Fredriks förråder en gång till, det kunde komma i dagen.

— Men kan inte mamma passa på att köpa hos handelsman i stan när ni har något annat ärende? föreslog Albin.

— Joo, det kunde jag väl nog, men denkostar visst bra mycket, och jag har ju inga egna pengar.

— Ingen nöd, sade Albin, — jag har nog kvar några hundra mark. Mera kunde det vara om man bara hade haft förstånd och lust att spara. En gång hade jag så mycket att jag nästan skulle ha fått ett litet hemman för det. Det vai i Viborg, strax förrän vi måste fara därifrån. Jag gick en kväll på en gata, då stod där en karl på en trappa och vinkade åt mig. Jag följde efter honom och kom in i ett stort rum, där satt en fem, sex stycken och delade pengar som de tog ur ett stort kassaskåp. Aldrig i livet har jag vetat att det fanns så mycket pengar. Fem-hundramarkssedlar och tusenmarkssedlarflög omkring som ingenting, bara så där som agnarna ur en kastmaskin, de tog för sig så mycket det rymdes i näven. Jag fick också en bunt, det var många tusen mark när jag sedan räknade efter. Samma natt var en fix viborgspojke och ville lära mig ett spel som heter tjuguett; dit gick över hälften av minkassa, det är ett sådant sakla spel att man förlorar hela tiden. Men en annan karl hade stoppat sedlar för en halv miljon i fickoina och i stövelskaften. Han sov fullklädd med en na-ganpistol i vardera handen.

Mari hade knappast lyssnat. Hon avskydde dessa historier om de rödas illgärningar. De gjorde honom till en främling för henne, de manade fram just det hon av alla krafter ansträngde sig att glömma. Hur annorlunda kände hon det inte när han satt där tyst vid hennes sida och med väldig aptit åt upp den mat hon med så stora besvärligheter skaffat honom. Då kunde hon nästan tro att allt var som förr, att hon höll middagsrast på höängen med sin vackra, ståtliga son, som alla måste avundas henne.

Albin tog fram sin plånbok. Sedlarna han räckte henne voro inte smutsigare än pappersmyntet mest brukar bli det i landsbygdens underliga gömställen, snarare tvärtom, och ändå kunde hon knappt förmå sig att röra vid dem så mycket som be-hövdes för att få dem nedstoppade på korgens botten.

— En almanacka kunde mamma gärna köpa åt mig. sade Albin. — Jag har visst en liten käpp där jag skär in en skåra för varje dag, men det blir ändå besvärligt att hålla räkningen. Se, jag brukar sitta och fundera ut när de kan ha möten och danser i föreningen, när folk ska göra si eller så med joidabruket, och det ena med det andra. Och i almanackan ser man ju dessutom namnsdagar och marknader och allt det där.

— Jag skall göra mig ärende till stan i morgon på dagen, svarade Mari. — Men då irot jag knappt jag kan komma till dig på kvällen.

Och det gick som Mari förmodat. När hon på eftermiddagen kom hem med de köpta sakerna, var där det ena och det andra n.ed sysslorna som gjorde det svårt, ja omöjligt för henne att gå bort på kväl-len igen. Det hade dessutom sett särdeles misstänkligt ut.

Det var en kylig kväll med tunga moln. Alla gamla tecken tydde på vackervädrets slut. Fredrik erbjöd sig att äta råttgift till frukosten om det inte blev nederbörd inom det närmaste dygnet, och värken i Maris rygg skärpte till på ett sådant vis att det inte kunde missförstås.

Mycket riktigt. Följande morgon stodo regnets slanka spön lika tätt i marken som rågstånden på en god teg. Fredrik behövde inte piöva på den där otievliga frukostmaten.

Men över Mari kom en stor beklämning. Albin, tänkte hon vid regnets ändlösa trumvirvlar mot fönsterrutan. Albin! Han måste ju bli rent förtvivlad av att ligga stilla och ingenting ha att göra. Skall det bli en rad av sådana här dagar, så blir pinan honom för sfor. Och hon rannsakade himmeln lika ängsligt och bevekande som om hela årets skörd och lycka berott av solens snara återkomst.

Dessa sista dagar hade varit de underli-gaste i Maris hela liv, de skickelsedigraste och de längsta, tyckte hon. Om någon sagt henne att veckor och månader förflutit sedan Albins återkomst — hon hade knappast vågat bestrida det. Och varje hennes tanke var numera borta hos sonen i skogarna, vad än hon hade för händer.

I yttre måtto blev ingen på Prinsas lidande av det — än så länge. Hushållsgöro-målen löpte av gammal vana, och på kreaturens skötsel var skenbart ingenting att anmärka, åtminstone fingo de något så när vad de skulle ha. Sålunda kom det sig att Fredrik och Ernfred inte lade märke till något ovanligt hos Mari; men korna, som behöva ömhet och omtanke i skötseln, gåvo sitt missnöje tillkänna i minskad mjölkmängd.

Under förmiddagens lopp gick Mari upp på bodvinden för att se igenom de gamla böckerna och välja ut några för Albins räkning. Det var henne kärt och trösterikt att få arbeta för hars bästa, i synnerhet nu efter dethon för första gången sett sig tvungen att lämna honom utan mat.

Med böckerna såg det inte mycket lovande ut. De voro trasiga, mögliga, fulla av små löss och illa gnagda av råttor. Och som Albin sagt, till innehållet voro de ganska underliga. Mari kunde inte säga varifrån de härstammade, de hade funnits där långt innan hon själv kom till Prinsas.

»Diet för Tobaks-Rökare», »Practiska Rön til Landt-Hushållningens Uphjelpande», en A-B-C-bok med en oformlig tupp på sista sidan, en postilla, en »Hof- och Stats-Calen-der för Året 1787», en katekes, »Thecla» — den sista tycktes henne mest av alla likna en berättelsebok, och hon Iade den åt sidan, Va-lerii Visor — likaså —, »Anvisningar till Olyckors Förebyggande till Lands och Vatten» —

Nej, berättelseboken och sångstyckena voro nog de enda som kunde komma i fråga. Ett ögonblick funderade Mari på postillan — eller på Bibeln där nere i birångslådan. Kanske läsningen av de heliga böckerna kunde för-ändra Albins sinne, få honom att klarare inse sin svåra synd och föra honom tillhaka på hederliga människors ljusa vägar...

... Att ange sig själv och ta emot sitt straff? . .. Var det det enda rätta? ... Var det det hon innerst, allra innerst önskade? ... Nej, postillan fick nog vara, och Bibeln måste bli liggande orörd i sin låda, den behövde dt ju själva varje söndag, vare sig de gingo till kyrkan eller inte.

Senare på dagen gick Mari omkring som en hustjuv i sitt eget hem. Veckans tidningar vek hon ihop och gömde dem bakom den blommiga kretonggardinen på spiselhyllan. En sax och en bunt tändstickor gingo samma väg, följda av några benknappar, en nål och en rulle sytråd.

De tunga, ruvande molnen hade så småningom kommit på drift, men regnet fortfor att plaska med täinlig styrka. Det väckte därför en viss uppmärksamhet när Mari efter kvällsvarden gjorde sig i ordning för att gå ut.

— Se på mamma vår som börjar flänga utepå kvällarna på gamla dagar, sade Fredrik smått förvånad.

— Jag får lov att ge mig av till Räfs-backa med ägg igen, sade Mari så trovärdigt hon förmådde. — Den där frun var så fasligt vänlig mot mig, jag måste lova henne att komma tillbaka så fort jag fick ihop ett tjog ägg. Lika gärna kan hon tå dem som att vi säljer dem i stan. Det är riktigt illa att jag inte förut har kommit att föra någonting till henne, så snäll och beskedlig som hon är. Och glad och tacksam för var smula.

— Men vägarna är ju så fördärvat opp-blötta, invände Fredrik, — och det regnar lite ännu. Det kan ju lika gärna bli till i morgon.

— Lovat är lovat, svarade Mari. Hennes hjärta bultade som om det suttit i bröstet på en första resans tjuv; korgen var ju full av de märkvärdigaste saker. Det fattades bara att någon kommit nära och tittat litet nogare. Hon nästan sprang från gården, hur farligthon än visste att det var, för kommande kvällar.

| Den här gången ämnade sig Mari inte alls till Räfsbacka. Det var inte besväret hon skydde, inte heller det usla väglaget som avskräckte henne. Men hennes längtan att återse Albin var sä stark och befallande, att hon inte kunde underkasta sig något ytterligare uppskov. Därför följde hon vägen åt Räfsbacka till just jämnt så långt att det vilseledde dem där hemma, om de fallit på den tanken att lura på henne genom fönstret. Kanske hade de gjort det. Hon kunde inte dölja för sig själv att hon säkerligen väckt förvåning och dunkla misstankar hos dem.

Den trösten hade hon dock i alla sina bekymmer att regnet omsider upphörde. Himmeln låg tung och giå, där var bäddat för nya dagsregn, men uppehållet kom ju henne väl till pass.

Albin hade tillbragt dagen i ladan sedan han brutit loss den ena av tvärslåns märlor.Han hade redan funnit på ett sätt att stänga efter sig inifrån så att ingenting märktes på avstånd.

De många nyttiga gåvorna gjorde honom så glad som en pojke på en marknad.

Mari satt stilla och betraktade honom oavvänt. När hon såg honom skratta så där och prata på sitt vänliga, livliga

sätt, kunde hon knappast fatta att han verkligen varit med om alla de hemska dåd han talat om för henne — och kanske många till som hon inte alls visste av. Ju längre hon såg på honom, desto osannolikare, omöjligare föreföll det henne. Långt lättare gick det då att fortsätta tankens lek med vilan på höängen. Ja ja, nu var allt som förr, i de goda dagarna. Han och hon höllo middagsrast efter samfällt arbete...

Så måste det vara. Så måste hon få känna det de korta stunder hon vågade unna sig av samvaro med honom som en gång varit hennes mest älskade son. Skulle hon kanske inte >)änna hundrafallt starkare för honom, somallt ifrån födelsen berett henne så många sorger, än för Ernfred, som alltid gått sluten och beskedlig och gjort just så som alla böra göra, eller för flickorna, som knappt hunnit växa över bordets höjd förrän de börjat sitteviga tal om Helsingfors och Helsingfors! Jo, det måste hon, det var inte mer än naturligt. Hon mindes ett ord om en helig man vid namn Augustinus, prosten hade en gång använt det vid ett uppbyggelsemöte i Räfsbacka: Så många tårars son kan icke gå förloiad. De orden kunde föi visso tillämpas på henne och Albin. Om han också aldrig skulle bli ett mönster för andra och en förebild att efterlikna, så kunde han ändå inte vara förlorad. Så hård kunde Gud inte vara mot henne att han återskänkt henne Albin för några flyktiga stunder för att sedan låta människorna ta honom ifrån henne och sätta honom i ett evigt fängelse.

Och hon fortfor att se på Albin som om hon hoppats att med sin blick förmå utplåna allt det främmande i ansiktsuttrycket och alltdet mörka som dolde sig bakom denna kära panna.

— Vad är det mamma tittar på? frågade Albin en smula förvirrad av hennes enträgna blick. — Är jag så rufsig i huvudet? Jag har inte sett mig i spegeln på den sista månaden, men jag kan tänka att håret har hunnit bli för mycket långt. Kanske mamma vill klippa mig, eftersom vi riktigt har fått sax till vårt nya hushåll?

— Visst vill jag det. Böj bara huvudet framåt.

Och varsamt, med mycken omtänksamhet började hon klippa hans mjuka, strida hår, som hon gjort det så ofta medan han var en liten pojke, ännu inte kommen i karlarnas länkar.

— Så ja, sade hon och lät handen sjunka, — nu börjar du se ut som folk igen. Om man bara fick av dig det där fasliga skägget —

Albin drog sig hastigt tillbaka.

— Nej nej, skägget ska mamma låta vara. Alltid leder det litet på villspår.Där kom en tung tystnad.

— Rök litet, sade Mari för att få någonting sagt. — Och läs i tidningarna, om du har lust.

— Tackar som bjuder, svarade Albin och tog för sig.

Det började skymma starkt. Regnmolnen drevo och drevo, färdiga att när som helst sätta strilen i gång. Men Mari kunde inte förmå sig att bryta upp. Hon satt där cch tänkte på den bittra sanningen att hon nog inte på länge skulle våga unna sig en sådan förtrolig stund med Albin. Hur hon än vände på saken så kom hon inte ifrån att Fredrik denna afton uppenbarligen funnit hennes förehavande högst märkvärdigt. Det dugde inte att fresta för mycket på hans godtrogenhet en annan gäng.

— Vi måste hitta på ett nytt mötesställe, sade hon med ens ui sina tankar. — Ett ställe som ligger närmare till vårt.

Albin såg upp från tidningen, som han bjöd till att stava igenom trots mörkningen.— Gärna för mig, bara det blir pä den här sidan om vägen, för jag bryr mig just inte om att möta folk.

— Vet du var den där stora stenen ligger, där vi en gång hittade Ida när hon hade sprungit bort hemifrån?

Albin nickade.

— Jag tror det. Jo, jag minns.

— Där, sade Mari, — under den skall jag lägga din mat och vad jag eljest kan hitta på, för nu tror jag inte jag vågar komma och träffa dig på en tid framåt. Om du vill någonting, så skriv på ett papper, jag skall skaffa dig

papper och penna. Men skriv stora bokstäver, jag är inte så där riktigt blandmed de starkaste i läsandet. Och det säger jag dig: var försiktig! Kom inte medan det är ljust, det är ju så nära till vårt.

— Det är det, sade Albfn eftersinnande.

— Det är så nära, att kunde jag inte lika

gärna komma ända fram----------

— Nej nej, Albin, ropade Mari förskräckt,

— det är rakt omöjligt. Om det skulle sägasåt pappa så borde det ha varit strax, men det vågade jag ju inte, och nu är det riktigt omöjligt sen vi har gått bakom hans rygg så här länge. Han skulle aldrig förlåta mig, det vet jag, och inte dig heller.

Albin trummade med tummarna mot knäna.

— Men jag kan inte leva i evighet som vad för ett skogsdjur. Där oppe på vår vind — på er vind kunde jag hålla mig gömd hur länge som helst och till och med röra mig litet i skogen utan att någon behövde märka det. Så var min tanke när jag kom till er på natten, men eftersom det inte vill passa, så äi det väl bäst att jag ger mig i väg till länsman så fort som möjligt.

Maris huvud hade sjunkit ner mot bröstet.

— Är det ditt samvete som säger dig att du skall gå? frågade hon utan att se på honom.

— Samvete, samvete, svarade Albin otåligt, — det är ju klart att man får all slags funderingar när man skall leva skild frånbåde människor och djur. Och för resten kan jag inte sitta här i Skoängen tills det växer mossa på mig. Något slut måste det bli på det här, hurudant det sedan blir.

Mari böjde sig fram och tog hans hand, för första gången under hela denna tid.

— Tänk dig noga för i alla fall, innan du gör sådant som inte mera kan ändras, sade hon med tjock röst. — Vänta några dagar till eller någon vecka, jag skall skaffa dig en gryta att koka maten i, så smakar den bättre, och varma underkläder så att du inte behöver frysa. Nog blir det väl någon råd för dig som för alla andra, bara du väntar och inte förhastar dig.

Hon hade redan gått några steg längs dikesrenen, då hon kom att tänka på en sak och vände om.

— Albin, sade hon förlägen, — du får lov att ge mig pengar för de där äggen, jag sade hemma att jag skulle sälja dem i Räfsbacka.

— Vad — vad kostar de? frågade Albin och tog fram sin plånbok.— Tjugu mark brukar jag få, svarade Mari, och hon hade kunnat gråta av sorg och skamfullhet. — Du förstår ju att jag måste!

— Ja ja, sade Albin, — jag förstår nog. Men det var någonting i hans röst som

gjorde hennes vandring hemåt dubbelt tyngre.Ett par veckor gingo.

— Vad är det rätt som sätter åt dig, Mari? frågade Fredrik numera allt som oftast, och sonen och svärdottern förundrade sig inte mindre.

Det hade kommit en sådan oro över Mari att den inte kunnat undgå en blind. Hennes ögon och händer hade liksom ingen vaiaktig stad, om nätterna låg hon och kastade sig tills svetten pärlade på hennes tinningar, och ibland skrek hon till i sömnen som om hon haft kniven i bröstet.

— Du borde gå till doktorn, Mari, du blir allt gulare och magrare för var dag som går. Det kan aldrig sluta bra om du fortsätter på den där moden.

Men för varje gång han kom med dylikaförslag, ruskade Mari allt bestämdare på huvudet. Ty vad förmådde all jordens doktorer och professorer mot den sot hon hemligt höll på att duka under för: Albins oro och förtvivlan.

Det var inte ofta hon träffade honom nu för tiden, och fastän hennes dag var en enda längtan efter honom, gruvade hon sig likväl för de korta stunderna av samvaro. Ty för varje dag som gick förvandlades hans sinne allt mer mot mjukhet, självuppgivelse och ånger — eller kanske snarare ångest, det var svårt att veta vilket. Allt oftare talade han om att frivilligt gå till länsman.

Mari hade längesen uppgivit sin ängsligt avvaktande hållning. Hon frågade inte längre om hon hade rätt att ställa sig mellan Albin och hans straff, eller rent av mellan Albin och hans vaknande samvete, om det nu förhöll sig så. Hon besvor honom öppet och med alla ord som tycktes henne tjänliga att fortfarande hålla sig dold och uppbjuda all sin förmåga för att gäcka samhällets möjliga efterspaningar.Till gömstället under stenen hade hon dagligen burit all världens småsaker som kunde tjäna till att göra livet mindre svårt för Albin. Hon hade blivit allt djärvare och hänsynslösare, hon formligen plundrade hemmet. Nu senast hade hon med utomordentliga svårigheter lyckats smuggla bort ur boden ett hagel-gevär med patroner — för att Albin skulle kunna skjuta hare och skogsfågel och sålunda komma sig till bättre mat. Hon flågade inte efter att det var förbjuden tid och att skotten därför måste väcka ett visst uppseende. Hon frågade inte heller efter den omständigheten att Fredrik vilken dag som helst kunde märka sin förlust; ledan nu hade det hänt att han anklagat Ernfred för vissa försvunna småsaker, som Ernfred likvisst till hans synnerliga förargelse ställde sig ovetande om. Det var som om en yrsel kommit över Mari, hon räknade inte längre med rimliga risker om hon bara trodde sig kunna gagna Albin och hålla tillbaka hans ödesdigra beslut. Hjärtat dunkade hårt i bröstet på henne var gånghon närmade sig gömstället under stenen, ty hon gick i en ständig ångest för att en gång finna sakerna orörda —

För väderleken visade Mari ett påfallande intresse. Fredrik kunde inte nog förvåna sig över att hon tog så illa vid sig av det ständiga regnandet. Skörden blev ju i alla fall den bästa de haft på många herrans år. Vad var där då att bekymra sig över?

Annu hade Fredrik inte fått tag i någon tråd, men hans ögon vakade, hans sinne stod i spänt givakt.

•

En tidig morgonstund, just när Fredrik och Ernfred sutto vid sina rykande kaffekoppar, trädde Ollas-Henrik in i stugan. Han var på väg från sitt hemman bortom Skoängen till skomakaren i Räfsbacka, men han hade dessutom ett ärende till Prinsas-Fred-rik, sade han.

Han blev bjuden att sitta ner och fick sigen kopp liksom de andra. Så småningom kröp ärendet fram.

Det var en tvämanssäng och en birång nan ville beställa. Ja, eftersom de voro gamla bekanta så kunde han ju lika gärna säga det genast: hans Elin skulle giftas med äldste sonen till Lindrothen i kyrkbyn.

Fredrik satt där helt allvarsam och slog ut andra koppen på tefatet.

— Jaså, sade han litet tungt, — ja, man får väl säga gratulerar och lycka till.

Ollas-Henrik sög betänksamt på den lilla sockeismulan man kunde bestå i dessa för-bistrade tider.

— Ja, sade han, — man får ju hoppas det bästa. Utsocknes är de, och inte känner man dem så där riktigt i grund. Mera hade jag tyckt om det där andra som det lite tycks ha varit frågan om i världen, det där med Albin. Men så gick han ju och ställde det så där rosenrasande för sig, pojkstackarn. Fan måste ha flugit i honom, på annat sätt kan man inte förstå detDetta hans tal hade Fredrik ingenting emot. Han visste att Ollas talade av uppriktigt hjärta och var långt ifrån att hysa skadeglädje över Prinsas-folkets olycka, som vissa byssare gjorde det både i kyrkbyn och i Räfs-backa.

Annars visste Ollas just ingenting nytt.

. Jo, det kunde han säga, fast det inte precis var någon nyhet, att människornas oärlighet blev allt större för var dag. Varje morgon kunde Ollas eller hans grannar se färska spår av snattares och tjuvars nattarbete. Än hade de grävt opp potatis åt sig, än åter rotat i turnips- och rovländerna. Äppelkarten lönade det sig inte alls att tala om, den hade ju varit illa utsatt under alla tider, också förr i världen då människorna annars hade skam i sig.

— Jag är inte den som målar fan på väggen och inte är jag känd för att springa med käringskvaller, sade Ollas till slut, — men min tro är den att rödgardister håller sig gömda i storskogen bakomSkoängen. Flere skott har hörts därifiån, och i går morse —

Han avbröt sig tvärt och stirrade på porslinsmuggen ur vilken Mari som bäst fyllde på den tömda gräddsnäckan.

— Har ni haft tjuvar hos er? frågade han förvånad.

— Inte vad jag vet, svarade Fredrik. — Visserligen händer det mig nog ibland att jag saknar någon småsak, men det är mest sådant som tjuvar inte brukar bry sig om och som ingen heller kan ha kommit åt, för det är saker från stugan och kammarn. Eller vad säger du, Mari?

— Jag har inte blivit av med någonting, svarade Mari kort och förde ut muggen i farstukontoret.

— Det var bihändligt, sade Ollas när hon kom in igen. — I går morse när Elin och dejan gick ut i hf gen för att mjölka några kor som vi hade lämnat ute över natten, ser de med ens ?.tt en gråklädd karl helt lugnt sitter och mjölkar skällkuddan. Dejan vai enfaldig och skrektil! så att karlen hann springa bort utan att de riktigt fick se hans ansikte. Storväxt och skäggig skall han ha varit, så mycket visste de säga. På marken bredvid kon hittade de en träbytta och en porslinsmugg. Byttan var omärkt, men muggen var maken till den som Mari just höll i handen. Jag lade särskilt på minnet hur den såg ut, för det var ett sådant ovanligt gammalvärldsens mönster.

Fredrik såg upp på Mari, varför, det visste han knappt själv. Mari såg turvis på Ollas och Fredrik. Hon fick för sig att de frågat henne ... att hon måste svara. Svara, ja. Javisst skulle hon svara, vad var det att stå stum för! En enkel sak.

Aldrig hade någon hört ett så långsläpigt, övermodigt svar från Mari som nu:

— Man behöver inte vara stor kund i bodarna för att veta att handelsmännerna brukar ha flere stycken utav var sort. Och köpa får vem som helst, om han bara har pengar.

— Så är det, nickade Ollas, — men nu förstår ni väl varifrån jag har mina tankar omde röda. Skyddskåren borde ställa till en liten klappjakt på dem.

Nu blandade sig Ernfred i samtalet på sitt sävliga vis:

— Det har nog varit fråga om den saken, men bara så där löst. I kyrkbyn är det många som misstänker ett och annat, men man vet ju ingenting med säkerhet.

— Nej nej, menade Ollas, — men det kunde tåla att tittas efter litet.

Och därpå övergick han till affärerna.

Prinsas-Fredrik gav korta och snabba svar. Då och då kunde möblerna vara färdiga, så och så mycket kostade de. Men bakom hans klara, rediga ord gömde sig underliga, tumlande tankar.

Nöjd och belåten gick Ollas-Henrik sin väg.

Mari bar ett ämbar slask till svinstian. Hon tömde det så vårdslöst att hälften spilldes på marken och över galtens rygg.Fredrik närmade sig långsamt. Hon såg honom komma, hon såg det komma, och hon höjde sitt huvud i envetet trots.

— Mari, sade Fredrik och hans röst darrade, — vi har haft två sådana där gamla muggar med blommigt mönster. Var har du den andra?

— Den andra? Den gick sönder för mig här i sistes.

— Gick den sönder ..., sade Fredrik, och hon såg honom vitna över kindbenen. — Kan du se mig i ansiktet och säga det en gång till?

— Om jag kan ..., upprepade Mari. — Så länge du vill. .

Och det var sant. Med den stelhet som nu fallit över henne tyckte hon sig kunna möta hans hårda blick i tusende

år, ja, om det så gällde, se in i solen själv eher Gud Herrens eviga ansikte.

— *Jag frågar dig ännu en gång, sade Fredrik lågt, — är allt på rätt med den här saken? Du förstår ju nog vad den betyder för oss alla. Tänk noga efter innan du svarar.Mari ställde det tomma ämbaret på marken som om det blivit henne för tungt att bära.

— Jag förstår inte vad du menar, sade hon. — Har du blivit tokig, efter du tror att jag har någonting med främmande rödgardister att skaffa!

— Främmande, jag har inte sagt främmande —

— Nå, och vad menar du med det?

Fredrik strök med handen över ansiktet,

ett par slag.

— Nej nej, sade han trött och skakad, — det var bara en sådan underlig tanke som kom över mig. Det är ju omöjligt.

Och han gick långsamt bort till sitt arbete.

Ernfred kom emot Mari i dörren. Han fällde sina blickar likt sänklod djupt ner in i hennes själ. Han har också förstått, tänkte hon, nu skyndar han sig till Fredrik med sina misstankar.Mari gick mycket denna dag. De sonTse-nare tänkte över saken kunde inte påminna sig ha sett henne sitta ett ögonblick. Boden, lagården, hönshuset; hönshuset, svinstian, brunnen; brunnen, stugan, potatisgropen. Lidandets väg kan ha simpla stationer.

Måltiderna tillredde hon, men hon deltog inte själv i dem. Hon kunde ingenting få ner, förklarade hon, det var visst den länge lurande sjukdomen som nu skulie komma till utbrott. Hon förstod mycket väl hur oklokt det var, hon kände grunden svikta och rasa under sina fötter, men hen kunde inte förmå sig att sitta till bords med de andra och förnimma deras tysta, trevande anklagelser som berövade henne själva andedräkten. Hon kunde ha sagt klockslaget då sonhustrun fick veta det, så tydligt stod det att läsa i deras ansikten, om man också såg dem bara i en ängslig skymt.

Fram på dagen gick Ernfred till Räfs-backa och dröjde där en bra stund. Efter hemkomsten talade han länge och lågmältmed Fredrik i vedlidret. Så bar det av till kyrkbyn för honom.

Det var långt lidet på eftermiddagen när han kom hem för andra gången. Han gick raka vägen in i kammaren. Som han råkat lämna dörren på glänt såg Mari att han tog på sig skyddskårsuniformen.

— Åhå, sade hon när han kom ut i stugan, — ska ni ha övning ännu i kväll?

— Nej, svarade Ernfred, och det arbetade så häftigt i bröstet på honom, att han knappast kunde få fram orden, — det här blir ingen övning. Det blir skallgång.

— Såå, sade Mari, och hon hörde sin underliga, halvt försmädliga röst som ur ett avlägset fjärran, — och vem är det ni söker, om man får fråga?

— Vem annan än de röda som gömmer sig i skogen vid Skoängen. Vi tar lyktor med, för om vi inte hittar dem medan det är ljust så tänker vi söka igenom varenda lada och —

— Tyst, Ernfred! ljöd Fredriks röst, och ropet föll lika hårt som hans hand mot bor-det. — Det där är hemligheter som du inte får tala om, eftersom de röda tycks ha medhjälpare överallt, så att man snart inte mei kan lita på mor eller hustru.

Ernfred tog geväret på axeln. I dörren vände han sig mot modern:

— Det säger jag bara, att illa, illa har mamma gjort mot oss alla om det nu är så tillställt att jag skall ut och jaga egen bror.

Nå nå, tänkte Mari, det tar väl sin tid innan de hinner samlas och sätta sig i rörelse. Hon gjorde inget försök att

följa Ernfred, gick inte ens till fönstret för att se åt vilket håll han tog vägen.

— Den här kvällen blir det ingen ägghandel i Räfsbacka, så mycket du vet det, sade Fredrik.

Mari betraktade honom småleende. Nu visste hon det: hon hatade honom. Han stod inför henne en fiende, sådan hon aldrig haft någon under hela sitt långa, fredliga liv.

— Nej, sade hon mjukt, — hur skulle detbli någon ägghandel i dag, vi har ju ingenting att sälja.

Fredrik kom ett steg närmare.

— Säg mig, Mari, sade han nu i stillsam ton, bevekligt nästan, — kan det vara möjligt att Albin är i livet och håller till bland-ined de löda som du har hjälpt?

— Ser du spöken på ljusa dagen? gav hon hånfullt till svar. — Albin är ju död, vad har vi vidare med honom att skaffa!

Fredrik teg. Han gick bort till fällbordet och satte sig med huvudet stött mot händerna. Han vai trött och utan krafter. Det var för mycket, och det hade kommit så hastigt på. Han såg ingen klarhet.

Maris ögon släppte honom inte ur sikte för en sekund. Makligt, men utan att göra buller gick hon ut i farstun. Hon andades djupt några gånger, så gick hon beslutsamt ut på gården. Genom fönstret kunde hon se att Fredrik inte förändrat ställning. Och strax därpå, nästan utan att hon visste hur det gått till, fann hon sigspringande som för livet inåt skogen på andra sidan vägen.

Nu såg hon sig inte mera tillbaka. Låt dem komma, sjöng det inom henne, låt dem komma, hur många som helst. De ska inte få fatt mig, de ska inte få fatt oss, Albin och mig, aldiig, aldrig----

Marken var hal av fuktig mossa och falska barrnålar. Oupphörligt slant hon och snavade hon, ett par gånger föll hon visst också. Men framåt bar det, hor. tyckte träden kommo rusande emot och förbi henne. Där låg stenen som varit deras trogna gömma och mötesplats, ännu i går, ännu i går... Där lurade kärret där Albin gått ner sig och hållit på att

drunkna--------när var det--------när var

det------för många år sen---------han var

liten och gick vilse — och hon satt på höängen och väntade på honom med mat och varmt kaffe-------

Jag är inte trött, sjöng blodet i hennes tinningar, jag är inte trött, inte alls trött. Dethär är ju ingenting, jag är strax framme om bara------vad var det-------

Mödosamt reste hon sig. Hon hade fallit över en trärot, hade visst legat avsvimmad en stund. Hennes krafter höllo visst på att gå till ända. Hur än hon bjöd till, hon kunde inte springa mer, bara stappla och släpa sig framåt.

Där, där syntes ladan.

— Albin! ropade hon och riste och bände på luckan för att få upp den. — Albin, kom ut!

Inget svar. Och först nu kom hon att tänka på att han lika gärna kunde befinna sig på vilken annan plats som helst i den stora skogen.

Det skymde starkt; några legndroppar föllo.

— Albin! Det är jag, det är mamma. Kom ut!

— Vad står på? svarade Albins röst inifrån ladan, och strax därefter gick luckan upp.Albin hade hållit hagelgeväret i handen, nu lade han det ifrån sig i höet.

— Vad vill mamma? sade han, och där var en darrning i hans föst som röjde att han förstått.

— De kommer, de kommer, du måste bort härifrån nu genast.

Albin svingade sig ut genom gluggen och stod nu på marken bredvid sin mor. Men det såg inte ut som om han

berett sig till flykt.

Inte ett ord kom över hans läppar, men väl ett djupt andetag.

— Albin, sade Mari med stor iver, — du måste skynda dig. De kan vara här vilket ögonblick som helst. Jag föll i skogen, jag vet inte hur länge jag låg där. Eljest hade jag nog kommit tidigare. De ämnar söka igenom alla lador. Låt sakerna vara och spring!

— Jag tänker inte på sakerna, svarade Albin eftersinnande. — Och jag tänker inte hellei springa undan. Det är väl bäst som sker.

— Albin! utbrast Mari i ett skrik. — Ämnar du låta dem ta dig?— Ja, svarade han. — Något slut måste det ju få.

Mari stötte hastigt till hans arm:

— Se, se dit! Där kommer de!

Ur hagens busksnår sipprade fram en gles jägarkedja av jordgrå gestalter som långsamt närmade sig.

Mari sjönk ner på knä.

— Albin, Albin! ropade hon, och orden

stapplade över varann på hennes läppar, — du får inte låta dem ta dig! Jag är så gammal, jag lever inte mer när du kommer ut från fängelset, jag får aldrig se dig mera. Hör du inte vad jag säger! Vi måste springa undan. Vi måste försvara oss-----

Nu hade jägarkedjan fått sikte på de två vid ladan. Där ljöd kommandoord. Med gevären i beredskap bildade de en vid halvcirkel. Några skyndade in i skogen för att avskära också den vägen.

En minut på sin höjd stod Albin och betraktade deras förberedelser. Så var han på det klara.— Det däi behövs inte! ropade han och gick dem med uppräckta armar till mötes.

I samma ögonblick small där ett skott. Det var Mari som ryckt till sig hagelgeväret och vänt mynningen mot förföljarnas tätnande ring. Hagelsvärmen slog igenom en björktopp; ingen människa blev skadad. Några avslitna kvistar föllo, de frostmärkta löven dalade lårgsamt mot marken.

Men som om skottet träffat henne själv, föll Mari från Prinsas framstupa på sitt ansikte, och hennes krokiga fingrar borrade sig in i den fuktiga jorden.